

Agrár- és Környezetjog

Journal of Agricultural and Environmental Law

A CEDR Magyar Agrárjogi Egyesület tudományos közleményei
CEDR Hungarian Association of Agricultural Law

2012 hallgatói különszám – special student's edition



A tartalomból - Contents

GORTA Tünde

A vízhez való jog, mint emberi jog megjelenése
Right to water as a human right

- 3 -

GYOVAI Márk

A felszín alatti vizekre vonatkozó jogszabályok az USA-ban és az Európai Unióban
Groundwater Regulations in the United States and the European Union

- 11 -

KISS Dániel

Az országhatárokat átlépő hulladékszállítás jogi szabályozása
The regulations on transboundary movements of waste

- 17 -

KISS Patrik

A környezetvédelmi büntetőjog aktuális problémái a nemzetközi instrumentumok és sztenderdek tükrében
Topical problems of environmental criminal law in the light of international instruments and standards

- 28 -

RÓNAI Orsolya

Az Európai Unió energiaadó rendszere
The Energy Taxation Regime in the EU

- 37 -

SÁHÓ Anna

A nemzetközi tőkeáramlás megítélése az Európai Unióban
The international movement of capital in the European Union

- 53 -

Impresszum/ Disclaimer

Kiadja/published by: CEDR Magyar Agrárjogi Egyesület

H-3515 Miskolc-Egyetemváros, A/6. 102., tel: +36 46 565 105

Felelős kiadó/publisher: *Dr. Csáke Csilla*: jogkincs@uni-miskolc.hu

Felelős szerkesztő/responsible editor: *Dr. Szilágyi János Ede*: civdrede@uni-miskolc.hu

Technikai szerkesztő/technical editor: *Dr. Szilágyi János Ede*

Szerkesztők/editors: *Dr. Bobvos Pál, Dr. Csáke Csilla, Dr. Fodor László, Dr. Horváth Gergely, Dr. Horváth Szilvia, Dr. Kurucz Mihály, Dr. Olajos István, Dr. Prugberger Tamás, Dr. Vass János*

Német & angol idegen nyelvi lektor/linguistic proofreader (English & German): *Dr. Raisz Anikó*

All rights reserved. No part of this journal may be reproduced in any form or by any means without the prior written permission of the publisher.

HU ISSN 1788-6171

A folyóirat letölthető/The Journal may be downloaded from:

<http://www.uni-miskolc.hu/~agrarjog/ujzag/agriarchive.htm>

vagy/or

<http://epa.oszk.hu/html/vgi/kardexlap.phtml?id=1040>



GORTA Tünde
joghallgató
Miskolci Egyetem

Tünde GORTA
law student
University of Miskolc

A vízhez való jog, mint emberi jog megjelenése

Right to water as a human right

Jelen tanulmány a TÁMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 jelű projekt részeként az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

This research was carried out as part of the TAMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 project with support by the European Union, co-financed by the European Social Fund.

A víz az élet elengedhetetlen elemeként definiálható. A társadalmi és gazdasági fejlődés is szorosan kapcsolódik a vízhez. Megfigyelhető, hogy a vízhiánnyal küzdő országokban a szegénység is jóval elterjedtebb. A vízzel összefüggő betegségek esetében megállapíthatjuk, hogy az ivóvíz, a megfelelő szennyvízelvezetés hiánya a fejlődő világban a vezető halálokok közé tartozik (hiszen a fertőző betegségek jelentős részének kiinduló pontja a nem megfelelő higiéniai körülmény). A tény nyilvánvaló, hogy a világ vízválság elé néz, illetve már napjainkban is azzal küzdenek Földünk egyes részein. Ez azt jelenti, hogy napjainkban több mint 2 milliárd embert érint a vízhiány, több mint 40 ország területén; 1,1 milliárd ember számára nincs elegendő ivóvíz, 2,4 milliárd ember számára pedig nem megoldott a csatornázás.¹ A Föld vízkészletének csupán egy százaléka az, ami az emberi felhasználásra alkalmas.² A jelenlegi előrejelzések azt mutatják, hogy 2050-re minden negyedik embert érinteni fog az ismétlődő vagy az állandó édesvízhiány. Ennek egyik fontos tényezője a népességnövekedés, az ezzel párhuzamos urbanizáció, valamint a kapott környezet pusztítása. Az elmúlt század során a népesség megháromszorozódott, míg az emberi szükségletek kielégítésére hatszoros lett a vízhasználat.

Water is defined as an indispensable element for life. Social and economic development is in close relation to water. It can be proved that a higher degree of poverty can be found in countries lacking water. Water-related diseases caused by unsafe drinking water and the absence of proper sanitation facilities are among the leading causes of deaths in the developing countries. The fact that the world faces a water crisis is obvious. It is reported that more than 2 billion people are affected by water shortages in over 40 countries, 1.1 billion people do not have sufficient drinking water, and 2.4 billion people have no provision of sanitation. Current predictions forecast that by 2050 at least one in four people is likely to live in a country affected by chronic or recurring shortage of fresh water.¹ Only one percent of the Earth's water is suitable for human usage.² Among the reasons we can mention growing population, urbanization, or the destruction of our environment. In the last century the population of the Earth has been tripled and the use of water increased six-fold.

Az emberi jogok bemutatása mindig nehéz feladat, de a vízhez való jog, mint emberi jog bemutatásának ezt a nehézségét az is fokozza, hogy a víz egy minimális igény, viszont létfontosságú, ebből kifolyólag az emberi élet elengedhetetlen komponense. Az emberek számára így a víz megtagadása analógia útján akár az élethez való jog megtagadását is jelenthetné. Annak ellenére, hogy a jelenlegi

Presentation of human rights is always a difficult task, and it is even more difficult referring the right to water, because water is an essential component of human life. As we know it, water nowadays is not just a "social good", but it has an economic value (and it has a demand site), so we have to prevent the destruction of nature by human activities.³



felfogás szerint a víz nem tekinthető csupán csak társadalmi jónak, emberi szükségletnek, hanem úgy is kell rá tekintenünk, mint egy árucikkre, amelynek gazdasági értéke és keresleti oldala is van, ezért ösztönözni kell a felesleges környezetkárosításokat ezek függvényében.³

A nemzetközi közösségben a vízkészlet kapcsán felmerülő problémák súlyosságának elismerése, valamint a kérdéssel való foglalkozásra rábírás az 1970-es évek elején kezdődött, de mind a mai napig tart. Egy statisztikai adat szerint 1950 óta harminchét katonai konfliktus eredője volt a vízárt folytatott vita, ezek nagy része Izrael és arab szomszédjai között zajlott.⁴

1972-ben az Egyesült Nemzetek által Stockholm-ban tartott konferencián az emberi környezet kapcsán, a vizet úgy azonosították, ami egy természeti erőforrás, mely védelemre szorul. A stockholmi nyilatkozat 2. alapelve az Emberi Környezetről azt mondja, hogy „a föld természetes erőforrásai közé tartozik a levegő, a víz, a föld, a növényvilág és állatvilág és értelemszerűen a természeti ökoszisztémának a reprezentatív mintái védelemre szorulnak, a jelen és jövő nemzedékei részére, a gondos tervezés és igazgatás mellett”.⁵ Tehát már a megőrzésre is utaltak, nem csak a jelenben történő hasznosításra.

Öt évvel később, 1977-ben az Egyesült Nemzetek Szövetsége vízügyi konferenciát tartott Argentínában *Mar del Platán*.⁶ A konferencián, amely kizárólag a vízkészlet problémáinak megvitatására került összehívásra kidolgozásra kerül a Mar del Plata cselekvési terv a problémák kezelésének okán. A cselekvési terv számos ajánlást és állásfoglalást tartalmaz, amely a kérdéssel széles spektrumban foglalkozik. Az ajánlások által felvetett kérdések között szerepelt a vízkészlet értékelése, vízfelhasználás és annak hatékonysága; környezeti-, egészségügyi- és környezetszennyezés-ellenőrzési politika, tervezés és menedzsment, valamint a regionális és nemzetközi együttműködés lehetséges irányai. A határozatok címetjei voltak a vízkészlet értékelésével foglalkozó, a közösség vízellátását biztosító, a mezőgazdasági vízhasználatért felelős, a kutatás és fejlesztés területén tevékenykedő szervezetek, a folyami bizottságok, a nemzetközi

The international community realised in the 1970s that there are big problems in connection with water sources. According to certain statistics, since 1950 there have been thirty-seven military conflicts as a result of not sufficient amount of water, mostly between Israel and its Arabian neighbours.⁴

In 1972 the United Nations held a conference in Stockholm where water was declared as a natural resource needing protection. The second principle of the Stockholm Declaration states that air, water, land, flora and fauna belong to natural resources of the Earth; and these need to be protected for present and future generations.⁵ These ideas represented that we would have to utilize natural resources in future as well.

Five years later, in 1977, the United Nations held a Conference in relation to water in Mar del Plata in Argentina.⁶ The *Mar del Plata* Action Plan was developed in the conference, in order to solve the problems. In this action plan there were numerous proposals of how to resolve certain problems and it dealt with the problems on a wide range. Among the issues treated, there were the assessment of water resources, water use (and its efficiency); environmental-, health- and environmental pollution policy; planning and management, as well as the possible directions of regional and international cooperation. The addressed people and organisations were the ones responsible for checking and assessing water resources of communities, the ones conducting the research and development, river commissions, as well as others in charge of cooperation and management. The action plan was advertised for



együttműködés és vízgazdálkodásért felelős egyének. A konferencia következményeként értékelhető egy cselekvési tervben történő megállapodás, amelyet az 1981-1990-es időszakra hirdettek meg, mint a 'nemzetközi ivóvízellátási és közegészségügyi évtizede', melynek keretében az államok vállalták, hogy jelentős javulásra töreksenek az ivóvízellátás és higiénia területén. Ezek alapján a vízhez való jog, mint emberi jog megjelenése erre a konferenciára vezethető vissza, még ha ezt explicit nem is mondták ki.⁷ A konferencia az ENSZ első általános vízjogi nemzetközi találkozója volt, mivel ez csupán öt évvel a nemzetközi környezetvédelem születése után történt, így az itt megfogalmazott *soft law* elvek semmiféle előrelépést nem jelentettek, csupán a nézőpont megváltozására mutattak rá.⁸

A II. sz. határozat a 'Közösségi vízellátásról' első alkalommal juttatja kifejezésre, hogy „minden népnek, függetlenül a fejlettségi, társadalmi és gazdasági feltételeitől, joga van az ivóvízre olyan mennyiségben és minőségben, amely az alapvető szükségleteik kielégítésére szükséges”. Az állásfoglalás általános felismerésre vezetett, hogy a rendelkezésre álló víz jelentős mértékben függ a hulladékok ártalmatlanításától a vizekben, amely egyaránt fontos az élet szempontjából, illetve az emberi fejlődéshez, mint egyén és a társadalom alkotója szempontjából is. Hogy a kihívásnak eleget tudjanak tenni, a határozat ún. teljes körű nemzetközi együttműködéssel járó fizikai-, gazdasági- és humánerőforrás mozgósítását rendelte el, úgy, hogy majd ezáltal a „víz elérhető, igazságosan oszlik meg a későbbiekben az emberek és egyes országok között”.⁹

1992-ben egy Nemzetközi Vízügyi és Környezetvédelmi Konferenciát tartottak Dublinban (Írország), itt kiadták a Dublini Nyilatkozatot Víz Fenntartható Fejlődése címmel. Ennek a nyilatkozatnak a 4. pontja kimondja, hogy a „víz gazdasági értékkel rendelkezik, ennek versengő tulajdonságával együtt, s ezt mint gazdasági jót el kell ismerni.” Viszont ha gazdasági értékké degradálta volna a vizet, akkor ezzel valószínűleg a hozzáférés lehetőségeit is szűkítette volna, ezért emellett a nyilatkozat mégis egyértelművé tette, hogy „létfenntartású először alapvető jogként elismerni, minden emberi lénynek joga van a tiszta vízhez és higiéniahoz megfizethető áron hozzáférni”. Összességében olvasva a Dublini Alapelveket

the period of 1981-1990, it was the International decade for supplying drinking water and assuring people with sanitation; states agreed to improve their water supplies and hygiene during that decade. The first appearance of a right to water was connected with this conference, even if it was not expressed explicitly there.⁷ That meeting was the first conference of the United Nations on the subject of right to water, because it was just five years after the birth of protection of international environment. At this conference it was clear that the soft law principles had no progress.⁸

The “Water supply for community” stated first that all nations, regardless of development, social and economical conditions, have the right to water for basic needs. It led to a recognition that the availability of water greatly depends on pollution of it, it is important to life and human development (in individual and social terms too). The declaration had a decision to create an international cooperation, involving the physical, economical and human resource mobilization, and after these steps, the water will be available for everyone and each country equally.⁹

In 1992, an International Conference on Water and Environment in Dublin (Ireland) was held, in the aftermath the Dublin Declaration on Suitable development of water was released. The statement's fourth point declared that water has an economic value – with its competing properties – it ought to be recognized as an economic good. It declared clearly that it is vital to recognize it as a human right – every human being has a right to clean water and sanitation, at affordable prices. We can see while reading the Dublin Principle that it confirmed right to water at affordable price, so the water should not be free of charge. The Dublin Principles left open the question of



megállapítható, hogy az megerősítette a *vízhez való jogot megfizethető áron*. Így a vízhez való jog biztosítása nem kötelező díjmentesen. Azonban a Dublini Alapelvek nyitva hagyják a 'megfizethető ár' kérdésének definiálását, illetve utalást sem adnak, hogy milyen úton határozható meg ennek tartalma és jelentése. A Dublini Konferenciát egy előkészítő ülésként is értékelhetnénk az Egyesült Nemzetek által szervezett, *Rio de Janeiróban* (Brazília) tartott konferencia előtt. A riói csúcstra 1992 júniusában került sor, ahol elfogadták a fenntartható fejlődésről szóló cselekvési programot, ebben egy külön fejezetet szántak (18.) az édesvízi forrásoknak. Az általános cél az édesvízi források tekintetében „*az édesvízi igények kielégítése minden országban a fenntartható fejlődés érdekében*.” A vízkészletek fejlesztésében és kihasználásában prioritást élvez az alapszükségletek kielégítése az ökoszisztéma védelmével párhuzamosan. Mi több, a 18. fejezet jóváhagyta a Mar del Platában tartott konferencián elhangzottakat, miszerint minden embernek joga van az ivóvízhez jutásra, ami egy közösen elfogadott ígéretként hangzott el.¹⁰

A folyamatos megvalósítás, a probléma súlyosságának eredményeként 1996-ban létrejött a *World Water Council* (WWC) és a *Global Water Partnership* (GWP). Ennek a két intézménynek a tevékenysége eredményeként került megtartásra az Első Világ Vizeinek Fóruma *Marrakeshben* 1997-ben (Marokkó), majd a Második Világ Vizeinek Fóruma *Hágában* 2000-ben (Hollandia), majd végül a harmadik 2003-ban *Kyotóban*, Japánban. A Marrakeshi Nyilatkozatban, ami az első találkozás végén 1997.március 22-én került elfogadásra, nem ment el addig, mint a Mar del Plata, Dublin vagy Rio esetében a vízhez való jog védelme tekintetében. Ez csupán egy ajánlás volt, amiben szerepelt, hogy „*lépéseket kell tenni az alapvető emberi vízszükségletek, tiszta vízellátás és csatornázás tekintetében*.” Hasonló kijelentés szerepel a Hágai Nyilatkozatban, amely felhívást tartalmazott „*az elegendő víz és higiénia alapvető emberi szükséglet*”-kénti elismerésére. A kyotoi miniszteri nyilatkozat pedig nem foglalkozott teljes mélységében a kérdéssel, csak kijelentette, hogy „*fokozzuk a szegények hozzáférést a biztonságos ivóvízellátáshoz*”.¹¹

„reasonable price”, and neither did they refer to the subject of how to answer this question. It can be said that the Conference in Dublin was a preparatory meeting before the *Rio de Janeiro* (Brazil) Conference. The Rio Summit was held in June of 1992, where an Action Programme on Suitable Development was adopted and there was an article included concerning fresh water resources. In the utilization and development has a priority the protection of ecosystem. Furthermore, the 18th chapter confirmed the theory of Mar del Plata as a common promise that every person has a right to water.¹⁰

Due to the ongoing implementation and as a result of problems in 1996 the World Water Council (WWC) and a Global Water Partnership (GWP) were established. Later, as a result of the activities of these two institutions the First World's Waters Forum in *Marrakesh* (in 1997, in Morocco) was held, and the Second World's Waters Forum in *The Hague* (Netherlands, in 2000) and finally the Third in 2003 in *Kyoto* (Japan). The Marrakesh's Declaration in 1997 was just a recommendation, in which it was stated that there should be taken some steps for supplying water, clean water and sanitation. Similar statements appeared in *The Hague's* Declaration as well, which summoned for declaring the right to water and sanitation as human right. The Kyoto Ministerial Declaration had no interest in the whole issue, but it just said that they are increasing the poor's access to water.¹¹

A Bizottság Gazdasági, Szociális és Kulturális

The Committee on Economic, Social and Cultural



Jogok deklarációjának (2002-es) 15. számú általános magyarázata megerősíti a jogot, hogy a vízhez való jog a nemzetközi jog szerves része: „*a vízhez való jog, mint emberi jog feljogosít mindenkit az elegendő, biztonságos, elfogadható és fizikailag hozzáférhető és megfizethető vízre személyes és háztartási célokra*”.¹²

Ez a magyarázat iránymutatást nyújt a vízhez való jog értelmezésére, két cikk nyújt ennek keretét, a 11. cikk a megfelelő életszínvonalról beszél, míg a 12. cikk az egészséghez való jogról. A magyarázat világosan megfogalmazza a részes államok kötelezettségeit és definiálja a lépéseket, amelyek esetlegesen ezen jog megsértésére vezetnének. Miután a bizottság tisztázta az általános kötelezettségeket, a harmadik számú magyarázatban felsorolja a kilenc főkötelezettséget a vízhez való jog esetében. Ezeket a minimálisnak tűnő, de mégis esszenciális szabályokat az államok kötelesek teljesíteni fejlettségi szintjüktől függetlenül, mivel a Bizottság is megerősíti, hogy számos közvetlen hatással bírnak ezek az előírások.

A 2006-ban elfogadott, jogilag kötelező érvényű a ratifikáló államok részére a Fogyatékkal Élő Személyek Jogairól szóló Egyezmény 28. cikke értelmében a fogyatékkal élő személyeknek is joga van a megfelelő életszínvonalhoz, ideértve a szociális védelmet és a tiszta vízhez való jogot. 2006-ban az Emberi Jogi Tanács elfogadott egy indítványt (2/104) *‘Emberi Jogok és Vízhez Való Hozzáférés’* címen. A Tanács kérte az Emberi Jogok Hivatalának főbiztosát egy tanulmány elkészítésére, a vonatkozó kötelezettségek tekintetében, az ivóvízhez, higiéniához való hozzáférésről és az ezekhez kapcsolódó lehetséges nemzetközi emberi jogi eszközökről, ennek eredményeit 2007-ben egy jelentésben tették közzé. Az elkészült jelentésben a főbiztos azt mondja, hogy „*most már itt az ideje megfontolásra kerülnön a biztonságos ivóvízhez és higiéniához való jog, mint emberi jog értékelése, amely jogot úgy definiálhatnánk mint a megkülönböztetés-mentes elegendő ivóvízhez való hozzáférés személyes és háztartási célokra...az élet és egészség fenntartásához.*”

Az Emberi Jogi Tanács 2008. március 28-án konszenzussal elfogadott 7/22 sz. állásfoglalása, amely egy független szakértő véleménye alapján készült, utal olyan emberi jogi szerződésekre,

Rights confirms in its General Comment No. 15 (2002) that the right to water is a significant part of international law, and it entitles everyone to acceptable and affordable water for personal and domestic usage.¹²

The 11th article concerned the standards of life, the 12th article was about right to health; and these two articles gave a framework for right to water. They have tasks to the party states. After the Committee clarified the general obligations, it listed nine major requirements in connection with right to water. These are minimal rules for states, but these are essentials which they have to do, regardless of their level of development.

The Convention on the Rights of Persons with Disabilities in 2006 clearly said that these people have a right to normal life, including social protection and right to water. In 2007 there was a report published about the possible results of the access to sanitation and related international human rights instruments. The high commissioner said in the complete report that it was the time for declaring a right to water and sanitation.

On 28th of March 2008, the Human Rights Council adopted by consensus Resolution 7/22, appointing an Independent Expert on the issue of human rights and obligations related to access to



amelyekben explicit módon szerepel a biztonságos ivóvízhez és higiéniához való jog. Az Emberi Jogi Tanács egyértelműen elismeri, hogy a kormányokra nézve ezek a kötelezettségek mindenki számára kötelezőek, s bár kritizálják, de kifejezetten nem utalnak a vízhez való jogra, mint amely az ember veleszületett jogai közé tartozna, de a Tanács fontos napirendi pontjaként jelöli meg a kérdést.¹³

2008 szeptemberében az Emberi Jogi Tanács *Catarina de Albuquerque*, mint független szakértőt kinevezte. A mandátumát 2008. november 1-jétől töltötte be. Számos országban tett látogatást, ahol vizsgálta az állam vízellátási és szennyvízkezelési feladatit, nemzeti és helyi szinten is, a helyes gyakorlatokat azonosította, illetve az államok számára ajánlásokat készített a hozzáférés és emberi jog védelme érdekében. A megbízatása részeként civil szervezetekkel is kommunikál, hogy a problémákat azonosítsa, ezek megoldását elősegítse, véleményt cseréljenek és kialakítsák a legjobb gyakorlatot a biztonságos ivóvízhez és higiéniához való hozzáférés terén.

Az Egyesült Nemzetek 2010-ben hivatalosan is elismerték a vízhez és higiéniához való jogot, mint emberi jogot a 2010. július 28-án Bolíviában kelt állásfoglalásukban. Az ENSZ Közgyűlésének 64/292. számú határozat elismeri, hogy a tiszta ivóvíz és csatornázás jelentőségének része az emberi jogként való elismerés. A határozat elismeri és értékeli a független szakértő munkáját és benyújtott eredményeit és fel is kérte a Közgyűlés előtt a kérdés bemutatására. Az állásfoglalás felszólítja a tagállamokat, nemzetközi szervezeteket, hogy biztosítsák a kérdés megoldásához a pénzügyi forrásokat, segítsék a kapacitás és technológia fejlesztésében az országok egymást, hogy mindenki számára elérhető legyen a biztonságos, tiszta és hozzáférhet, valamint megfizethető ivóvíz, valamint higiénia. Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának állásfoglalása megerősítette, hogy ezen jogok biztosítása az államok számára kötelező, így ezért felelősséggel tartoznak.¹⁴

safe drinking water and sanitation. It directly refers to the explicit obligations concerning access to safe drinking water and sanitation within numerous human rights treaties. Thus Human Rights Council clearly recognizes that all governments are bound by human rights to ensure access to safe water and sanitation for all. Although it is criticised for not explicitly referring to an inherent right to water, it clearly places the issue of the safe water and sanitation on the Council's agenda.¹³

In September 2008, the Human Rights Council appointed *Catarina de Albuquerque* as an Independent Expert. She began her work on 1st of November 2008. She has already conducted a number of country visits, where she examined the state of water and sanitation at the national and local levels, identified good practice, made recommendations to the government on steps how to improve access and to ensure protection of human rights. She presented her report in 2009. This is the first individual report on human rights. Following her mandate she communicates with civil society organisations to identify, promote and exchange views on best practices related to access of safe drinking water and sanitation.¹⁴

The UN General Assembly Resolution on the right to water and sanitation from July 2010 formally recognised the right to water and sanitation by supporting the Resolution initiated by Bolivia on 28th of July 2010. The Resolution 64/292 acknowledges that clean drinking water and sanitation are integral to the realisation of all human rights. The Resolution also welcomes the important work carried out by the Independent Expert on the issue of human rights obligations related to access to safe drinking water and sanitation and welcomes her presentation of an annual report to the General Assembly. The Resolution also calls upon States and international organisations to provide financial resources to help build capacity and transfer technology to help other countries to provide safe, clean, accessible and affordable drinking water and sanitation for all.¹⁵



Összegzésként megállapítható, hogy bár előrelépések figyelhetők meg a vízhez való jog, mint emberi jog tisztázása terén, azonban ez a probléma jóval szerteágazóbb, mint az elsőre látszik. Az vízhez való jog esetében bár megfogalmazódott, hogy az emberek a vízre egyenlő mértékben jogosultak, viszont arra még nem született megoldás, hogy mégis hogyan fog történni a megvalósítás, gondolok itt azokra az esetekre, amikor a saját ivóvízkészletüket már kihasználták, majd igényt jelentenek be, mint az emberiség közös örökségéből őket is megillető részre. A szennyvízzel kapcsolatos problémákat meg kellene vizsgálni pl. olyan szemszögből is, hogy ha már feldolgozásra kerül, akkor az eljárások mennyiben károsítják egyébként az emberi környezetet. A kérdés egyre sürgetőbbnek látszik, így a kérdések megválaszolása sem várthat sokáig magára.

As conclusion we can say, that there are some steps to clarify the right to water, but the problem is much more diverse as it seems on the first glimpse. It sounds appropriate that everybody has a right to water, but there are some open questions, e.g. as to the implementation of this right; I think about nations that used up their water and they will ask for the water from other countries as for the common heritage of the mankind. The questions seem more and more pressing, so the answers ought to be found as soon as possible.

Lábjegyzet

- ¹ SALMAN, M. A. Salman – MCINERNEY-LANKFORD, Siobhán: *The Human Right To Water*. Washington D.C., 2004, The World Bank, 1. p.; forrás (2012.12.20.): *www*.
- ² ANTALI Dániel: A kék bolygó kincse – A vízhez való jog szabályozása nemzetközi és nemzeti szinten. *De iurisprudentia et iure publico*, 2011/4, 1. p.; forrás (2012.12.20.): *www*.
- ³ SALMAN – MCINERNEY-LANKFORD: *Op. cit.* 3. p.
- ⁴ ANTALI: *Op. cit.* 2. p.
- ⁵ SALMAN – MCINERNEY-LANKFORD: *Op. cit.* 8. p.
- ⁶ SALMAN – MCINERNEY-LANKFORD: *Op. cit.* 5. p.
- ⁷ SALMAN – MCINERNEY-LANKFORD: *Op. cit.* 5. p.
- ⁸ KECSKÉS Gábor: A vízhez való jog nemzetközi koncepciója. *Állam- és Jogtudomány*, 2009/4, 578. p.; Forrás (2012.12.20.): *www*.
- ⁹ SALMAN – MCINERNEY-LANKFORD: *Op. cit.* 8. p.
- ¹⁰ SALMAN – MCINERNEY-LANKFORD: *Op. cit.* 9-10. p.
- ¹¹ SALMAN – MCINERNEY-LANKFORD: *Op. cit.* 10-11. p.
- ¹² SALMAN – MCINERNEY-LANKFORD: *Op. cit.* 16. p.
- ¹³ PONNADA, Laasya Priya: Environmental Justice – Right to Water. *Legal Service India.Com*, 2012.02.02.; forrás (2012.12.20.): *www*.
- ¹⁴ PONNADA: *Op. cit.* V.ö. RAISZ Anikó: A vízhez

Footnotes

- ¹ SALMAN, M. A. Salman – MCINERNEY-LANKFORD, Siobhán: *The Human Right To Water*. Washington D.C., 2004, The World Bank, p 1; source (20.12.2012): *www*.
- ² ANTALI Dániel: A kék bolygó kincse – A vízhez való jog szabályozása nemzetközi és nemzeti szinten. *De iurisprudentia et iure publico*, 2011/4, p 1; source (20.12.2012): *www*.
- ³ SALMAN – MCINERNEY-LANKFORD: *Op. cit.* p 3.
- ⁴ ANTALI: *Op. cit.* p 2.
- ⁵ SALMAN – MCINERNEY-LANKFORD: *Op. cit.* p 8.
- ⁶ SALMAN – MCINERNEY-LANKFORD: *Op. cit.* p 5.
- ⁷ SALMAN – MCINERNEY-LANKFORD: *Op. cit.* p 5.
- ⁸ KECSKÉS Gábor: A vízhez való jog nemzetközi koncepciója. *Állam- és Jogtudomány*, 2009/4, p 578; source (20.12.2012): *www*.
- ⁹ SALMAN – MCINERNEY-LANKFORD: *Op. cit.* p 8.
- ¹⁰ SALMAN – MCINERNEY-LANKFORD: *Op. cit.* pp 9-10.
- ¹¹ SALMAN – MCINERNEY-LANKFORD: *Op. cit.* pp 10-11.
- ¹² SALMAN – MCINERNEY-LANKFORD: *Op. cit.* p 16.
- ¹³ PONNADA, Laasya Priya: Environmental Justice – Right to Water. *Legal Service India.Com*, 02.02.2012, source (20.12.2012): *www*.
- ¹⁴ PONNADA: *Op. cit.* See furthermore RAISZ



való jog egyes aktuális kérdéseiről. In: CSÁK Csilla (szerk.): *Jogtudományi tanulmányok a fenntartható természeti erőforrások témakörében*. Miskolc, 2012, Miskolci Egyetem, m.a., 151-159. p.

Anikó: A vízhez való jog egyes aktuális kérdéseiről. In: CSÁK Csilla (ed.): *Jogtudományi tanulmányok a fenntartható természeti erőforrások témakörében*. Miskolc, 2012, University of Miskolc, to appear, pp 151-159.

¹⁵ PONNADA: Op. cit.



GYOVAI Márk
joghallgató
Miskolci Egyetem

Márk GYOVAI
law student
University of Miskolc

A felszín alatti vizekre vonatkozó jogszabályok Az USA-ban és az Európai Unióban

Groundwater Regulations in the United States and the European Union

Jelen tanulmány a TÁMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 jelű projekt részeként az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

This research was carried out as part of the TAMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 project with support by the European Union, co-financed by the European Social Fund.

1. A felszín alatti vizek szabályozása az Egyesült Államokban

Az Amerikai Egyesült Államokban az állami ivóvízellátás (242 millió amerikai polgár) 37%-a valósul meg a felszín alatti vizek felhasználásával, a többi 43 millió amerikai támaszkodik a magánszektorban a felszín alatti vizekre elsődlegesen,¹ tehát összesen több mint a lakosság fele.² Ezen adatokból tisztán látható, hogy miért is bír akkora jelentőséggel a felszín alatti vizek megóvása, hiszen ha ezek a források szennyeződnek, akkor az hatalmas károkhhoz vezethet.

Az Egyesült Államokban a felszín alatti vizek jogi szabályozása szövetségi szinten négy nagyobb jelentőségű törvény által valósul meg, azonban az egyes államok szabályozásai jelentősen eltérnek egymástól. (Szövetségi szinten összesen tizenhat törvény tartalmaz a felszín alatti vizekre vonatkozó rendelkezéseket.)³

I. Törvény a tisztavívről (CWA),⁴ amely a Szövetségi Vízszennyezés szabályairól szóló 1948-as törvény módosítása. Célja az, hogy a nemzeti vizek kémiai, fizikai és biológiai integritását visszaállítsa és fenntartsa. A különböző államokban azonban nincsen egységes bírói gyakorlat arra vonatkozóan, hogy a felszín alatti vizek a törvény hatálya alá tartoznak-e vagy sem, és ha igen, akkor mely vizek.⁵

II. Törvény az egészséges ivóvízről (SDWA),⁶ melynek célja az állami ivóvízellátás védelme. Ez a törvény különböző szabványokat, szinteket állít az

1. Groundwater regulations in the United States

In the United States of America, 37% of the publicly supplied drinking water (242 million U.S. citizens) is served from groundwaters, the other 43 million U.S. citizens receive their drinking water from groundwater sources in the private sector,¹ that is more than the half of the population.² These data clearly indicate the importance of the protection of groundwaters, hence the pollution of these sources can lead to great damages.

In the United States four federal statutes of greater importance regulate on groundwater, but the detailed ruling is different in the member states. (At federal level, there are altogether sixteen statutes which concern to groundwater.)³

I. The Clean Water Act (CWA),⁴ which is the amendment of the Federal Water Pollution Control Act 1948. The objective of this act is to restore and maintain the chemical, physical, and biological integrity of the nation's waters. But there is no uniform judicial practice in the states whether groundwaters fall within the CWA's jurisdiction and if so, which waters.⁵

II. The Safe Drinking Water Act (SDWA),⁶ which aims to protect the public supply of drinking water. This act sets standards and levels of



ivóvízben fellelhető idegen anyagokkal (szennyeződésekkel) kapcsolatban, amelyek a fogyasztók egészségére káros hatással lehetnek. Kifejezetten tiltja a felszín alatti vizek szennyezését, amennyiben veszélyezteti a törvényben meghatározott szennyeződési szint átlépését. A jogszabály lehetővé teszi az államok számára pénzügyi támogatások igénybe vételét a felszín alatti vizeik védelmére. A törvény tehát azon vízfogyasztók egészségére tekintettel tesz intézkedéseket a vizek védelmében, akik az állami ellátóktól kapják az ivóvizet, és a törvény hatálya nem terjed ki a magánellátók szolgáltatásaira.

III. Törvény a kártérítésről és felelősségről, átfogó környezetjogi válasz (CERCLA),⁷ mely törvény kettős céllal jött létre. Először is, hogy ösztönözze a veszélyes szennyezések gyors megszüntetését, másodsor pedig, hogy anyagi felelősséggel terhelje azokat, akik a szennyezésekért felelősséggel tartoznak. Ezen cél elérése érdekében a Kongresszus széles jogkörrel ruházta fel a Környezetvédelmi Hatóságot (EPA), amely maga is megteheti a szükséges intézkedéseket és a szennyezőt is kényszerítheti azok megtételére. Ezen jogszabály a már megtörtént szennyezésekkel kapcsolatban tartalmaz tehát rendelkezéseket, és nem a jövőbeni szennyezések megszüntetését, csökkentését írja elő.

IV. Törvény a források megővéséről és helyreállításáról (RCRA),⁸ amely a szilárd hulladékok lerakásáról szóló törvény módosításaként jött létre. Ezt a törvényt már a jövőbeni veszélyes hulladékkal kapcsolatos problémák megelőzésére hozták létre. A törvény kifejezetten a szilárd hulladékokról rendelkezik, azonban tágan értelmezve majdnem minden hulladékra kiterjeszthető. A veszélyes hulladékokkal foglalkozó cégeknek szigorú adatközlési kötelezettségük áll fenn a Környezetvédelmi Hatóság felé, amely engedélyezi, ellenőrzi és nyilvántartja a tevékenységüket.

Ezen jogszabályok egyike sem tekinthető egy, a felszín alatti vizekre vonatkozó átfogó szabályozásnak, ezért a részletszabályok kidolgozása az államokra hárul, főként ott, ahol a népesség nagy arányban támaszkodik a felszín alatti vizekből származó ivóvizekre.⁹ Florida állam például élen jár a felszín alatti vizek szabályozásában és védelmé-

ben. The SDWA explicitly prohibits the pollution of groundwater if it passes the limit set up by the act. This act makes possible for the states to receive financial support for the protection of their groundwaters, and also protects the customers who receive water from public suppliers, but it has no effect on the service of private suppliers.

III. Comprehensive Environmental Response, Compensation and Liability Act (CERCLA),⁷ which was created with two aims. On one hand to incite the termination of dangerous pollution, and on the other hand to create financial liability to those who are liable for the pollution. The Congress to achieve this goal provides with broad authority the Environmental Protection Agency (EPA), which can make the necessary measures by itself and it has the right to oblige the polluter to do so. This act includes regulations regarding to the pollutions which are already happened but does not prescribe the termination or diminution of future pollutions.

IV. The Resource Conservation and Recovery Act (RCRA),⁸ which is the amendment of the Solid Waste Disposal Act. This act was accepted to prevent the future hazardous waste problems. This act concerns only to solid waste but by a flexible interpretation it can be applied to almost any waste materials. Companies dealing with hazardous waste have strict data publication duty to the Environmental Protection Agency, which authorize, control and keep on file their activities.

None of these acts can be considered as a comprehensive regulation on groundwaters, so the shaping of details are remained to the states, particularly to those states where significant part of the population's drinking water is supported by groundwaters.⁹ Florida state is progressive on the field of groundwater regulation and protection,



ben, hiszen lakosságának 92%-a kapja az ivóvízellátást ebből a forrásból. Ezzel szemben a leginkább megengedő szabályozást Texas állam joga biztosítja, melynek háttérében az állhat, hogy ivóvízkészleteinek alig 60%-a származik felszín alatti vizekből, a mezőgazdaságban történő öntözés java azonban ilyen forrásból származik.¹⁰ Texas államban a felszín alatti vizek kinyerésének a joga azt a személyt illeti meg, akinek a fölötté levő föld a tulajdonát képezi.¹¹ Ennek azonban a következő konjunktív feltételei vannak: a vízvétel nem lehet rosszhiszemű, sem pazarló; nem eredményezhet talajszüppedést; a kúttal nem lehet a telekhatáron átnyúlva vizet venni; egy folyó felszín alatti áramlására nem lehet hatással; és nem lehetséges az úgynevezett felszín alatti vizet megőrző körzetben sem a vízvétel.¹²

2. Felszín alatti vizek szabályozása az Európai Unióban

Az Európai Unió keretein belül a felszín alatti vizekre vonatkozó szabályozás a vízpolitika részeként jelenik meg és irányelv formájában valósult meg: Az Európai Parlament és a Tanács 2000/60/EK irányelve (2000. október 23.) a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról.

Az irányelv a tagállamoknak címzett jogi aktus, amelyet a tagállamoknak át kell ültetniük a saját nemzeti jogukba, az irányelv csupán az elérendő célokat és a nemzeti jogba való átültetés határidejét írja elő.¹³ A Bíróság mindazonáltal bizonyos esetekben elismeri az irányelvek közvetlen hatályát. Ennek feltétele az, hogy az irányelvek implementálása nem, vagy nem megfelelő módon történt meg. A Bíróság kimondta, hogy az irányelvek is közvetlen hatállyal bírnak abban az esetben, ha feltétel nélkül, megfelelően világosak és pontosak (a Van Duyn v. Home Office ügy 1974). A közvetlen hatály kizárólag vertikális lehet.¹⁴

Az Európai Parlament és a Tanács 2000/60/EK irányelve, 'Víz Keretirányelv' (VKI) néven is ismert a szakirodalomban. Ez az irányelv nem pusztán a felszín alatti vizek védelméről rendelkezik, hanem a szárazföldi felszíni vizek, az átmeneti vizek és a parti tengervizek védelméről is. Az irányelv szerint

because 92 percent of its population receive drinking water from groundwater sources. On the other hand Texas state has the most permissive groundwater ruling, which come from the following fact: Texans rely on groundwater sources as drinking water for nearly 60 percent, but groundwater is mainly used for agricultural irrigation.¹⁰ In Texas state the withdraw of groundwater resources belong to the owner of the land above.¹¹ But there are the following conjunctive conditions: the withdrawal of groundwater can not be malicious or wasteful; can not involve a slant well crossing property lines; can not cause subsidence; can not affect the underflow of a river; and can not be gained from groundwater conservation district.¹²

2. Groundwater regulations in the European Union

In the European Union groundwater regulations is a part of its water policy which was adopted as: Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council establishing a framework for the Community action in the field of water policy.

Directives are legal sources addressed to Member States, but the EU allows them the choice of form and methods of implementation, only the result is binding to be achieved.¹³ The European Court of Justice in certain cases has acknowledged the direct effect of directives. The condition of this acknowledgement is the failure or wrong implementation by the states. The Court of Justice claimed the direct effect of directives if they are unconditional, properly clear and exact (Van Duyn v. Home Office case 1974). Direct effect can be vertical exclusively.¹⁴

Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council is also known as the „Water Framework Directive” (WFD) in the literature. This directive regulates not only the protection of groundwaters but inland surface waters, transitional waters and coastal waters.



felszín alatti víz mindaz a víz, amely a föld felszíne alatt a telített zónában található, és közvetlen kapcsolatban van a talajjal vagy az altalajjal. A felszín alatti víztest a felszín alatti víznek egy víztartón vagy víztartókon belül lehatárolható része. A tagállamoknak főszabályként 15 éves határidő áll rendelkezésre az irányelv hatálybalépésétől az abban foglaltak teljesítésére. Az unió négy kötelezettségi formát ír elő a felszín alatti vizekkel kapcsolatban a tagállamok számára, melyek a következők: (a) a felszín alatti víztestek védelme; (b) a felszín alatti víztestek javítása; (c) a felszín alatti víztestek helyreállítása, (d) az egyensúly biztosítása a felszín alatti víz kitermelése és utánpótlódása között.

2006-ban külön irányelv született a felszín alatti vizek szennyezés és állapotromlás elleni védelméről.¹⁵ Ezen irányelv elnevezéséből is kitűnik, hogy célja a Víz Keretirányelv felszín alatti vizeivel kapcsolatos szabályozásának, kifejezetten a védelemmel kapcsolatos rendelkezéseinek részletezése. Tehát ez az irányelv kiegészíti a Víz Keretirányelv szennyező anyagok felszín alatti vizekbe történő bevezetésének megelőzésére vagy korlátozására vonatkozó rendelkezéseit, célja továbbá, hogy valamennyi felszín alatti víztest esetében megakadályozza azok állapotának romlását. Ezt az iránylevelet a szakirodalomban a Víz Keretirányelv „gyermekként” is szokták nevezni.¹⁶ Az irányelv szerint a felszín alatti vizek összehangolt védelmének biztosítása érdekében a közös felszín alatti víztestekkel rendelkező tagállamoknak össze kell hangolniuk a mintavétel, a küszöbértékek megállapítása és a vonatkozó veszélyes anyagok meghatározása terén végzett tevékenységeiket. Ez a rendelkezés nagymértékben érinti Magyarországot, hiszen a felszín alatti víztestek több mint fele határon átnyúló.¹⁷ További kérdéseket vet fel a hazánkban található fosszilis felszín alatti vizekre vonatkozó szabályozás.¹⁸

Magyarország 2004 óta az Európai Unió tagállama, így alkalmazandók a közösségi jogforrások is. Magyarországon a felszín alatti vizek védelméről a 219/2004. (VII.21.) számú kormányrendelet tartalmaz részleteket. Ez a rendelet a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény felhatalmazása alapján a vízgazdál-

According to this directive groundwater means all water which is below the surface of the ground in the saturation zone and in direct contact with the ground or subsoil. Body of groundwater is a distinct volume of groundwater within an aquifer or aquifers. Member States shall implement the directive in 15 years from the date of entry into force. The Union prescribes the following four conducts in connection with groundwaters: (a) protection of bodies of groundwater; (b) enhancement of bodies of groundwater; (c) restoration of bodies of groundwater; (d) assurance the balance between abstraction and recharge of groundwater.

In 2006 a new directive was adopted especially on the protection of groundwater against pollution and deterioration.¹⁵ It is clear that the aim of this directive is to detail the Water Framework Directive, especially the regulations of the groundwater protection. This directive complements the provisions preventing or limiting inputs pollutants into groundwater already contained in the Water Framework Directive and aims to prevent the deterioration of the status of all bodies of groundwater. This directive is used to be called as the „daughter directive” of the Water Framework Directive.¹⁶ According to this directive in order to ensure consistent protection of groundwater, Member States sharing bodies of groundwater should coordinate their activities in respect of monitoring, the setting of threshold values, and the identification of relevant hazardous substances. This provision highly affects Hungary because more than half of bodies of groundwater are transboundary.¹⁷ The regulations on fossil groundwaters of Hungary address further questions.¹⁸

Hungary is a Member State of the European Union since 2004, thus the sources of law are also applicable. The detailed groundwater regulations contained by the 219/2004 (VII.21.) governmental decree in Hungary. This decree authorized by Act 53 of 1995 on general rules of protection of environment and in accordance with



kodásról szóló 1995. évi LVII. törvénnyel összhangban tartalmaz szabályokat a felszín alatti vizekkel kapcsolatban. A kormányrendelet szerint felszín alatti víz a terepfelszín alatt a földtani közeg telített zónájában (így különösen a földtani képződmények pórusaiban, hasadékaiban) elhelyezkedő víz. Ez a meghatározás gyakorlatilag azonos a már fent említett Víz Keretirányelv definíciójával. A jogszabály meghatározza a felszín alatti víztest fogalmát is, amely a felszín alatti víz térben lehatárolt része a víztartó képződményeken belül. A felszín alatti vizek szennyezésének minősül a szennyező anyag, illetve energia közvetlen vagy közvetett bevezetése a környezetbe, amely káros lehet a földtani közeg, felszín alatti víz állapotára, az emberi egészségre, az ökoszisztémákra, a környezethasználatra vagy az anyagi tulajdonra, illetve ront, vagy zavarja a környezet élvezetét. A szennyezés tehát kétféle módon következhet be: közvetlen és közvetett bevezetés által. Közvetett bevezetés felszín alatti vízbe a szennyező anyag bejutása valamilyen tevékenység következtében a földtani közegből, azon átszivárogva. A közvetlen bevezetés (kibocsátás) jogszabályi fogalma a következő: a szennyező anyag bejutása tevékenység következtében a földtani közegbe, illetve közvetlen érintkezésbe kerülése a földtani közeggel, kivéve a levegőből történő kiülepedést.

Megállapítható az, hogy mind az EU, mind pedig az Egyesült Államok fontosnak tartja a felszín alatti vizek szabályozásának kérdését, azonban a tagállamokban alkalmazandó szabályok, csak egy keretét adják a szabályozásnak. A részletszabályokat a tagállamok belső jogrendszerei tartalmazzák, mind az EU-ban, mind pedig az Egyesült Államokban.

act 57 of 1995 on water management, contains groundwater regulations. According to this governmental decree groundwater means all water which is below the surface of the ground in the saturation zone (especially in pores and fissures of geological formations). Practically this definition is the same with the definition of the above mentioned Water Framework Directive. This decree also defines the concept of body of groundwaters which is a confined space of groundwater within the aquifers. Direct or indirect discharges of pollutants or energy into the environment is qualified as groundwater pollution which can be hazardous for the condition of geological formation or groundwater, human health, ecosystems, environment use or properties, respectively spoils or bothers the enjoyment of environment. Thus the pollution can be realized two ways: direct or indirect introduction. Indirect introduction to groundwater is the admission of pollutants to groundwaters as a result of some kind of activity, from geological formations by percolation. The legal concept of direct discharge to groundwater is the following: pollutant admittance to geological formation in consequence of activity, respectively indirect come into contact with geological formation, except enhancement from the air.

It can be laid down as a fact that both EU and United States consider the groundwater regulation question as an important thing, but the applicable laws are just a framework of the regulation. The detailed rulings are contained by the member states national law both in the EU and United States.

Lábjegyzet

¹ HUTSON, Susan S. et al.: *Estimated use of water in the United States in 2000*. Reston, 2004, U.S. Geological Survey circular 1268; forrás (2012.12.20.): *www*.

² GONZALES, Vincent M.: *The Poisoned Well: New Strategies for Groundwater Protection*. *UCLA Journal of Environmental Law & Policy*, 1990-1991, vol. 9, 111. p.

³ VANCE, Benjamin R.: *Total Aquifer Management: A New Approach to Groundwater Protection*.

Footnotes

¹ HUTSON, Susan S. et al.: *Estimated use of water in the United States in 2000*. Reston, 2004, U.S. Geological Survey circular 1268; source (20.12.2012): *www*.

² GONZALES, Vincent M.: *The Poisoned Well: New Strategies for Groundwater Protection*. *UCLA Journal of Environmental Law & Policy*, 1990-1991, vol. 9, p 111.

³ VANCE, Benjamin R.: *Total Aquifer*



University of San Francisco Law Review, 1996, vol. 30, 805-806. p.

⁴ *Clean Water Act* 33 U.S.C. § 1251 et seq. – 1972.

⁵ Lásd: THOMAS, Richard: The European Directive on the Protection of Groundwater: A model for the United States. *Pace Environmental Law Review*, 2009, vol. 26, 266-268. p.

⁶ *The Safe Drinking Water Act* – 1974.

⁷ *Comprehensive Environmental Response, Compensation and Liability Act* (CERCLA), 42 U.S.C. §§9601-9675 (2006).

⁸ *The Resource Conservation and Recovery Act* (RCRA) – 1980, 42 U.S.C. §6901 et seq.

⁹ VANCE: Op. cit. 805-806. p.

¹⁰ LEHMAN, Chris: Hung out to dry? Groundwater Conservation Districts and the Continuing Battle to Save Texas's most Precious resource. *Texas Tech Law Review*, 2004, vol. 35, 102. p.

¹¹ LEHMAN: Op. cit. 103. p. és VANCE: Op. cit. 807. p.

¹² SHAH, Tushaar: Institutional Groundwater Management in the United States: Lessons for South Asia and North China. *Kansas Journal of Law and Public Policy*, 2006, vol. 15, 570. p.

¹³ TORMA András: Az EU jogrendszerének közigazgatási jellemzői. In: *Közigazgatási jog 4 – Európai Közigazgatás*, Miskolc, 2010, Miskolci Egyetem, 197. p.

¹⁴ VÁRNAY Ernő – PAPP Mónika: *Az Európai Unió joga*. Budapest, 2006, Complex Kiadó, 209. p.

¹⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 118/2006 EK irányelve (2006. december 12.).

¹⁶ THOMAS: Op. cit. 274. p.

¹⁷ *Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv*, 2010. április, 47. p.

¹⁸ Lásd RAISZ Anikó: A felszín alatti vizek határon átnyúló szennyezésére vonatkozó nemzetközi szabályozás. *Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica*, 2012, vol. 30, 371-382. p.

Management: A New Approach to Groundwater Protection. *University of San Francisco Law Review*, 1996, vol. 30, pp 805-806.

⁴ *Clean Water Act* 33 U.S.C. § 1251 et seq. – 1972.

⁵ See THOMAS, Richard: The European Directive on the Protection of Groundwater: A model for the United States. *Pace Environmental Law Review*, 2009, vol. 26, pp 266-268.

⁶ *The Safe Drinking Water Act* – 1974.

⁷ *Comprehensive Environmental Response, Compensation and Liability Act* (CERCLA), 42 U.S.C. §§9601-9675 (2006).

⁸ *The Resource Conservation and Recovery Act* (RCRA) – 1980, 42 U.S.C. §6901 et seq.

⁹ VANCE: Op. cit. pp 805-806.

¹⁰ LEHMAN, Chris: Hung out to dry? Groundwater Conservation Districts and the Continuing Battle to Save Texas's most Precious resource. *Texas Tech Law Review*, 2004, vol. 35, p 102.

¹¹ LEHMAN: Op. cit. p 103 és VANCE: Op. cit. p 807.

¹² SHAH, Tushaar: Institutional Groundwater Management in the United States: Lessons for South Asia and North China. *Kansas Journal of Law and Public Policy*, 2006, vol. 15, p 570.

¹³ TORMA András: Az EU jogrendszerének közigazgatási jellemzői. In: *Közigazgatási jog 4 – Európai Közigazgatás*, Miskolc, 2010, Miskolci Egyetem, p 197.

¹⁴ VÁRNAY Ernő – PAPP Mónika: *Az Európai Unió joga*. Budapest, 2006, Complex Publisher, p 209.

¹⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 118/2006 EK irányelve (2006. december 12.).

¹⁶ THOMAS: Op. cit. p 274.

¹⁷ *Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv*, April 2010, p 47.

¹⁸ See RAISZ Anikó: A felszín alatti vizek határon átnyúló szennyezésére vonatkozó nemzetközi szabályozás. *Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica*, 2012, vol. 30, pp 371-382.



KISS Dániel
joghallgató
Miskolci Egyetem

Dániel KISS
law student
University of Miskolc

Az országhatárokat átlépő hulladékszállítás jogi szabályozása

The regulations on transboundary movements of waste

Jelen tanulmány a TÁMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 jelű projekt részeként az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

This research was carried out as part of the TAMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 project with support by the European Union, co-financed by the European Social Fund.

Az emberi élet kiküszöbölhetetlen velejárója a hulladék keletkezése a történelem kezdete óta. Ez a tény azonban csak a múlt században kezdett egy világméretű probléma kialakulásához vezetni, azt követően, hogy a tömegtermelés által előállított termékek gyártása során felhasznált, a környezetre és emberi egészségre káros anyagok mennyisége a korábbi állapotokhoz képest robbanásszerűen megnőtt. Különösen igaz ez az elektromos árammal működő berendezésekre és műanyag termékekre. Az egyre növekvő mennyiségben keletkező és egyre károsabb anyagokat tartalmazó hulladékok jelentette veszély felismerését követően alakult ki az igény a hulladékgazdálkodás¹ törvényi úton való szabályozására.

The generation of waste has been an effect of human life which there is no way to get around. This fact, however, has only started to escalate into a worldwide problem in the last century, after the amount of substances that pose a risk to the environment and human health used in mass production has dramatically increased. This is especially true for electrical and electronic devices and plastic products. The realization of the threat posed to the environment and human health by these wastes created the need to regulate waste management¹ through legislature.

A hulladékgazdálkodásnak jogi kereteket biztosító jogszabályok rendelkezései közül mindenképpen ki kell térnünk az azokban használt alapfogalmakra. Az első ezek közül értelemszerűen maga a hulladék. Sajnos nemhogy a világon, de még Európában sem beszélhetünk teljes egyetértésről abban a tekintetben, mit is takar valójában ez a fogalom, bár a XX. század második felében a mai Európai Unió országaiban az egységesítési törekvések értek el sikereket; mára az Unió tagállamainak többsége a következőképpen határozza meg a hulladék általános fogalmát: olyan anyag vagy tárgy, melytől a tulajdonosa megválnak, megválni szándékozik, vagy jogszabály rendelkezése alapján megválni köteles.² Országoként változó, hogy a nemzeti jogszabályokban leszűkítik-e a hulladéknak minősülő anyagok, tárgyak körét az EWC-ben³ felsoroltakra. A hazánkban jelenleg hatályos hulladékgazdálkodásról szóló törvény (továbbiakban: Hgtv.)⁴

When examining the waste management regulations definitions used by the law have to be touched upon. The most basic one of those is waste itself. Unfortunately there is no consensus on what this term actually covers even in just Europe, let alone the world, although movements emerging in the second half of the XXth century aiming at integrity had some success in the countries of the European Union; in the present day most of the member states define waste as: „an object the holder discards, intends to discard or is required to discard”.² Constricting the scope of the objects and substances considered as wastes to those listed in the EWC³ varies from state to state. The currently operative act on waste management in Hungary (hereafter: waste management act)⁴ uses the above definition on waste, as well and the new bill of waste management⁵ which was passed by the parliament this year doesn't redefine it



szintén a fenti meghatározást alkalmazza a hulladékok tekintetében; az idén megszavazott új hulladékgazdálkodási törvény a tervek szerint jövő év január 1-én hatályba lépő tervezete⁵ nem változtat a definíción.

A hulladékok kategorizálásához számos szempont szolgálhat alapul: magától értetődik például a szilárd és folyékony hulladékok párosa, de éppen csoportosíthatjuk őket származási helyük (települési és termelési hulladékok), vagy anyaguk (pl. papír, fém, műanyag) szerint is. A törvény a hulladéktípusok közül hármat különböztet meg a környezetbiztonságos ártalmatlanításukhoz, újrahasznosításukhoz szükséges rendelkezések alapján; ezek a települési hulladékok, a veszélyes hulladékok és a folyékony hulladékok, illetve a Hgtv. 1. számú melléklete tartalmaz egy felsorolást származási helyük alapján meghatározott hulladékkategóriákról. A Hgtv. által a tervszerű hulladékgazdálkodás biztosítása érdekében előírt, az országgyűlés által elfogadott Országos Hulladékgazdálkodási Terv ezeken túl számos szűkebb ún. hulladékáramot nevesít.

A veszélyes hulladékok, és az elektromos és elektronikus berendezések hulladékai tehát a hulladékok alkategóriái. A veszélyes hulladékok közé a Hgtv. azon hulladékokat sorolja, melyek az ugyanezen törvényben felsorolt 14 tulajdonság⁶ közül legalább eggyel bír, vagy ilyen tulajdonsággal rendelkező anyagot tartalmaz, és ebből kifolyólag ártalmas lehet az emberi egészségre vagy a környezetre. Az elektromos és elektronikus berendezések hulladékaira vonatkozó rendelkezést a hgtv. jelenleg nem tartalmaz, ebben a tekintetben csak az uniós jogforrásokra hagyatkozhatunk:⁷ A WEEE irányelv⁸ ezek közé sorol minden olyan elektromos és elektronikus berendezést, mely a hatályos jogszabályok alapján hulladéknak minősül, beleértve az e készülékek kicseréléséhez azok részét képező alkatrészeket, készülékreszt és fogyóanyagot. Ehelyütt érdemes megjegyezni, hogy elektromos berendezések az olyan készülékek, melyek pusztán elektromos árammal működnek, ezeken belül az elektronikus jelző azokat a berendezéseket illeti meg, melyek a jellé formált áram küldésére vagy éppen feldolgozására alkalmasak.⁹ A veszélyes hulladékok és az

either.

Categories of wastes may be set up based on a wide spectrum of things: the most obvious choice would be to differentiate based on the aggregate of the substance (solid and liquid wastes), categories may be based on the source of the waste (industrial and municipal waste) or the material of the waste in question (e.g. paper, metal or plastic waste). The law regulates three different categories of wastes distinguished by the necessary measures for their environmentally sound management: municipal wastes, hazardous wastes and liquid wastes. Annex I of the waste management act lists categories of wastes based on their source. The National Waste Management Plan lists an array of wastes assigned into waste streams.

Hazardous wastes and wastes of electrical and electronic equipment are subcategories of waste. Waste is considered hazardous if it bears any of the 14 qualities listed in Annex II of the act or contains any materials that do and therefore poses a threat to the environment and human health. Instead of the waste management act Gov. decrees integrating the legislation of the European Union regulate the management of wastes of electrical and electronic equipment. The WEEE Directive⁶ defines these wastes as electrical and electronic devices that are considered wastes by the law including materials and substances that count as parts, components or fuel of the discarded equipment at the time of disposal. At this point it's worth noting the exact difference between electronic and electrical equipment: electrical devices are merely powered by the electric current, while electronic ones are capable of turning it into signals or process those.⁷ The categories of hazardous wastes and wastes of electrical and electronic equipment frequently overlap but there are exceptions. The circuits and casings of (mainly the older models) of electrical



elektromos és elektronikus berendezések hulladékai között gyakori, de nem törvényszerű az átfedés; az elektromos árammal működő berendezések (főleg a régebbi modellek) áramkörei, burkolata rendszerint olyan anyagokat tartalmaznak, mint az ólom, a higany vagy a kadmium, melyek nem megfelelő hulladékkezelés esetén komoly kockázatot jelentenek az emberi egészségre, és a környezetben lerakódva súlyos károkat okozhatnak. Amennyiben ezek az anyagok elegendő mennyiségben jelen vannak egy berendezésben, úgy veszélyes hulladéknak is minősül. A veszélyes hulladékok megfelelő kezelését legnagyobb mértékben két tényező akadályozza: egyrészt a hulladék kezelésére, költségeinek viselésére kötelezett rövidtávú gazdasági érdekeit nem szolgálja a hulladékkezeléssel kapcsolatos előírások betartása; másrészt, hogy az országoként eltérő szabályozás visszaélésekre ad lehetőséget a fejlett országok környezethasználói számára – a költséges belföldi hulladékkezelési eljárás helyett lényegesen olcsóbb a veszélyes hulladékokat fejlődő országokba exportálni, ahol az esetek többségében nem áll rendelkezésre a megfelelő technológia a hulladék biztonságos kezeléséhez. A probléma leküzdése céljából 1989-ben született meg a Bázeli Egyezmény,¹⁰ melyet később az ún. Bázeli Tiltalom módosított, de a hatálybalépésük óta eltelt időben számos bírálat érte őket többek között az ellenőrizet nélkül zajló veszélyes hulladékexport meggátolására való alkalmatlanságuk, és a fejlődő országok gazdasági fejlődése útjába gördített akadályok miatt.¹¹

A Bázeli Egyezmény rendelkezéseit hazánkban a 101/1996 (VII.12.) Korm. rendelet, módosításait pedig a 240/2005 (X.27.) Korm. rendelet hirdette ki. Veszélyes hulladéknak az országba való importálása csak az Egyezményben foglalt előírások betartásával van lehetőség, mely előírja az exportáló és importáló államok egyeztetését azt illetően, hogy az importáló hozzájárul-e, illetve milyen feltételekkel járul hozzá a hulladéknak területére való behozatalához. Az Egyezmény minden Rész számára biztosítja a jogot a veszélyes hulladékok területére való importálásának tiltására, de Magyarországon ilyen tilalom jelenleg nincs érvényben. Természetesen a speciális szabályok mellett a Hgtv. által minden hulladék

equipment often contain materials such as mercury, lead or cadmium that – if not properly managed – pose a serious liability to human health and may cause lasting damage in the environment. If the amount of these substances contained by inspected waste exceeds a certain limit it is considered hazardous. There are two main obstacles to the environmentally sound management of hazardous wastes: first, more often than not it is in the short-term financial interest of the one responsible for the management of hazardous waste to ignore the law and use legal loopholes to minimize costs; second, the lack of an effective international regulation on hazardous waste which enables the operators of developed countries to export their waste at a lower price to developing countries where in most cases the technology necessary for the environmentally sound management isn't available. In 1989 as an attempt to address this issue the Basel Convention⁸ (later amended by the Basel Ban) was passed. Ever since their creation they've been criticized for their inability to prevent the illegal transboundary movement of hazardous wastes and for hindering the economic development of developing countries.⁹

Hungary has been among the countries ratifying the Convention, its provisions have been integrated into the Hungarian law through Gov. Decrees 101/1996 (VII.12.) and 240/2005 (X.27.). Importing hazardous waste into the country requires the regulations of the Convention to be upheld: the exporter and the authorities of the import State have to agree on the conditions of the movement of the waste. All Parties have the right to ban all import of hazardous wastes but currently there's no such ban in effect in Hungary. Of course the requirements for importing waste set by the waste management act have to be met, as well: waste may only be imported for the purpose of recovery, only in a manner not



behozatala esetén megkövetelt négy konjunktív feltételnek is teljesülnie kell veszélyes hulladék importjakor: az ország területére hulladékot csak hasznosítás céljára, a környezet állapotát nem veszélyeztető, nem szennyező módon, a környezet károsodásának kizárásával, a környezetvédelmi hatóság engedélyével lehet behozni.¹²

A fentiek alapján megállapíthatjuk, hogy az e-hulladék nem jogi kifejezés. *Zelalem Tesfaye Bogale* az e-hulladékok közé sorol „minden olyan elektronikus eszközt, mely élettartama végére ért, vagy abhoz közeledik, és tulajdonosa felhagyott használatával.”¹³ *Hanna G. Elisha* ezzel szemben úgy fogalmaz, hogy az „e-hulladékok olyan elektronikus eszközök, melyek működési hiba, lemerülés vagy elhasználódás miatt kerülnek leselejtezésre.”¹⁴ A fentiek alapján az e-hulladékok az elektromos és elektronikus berendezések hulladékai közül felölelik azokat az elektronikus eszközöket, melyek kiselejtezésére használhatatlanná válásuk miatt kerül sor. Ezekre az eszközökre jellemző a gyors elhasználódás: ez egyrészt bekövetkezhet a készülékek érzékenysége, sérülékenysége miatt, illetve a technológia relatív kezdetlegessége miatt rövid élettartam folyományaképp is. Ugyanezen technológia gyorsuló ütemben való fejlődésével indokolható a más értelemben vett elhasználódás is, melyre található kifejezés az elavulás: a berendezések egyre újabb modelljeinek köszönhetően a felhasználói igények is változnak, melyeknek az öregebb készülékek már nem felelnek meg. Sajátságos jelenség azonban, hogy a feleslegessé váló, használaton kívüli készülékek nem kerülnek be a hulladékkörforgásba, úgymond 'lappangó hulladékká' válnak azáltal, hogy a felhasználó felhalmozza őket. Egy a *Hewlett Packard* cég által végzett felmérés¹⁵ adatai alapján a fogyasztók 68%-a jár el hasonlóképp, az Egyesült Államok kormánya kutatások alapján úgy becsüli, minden valaha megvásárolt 4 számítógépből 3 felhalmozásra kerül. Ennek legfőbb okai, hogy a hulladékfeldolgozó üzemekbe való eljuttatás költséges, amit egy átlagos felhasználó felesleges kiadásnak és fáradságnak ítélt, hiszen amit nem dob ki, az nem is árt senkinek. Tekintettel többek között arra, hogy ezeknek a felhalmozott eszközöknek jelentős része még működőképes, csak teljesítménye már nem felel meg a fogyasztó igényeinek, nehéz, ha nem lehetetlen feladat lenne olyan jogszabály megalko-

presenting any risk or pollution to the environment, with the exclusion of environmental damage and with a special permit to be issued by the environmental protection authority.¹⁰

On the basis of the above statements we can conclude that e-waste isn't a legal expression. *Zelalem Tesfaye Bogale* defines e-waste as „discarded electronic products near the end or at the end of their useful life.”¹¹ According to *Hanna G. Elisha* every „due to depletion or deterioration discarded electronic product”¹² should be considered e-waste. Essentially, e-waste is a subcategory of the wastes of electrical and electronic equipment consisting of devices that have been discarded after losing their usefulness. These devices tend to deteriorate over a short amount of time either because of their sensitivity and vulnerability or their short lifespan. The exponential development of technology is the cause of their obsolescence; it doesn't take long before the device becomes unable to fulfill the demands of the consumer who will eventually buy a newer model of the product. An odd phenomenon is the fact that most of these out-of-use devices don't enter the waste-cycle, instead they become 'latent waste'. Based on data gathered for a survey conducted by *Hewlett Packard*¹³ 68% of the consumers stockpile their electronic devices, based on previous research the Government of the United States estimates that out of every 4 computers ever bought 3 eventually end up stockpiled. The primary reason for this might be the relatively high cost of the environmentally sound management which causes most consumers to deem it unnecessary – after all if he doesn't dispose of it, it won't become waste and thus won't mean any harm to human health or the environment. Due to the fact that most of these products are actually still functional there would be no legal basis of an obligation to surrender these items for the purpose of recovery or disposal. The most practical solution seems to be motivating rather than pressuring the consumers by charging the producers with costs of waste management. This obligation is based on the manufacturers responsibility principle.¹⁴



tása, mely a fogyasztók számára beszolgáltatási kötelezettséget írna elő; a kötelezett szinte minden esetben érvelhetne azzal, hogy a szóban forgó dolog voltaképpen nem is minősül hulladéknak. Az ilyen jellegű, könnyen kijátszható törvények helyett az a megoldás látszik a legcélszerűbbnek, mely nyomásgyakorlás helyett ösztönözi igyekezni a hulladék birtokosait a hulladékok kezelésére: ennek érdekében a hulladékgazdálkodási törvény hatálya alá eső jogalanyi kör egy másik csoportját, a gyártókat köteleznék a hulladék megfelelő kezelése végrehajtásának biztosítására, elvégre a fogyasztók együttműködése egy olyan rendszerben a legbiztosabb, ahol a hulladékok kezelése számukra nem jár külön költséggel. Ezt a kötelezettséget a gyártói felelősség elve alapozza meg.¹⁶

Az Európai Unió két irányelve tartalmaz kifejezetten az e-hulladékokkal kapcsolatos rendelkezéseket.¹⁷ A WEEE irányelv a témakörhöz kapcsolódó alapfogalmak meghatározásán túl előírásokat tartalmaz a gyártó visszavételi, begyűjtési és ártalmatlanítási kötelezettségével kapcsolatban; a RoHS irányelv az e-hulladékok által a környezetre és emberi egészségre jelentett kockázatot rendeltetett mérsékelni az elektromos és elektronikai berendezések előállítása során felhasználható anyagok körének szűkítése útján. Magyarországon a keretjogszabályok¹⁸ mellett a két uniós irányelv, és az azokat integráló magyar jogforrások, a 264/2004. (IX.23.) Korm. rendelet¹⁹ és a 15/2004. (X.8.) KvVM rendelet²⁰ határozza meg az e-hulladékok kezelésének feltételeit.

A WEEE irányelv által előírtakat a magyar joggyakorlatba a fent említett 264/2004. Korm. rendelet ültette át. A rendelet által nevesített gyártói kötelezettségek közül a legnagyobb jelentőséggel annak visszavételi, begyűjtési, hasznosítási és ártalmatlanítási kötelezettsége bír; ezek megfelelő teljesítéséhez fontos a gyártó tájékoztatási kötelezettsége is. A gyártó biztosítékadási kötelezettsége pedig a gyártói felelősség elhanyagolásának szankcionálása során jut szerephez.

A gyártó visszavételi kötelezettségét illetően a rendelet meghatározást nem, csak azon dolgok körét tartalmazza, melyekre a kötelezettség kiterjed;²¹ a kötelezettség pontos mibenlétével

Two of the Directives of the European Community touch upon the subject of e-wastes.¹⁵ Besides holding the legal definitions the WEEE Directive regulates the producers obligation to collect, dispose of or otherwise manage the wastes of his products, the RoHS Directive attempts to decrease the environmental damage caused by e-wastes by restricting the use of certain hazardous materials for the production of electronic equipment. Gov. Decree 264/2004 (IX.23.)¹⁶ and Decree 15/2004 (X.8.) of the Minister of Environment and Water¹⁷ integrate the regulations of the EC Directives on the management of e-wastes into the hungarian law.

The four main aspects of the obligation of the producers is their responsibility to collect and to provide their consumers ways to return the waste of their product to recover and to dispose of these wastes. Besides these their informational obligation also holds significance. The producers obligation to provide assurance plays a role in the process of sanctioning the neglect of responsibility.

The Decree doesn't go into detail about the specifics of the producers obligation to accept returned wastes of their products it merely lists the range of objects to which it extends; the



kapcsolatban az *Electro-Coord* Magyarország Non-profit Kft. weboldalán²² az alábbi megfogalmazást találjuk: „A `visszavételi kötelezettség' egy a törvényi előírások által a kereskedőkre és gyártókra rótt feladat, melynek során a kereskedő köteles a visszavitt, használt készülékeket térítésmentesen átvenni.” A kötelezettség alól a rendelet abban az egy esetben ad felmentést, amennyiben annak teljesítése az emberi egészségre és/vagy a környezetre súlyos veszélyt jelenthet.

A begyűjtési kötelezettség előírásakor a rendelet – a visszavételi kötelezettség esetéhez hasonlóan – csak a jogszabály által a begyűjtendő hulladékokra vonatkozóan előírt begyűjtési arány legalacsonyabb értékét és a begyűjtési kötelezettség alóli kivételeket sorolja fel.²³ A begyűjtés *Fekete Balázs* megfogalmazásában „egy olyan művelet, amikor a hulladékot a hulladék birtokosától átveszik annak érdekében, hogy a hulladék elindulhasson a további kezelési műveletek felé vezető útján. A begyűjtés történhet a hulladékbirtokos vagy a begyűjtő telephelyén is, továbbá különböző begyűjtőhelyeken (pl. gyűjtőpontokon, hulladékgyűjtő udvaron, vagy szigeteken, tároló-, kezelőtelepeken).”²⁴

A már visszavett, begyűjtött hulladékok tekintetében a gyártónak hasznosítási kötelezettsége áll fenn; a rendelet 2. melléklete határozza meg a hasznosítási arány legalacsonyabb mértékét. A nem hasznosított hulladékokat a gyártó ártalmatlanítani köteles. Mind a hasznosítás,²⁵ mind az ártalmatlanítás²⁶ fogalmát a Hgtv. tartalmazza. Az ártalmatlanítás – mint ahogy a törvényi definícióból is kiderül – kétféleképpen végezhető: a környezet elemeitől való elszigetelés útján, mely történhet pl. talaj felszínére vagy talajba való lerakással, mélyinjektálással, illetve a hulladék anyagi minőségének megváltoztatásával, melynek engedélyezett módszerei között szerepel többek között a hulladékégetés.

A gyártó számára a rendelet termékei forgalmazóival (a rendelet megfogalmazásában a `kereskedővel'), felhasználóival szemben tájékoztatói kötelezettséget ír elő, mely kiterjed a gyártónak az adott termékre vonatkozó begyűjtési és visszavételi kötelezettségére,²⁷ illetve a termék egyéb jellegzetességeire – többek között annak összetételére, környezetre gyakorolt hatására.

obligation is defined by *Electro-Coord* Magyarország Nonprofit Kft. as follows: the obligation to accept return wastes is the legal duty of producers and vendors to accept returned products without a fee.¹⁸ The single reason because of which the producer is acquitted of this obligation is if carrying it out would cause harm to the environment or human health.

Regarding the producers obligation to collect wastes the Decree only lays down the minimal collection ratio and lists the range of wastes to which the obligation doesn't apply. In the definition of *Balázs Fekete* the obligation to collect is a procedure during which the producer receives the waste from its owner for the purpose of management. The procedure may be executed on the premises of either the producer or the owner or at public collection points.¹⁹

The producer is obliged to recover the wastes of returned products; Annex II of the Decree lays down the minimal recovery ratio. Wastes that can't be recovered must be properly disposed of by the producer. Both the obligation of recovery²⁰ and disposal²¹ is defined by the waste management act. Disposal can properly be executed in two ways: it either has to be isolated from environmental media through methods like tipping above or underground or deep-injection; otherwise its material character has to be modified through incineration for example.

The Decree obligates producers to inform²² consumers and vendors of their products about the methods used to return and collect wastes – this obligation also extends to important qualities of the product like its material composition or its effect on the environment.

A rendelet alapján a gyártó viseli termékei

The Decree charges the producer with covering



visszavételével, begyűjtésével, hasznosításával és ártalmatlanításával járó költségeket, de e feladatokat nem köteles személyesen elvégezni – átruházhatja őket a rendelet által támasztott feltételeknek megfelelő személyre (az ún. átvevőre).

A WEEE irányelv a gyártó kötelezettségeinek megszegésével, nem teljesítésével járó szankciókat illetően nem rendelkezik; a jogkövetkezmények rendszerének kialakítását a tagállamok hatáskörébe utalja. A 264/2004. Korm. rendelet a visszavételi, begyűjtési, hasznosítási vagy ártalmatlanítási kötelezettségének nem megfelelő mértékben való teljesítése esetére preventív és represszív célú jogkövetkezményeket ír elő: az illetékes környezetvédelmi felügyelőség egyfelől a környezet és emberi egészség védelme érdekében biztosítja az érintett hulladékok kezelésének elvégzését,²⁸ másrészt a jogsértést elkövetőt hulladékgazdálkodási bírsággal sújti.²⁹

Ahogy az már korábban említésre került, a 2000. évi XLIII. törvény tartalmazza a Magyarországon jelenleg hatályos hulladékgazdálkodási rendelkezéseket, mely szerep betöltésére egy új törvényjavaslat került benyújtásra. Idén, 2012. október 8-án az országgyűlés meg is szavazta, a terv szerint 2013. január 1-én lépett volna hatályba, parlamenti elfogadását követően azonban a köztársasági elnök visszaküldte újbóli megfontolásra. Amennyiben az újratárgyalás során az országgyűlés a törvénytervezet e-hulladékokat érintő rendelkezéseit nem változtatja meg jelentősen, úgy az e területre vonatkozó szabályozás több ponton változni fog a törvény kihirdetését követően. Fontos különbség, hogy az új törvény szerint gyártónak minősül majd a nem Magyarország területén előállított terméket az ország területén elsőként forgalomba hozó személy is. Az alapelvek közül a gyártói felelősség elvét felváltja az ún. kiterjesztett gyártói felelősség, mely magában foglalja a megelőzés elvét is, valamint a korábbi szabályozáshoz képest pénzügyi felelősséget ír elő a gyártó terhére a hulladék elszállításával és kezelésével kapcsolatban. A gyártó visszavételi és begyűjtési kötelezettsége továbbra is fenn fog állni, hasznosítási és ártalmatlanítási kötelezettsége úgyszintén, bár e két tevékenység fogalmát a törvénytervezet a hatályos Hgtv.-ben foglaltaktól eltérően határozza meg.³⁰ A gyártó

the expenses of waste management but permits him to convey the obligation of the execution of waste management to persons (the receivers) matching the criteria set by the Decree.

The WEEE Directive doesn't regulate the sanctions violating its provisions – „*the member states shall determine penalties applicable to breaches of the national provisions*” adopted pursuant to the Directive.²³ Gov. Decree 264/2004 sanctions such behaviour through penalties with preventive and repressive purpose. To protect of the environment and human health the environmental protection authority ensures the execution of environmentally sound management of the waste²⁴ and imposes a waste management fine on the one responsible for the violation.²⁵

As mentioned above the regulations of waste management currently in effect in Hungary are contained by Act XLIII of 2000 on waste management. This year on the 8th of October, however, the bill of a new waste management act was passed by the parliament. Although it was supposed to come into effect on the 1st of January, 2013 the President of Republic has sent the bill back to the parliament for reconsideration. In its current form the bill alters the waste management regulations on several points. An important change is the fact that the first person to release a product produced outside of Hungary on the market would be considered the manufacturer. Instead of the manufacturers responsibility the bill features the extended producers responsibility theory which incorporates integrated pollution prevention and establishes the producers financial responsibility for the management of waste. The producers obligation to receive, collect, recover and dispose of waste remain in legal effect although the bill applies some minor changes to the definitions of the latter two.²⁶ The producers will retain the right to convey their waste management obligations, however the sole authorized receiver shall be the National Waste Management Agency. The bill permits the import of waste for not only the



hulladékszállítással és hulladékkezeléssel kapcsolatos kötelezettségeit a jövőben sem köteles személyesen végezni, de az átvevő kizárólag az Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség lehet majd. Semmiképp sem lehet szó nélkül elmenni amellet a változás mellett sem, hogy az új törvény tervezete az ország területére a hasznosítás mellett az ártalmatlanítás céljára importált hulladék behozatalát is engedélyezi, de az importtevékenység végzéséhez megköveteli a szállítótól a hulladékgazdálkodási engedélyt.

Összességében véve az új hulladékgazdálkodási törvény nagyobb szabadságot biztosít a hulladékgazdálkodási tevékenységet végzőknek, csökkenti a tiltott tevékenységek körét, mindazonáltal a hulladékgazdálkodás folyamatában az állami szervek lényegesen nagyobb szerepet fognak betölteni. Ez és az engedélyköteles tevékenységek engedélyi feltételeinek szigorítása egyszerre hathat élénkítően a gazdaságra, de egyúttal biztosítani képes a hulladékgazdálkodás által a környezetre és az emberi egészségre jelentett kockázat minimális mértékűre való mérséklését.

purpose of recovery but of disposal, as well but requires the importer to acquire a waste management permission from the authority.

In the end the bill provides a widens the independence to the ones performing waste management, tightens the array of prohibited activities on the other hand enhances the role state establishments play in the process of the management of waste. This fact and the stricter requirements of waste management permission might simultaneously liven up this sector of the economy and successfully minimize the harmful effects of waste management on the environment and human health.

Lábjegyzet

¹ 2000. XLIII. 3. § h) meghatározásában: „a hulladékkal összefüggő tevékenységek rendszere, beleértve a hulladék keletkezésének megelőzését, mennyiségének és veszélyességének csökkentését, kezelését, ezek tervezését és ellenőrzését, a kezelő berendezések és létesítmények üzemeltetését, bezárását, utógondozását, a működés felhagyását követő vizsgálatokat, valamint az ezekhez kapcsolódó szaktanácsadást és oktatást.”

² CsÁK Csilla: A hulladék fogalmának értelmezése az uniós ítélkezési gyakorlat alapján. *Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica*, 2011, vol. 29/2, 423-434. p.

³ Európai Hulladékjegyzék.

⁴ 2000. XLIII. törvény a hulladékgazdálkodásról.

⁵ T/5538. a hulladékról.

⁶ Lásd a 2000. XLIII. törvény 2. számú mellékletét.

⁷ A 264/2004. (IX.23.) Korm. rendelet nem határozza meg a fogalmat.

⁸ 2002/96/EK irányelv az elektromos és elektronikus berendezések hulladékairól.

⁹ Például egyszerű elektromos berendezés egy

Footnotes

¹ Article 3 of Act XLIII of 2000 h) „Waste management shall mean a system of waste-related activities, including prevention of the formation of waste, reduction of its volume and hazardous nature, waste treatment, planning and control of the above, operation, closure and after-care of equipment and sites, monitoring after closure and the related training and consultancy”.

² CsÁK Csilla: A hulladék fogalmának értelmezése az uniós ítélkezési gyakorlat alapján. *Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica*, 2011, vol. 29/2, pp 423-434.

³ European Waste Catalogue.

⁴ Act XLIII of 2000.

⁵ T/5538 on waste.

⁶ 2002/96/EC Directive on the Waste of Electrical and Electronic Equipment.

⁷ For instance a simple light bulb is considered a type of electrical, the processor of a computer is considered a type of electronic equipment.

⁸ Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes



villanykörte, elektronikus berendezés egy számítógép-processzor.

¹⁰ Bázeli Egyezmény a veszélyes hulladékok országhatárokat átlépő szállításának ellenőrzéséről és ártalmatlanításáról; eredménytelenségében közrejátszik az a tény is, hogy az aláíró államok közül nem mindegyik ratifikálta az Egyezmény rendelkezéseit.

¹¹ Például WIDAWSKY, Lisa: In my backyard: How enabling hazardous waste trade to developing nations can improve the Basel Convention's ability to achieve environmental justice. *Environmental Law*, 2008, vol. 38, 577. p.; vagy OLOWU, Dejo: Menace of E-Wastes in Developing Countries: An Agenda for Legal and Policy Responses. *Law, Environment and Development Journal*, 2012, vol. 8/1, 59. p.

¹² 2000. XLIII. 17. § a)-d).

¹³ Lásd BOGALE, Zelalem Tesfaye: E-responsibility: E-waste, international law and Africa's growing digital wasteland. *U.C. Davis Journal of International Law & Policy*, 2011, vol. 18, 225-260. p.

¹⁴ Lásd ELISHA, Hanna G.: Addressing the E-Waste Crisis: The Need for Comprehensive Federal E-Waste Regulation within the United States. *Chapman Law Review*, 2010, vol. 14, 195. p.

¹⁵ Lásd HEWLETT PACKARD: *Earth Day 2005*. Fact Sheet, 2003; forrás (2012.12.20.) *www*; BOGALE: *Op. cit.*

¹⁶ 2000. XLIII. 4. § c) meghatározásában „a gyártói felelősség elve alapján a termék előállítója felelős a termék és a technológia jellemzőinek a hulladékgazdálkodás követelményei szempontjából kedvező megválasztásáért, ideértve a felhasznált alapanyagok megválasztását, a termék külső behatásokkal szembeni ellenállóképességét, a termék élettartamát és újrahaználhatóságát, a termék előállításából és felhasználásából származó, illetve a termékből keletkező hulladék hasznosításának és ártalmatlanításának megtervezését, valamint a kezelés költségeihez történő hozzájárulást is”.

¹⁷ Az egyik a korábban már említett 2002/96/EK (WEEE) irányelv, a másik a 2002/95/EK irányelv bizonyos veszélyes anyagok elektromos és elektronikai berendezések előállításához történő felhasználhatóságának korlátozásáról (*Directive on the Restriction of the use of Certain Hazardous Substances in Electrical and Electronic Equipment*; a továbbiakban RoHS irányelv).

¹⁸ 1996. évi LIII. törvény a környezet védelméről; 2000. évi XLIII. törvény a hulladékgazdálkodásról.

and their Disposal.

⁹ Például WIDAWSKY, Lisa: In my backyard: How enabling hazardous waste trade to developing nations can improve the Basel Convention's ability to achieve environmental justice. *Environmental Law*, 2008, vol. 38, p 577; vagy OLOWU, Dejo: Menace of E-Wastes in Developing Countries: An Agenda for Legal and Policy Responses. *Law, Environment and Development Journal*, 2012, vol. 8/1, p 59.

¹⁰ Article 17 a-d) of Act XLIII of 2000.

¹¹ See BOGALE, Zelalem Tesfaye: E-responsibility: E-waste, international law and Africa's growing digital wasteland. *U.C. Davis Journal of International Law & Policy*, 2011, vol. 18, pp 225-260.

¹² See ELISHA, Hanna G.: Addressing the E-Waste Crisis: The Need for Comprehensive Federal E-Waste Regulation within the United States. *Chapman Law Review*, 2010, vol. 14, p 195.

¹³ HEWLETT PACKARD: *Earth Day 2005*. Fact Sheet, 2003; source (20.12.2012) *www*; BOGALE: *Op. cit.*

¹⁴ Article 4 c) of Act XLIII of 2000 „on the basis of the principle of manufacturer's responsibility, it shall be the responsibility of the manufacturer of the product to select product and technology properties favourable from the point of view of waste management, including the selection of resources, the resistance of the product to external effects, the life cycle and possible recovery of the product, and the planning of recovery or disposal of waste originating from the production and use of the product and from the product itself, as well as contributing to the costs of the treatment”.

¹⁵ One of them being the previously mentioned WEEE Directive, the other one is 95/2002/EC Directive on the Restriction of the use of Certain Hazardous Substances in Electrical and Electronic Equipment.

¹⁶ Gov. Decree No. 264/2004 (IX.23.) on the wastes of electrical and electronic equipment.

¹⁷ Decree of the Minister of Environment and Water No. 15/2004 (X.8.) on the detailed rules of the management of wastes of electrical and electronic equipment.

¹⁸ Source (08.11.2012): *www*.

¹⁹ FEKETE Balázs: Hulladékgazdálkodási szabályok a termékdíj-fizetési kötelezettséggel párhuzamosan, 2010.01.11; source (08.11.2012): *www* and *www*.

²⁰ Article 3 j) of Act XLIII of 2000; recovery shall



¹⁹ 264/2004. (XI.23.) Korm. rendelet az elektromos és elektronikai hulladékok visszavételéről.

²⁰ 15/2004. (X.8.) Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumi rendelet az elektromos és elektronikai berendezések hulladékai kezelésének részletes szabályairól.

²¹ 264/2004 (IX.23.) Korm. rendelet 3. § (1): A gyártó az általa forgalomba hozott elektromos berendezésből származó hulladékot, a háztartási berendezésből származó történelmi hulladékot, az új, azonos vagy azonos funkciójú termékkel helyettesített nem háztartási berendezésből származó történelmi hulladékot köteles (a rendelet által kimondott kivételektől eltekintve) visszavenni.

²² Forrás (2012.11.08.): *www*.

²³ 264/2004 (XI.23.) Korm. rendelet 3. § (3): „A gyártó – a (10) bekezdésben foglaltak kivételével - köteles a háztartási berendezésből származó hulladék begyűjtéséről elektromos berendezés kategóriáiként legalább e rendelet 2. számú mellékletének A/1. táblázatában, a nem háztartási berendezésből származó hulladék begyűjtéséről a 2. számú mellékletének A/2. táblázatában meghatározott begyűjtési aránynak megfelelő mértékben gondoskodni.” A termékdíj-köteles termékek esetén a gyártó begyűjtési kötelezettségének egyéni teljesítés vagy a termékdíj megfizetése útján tehet eleget.

²⁴ FEKETE Balázs: Hulladékgazdálkodási szabályok a termékdíj-fizetési kötelezettséggel párhuzamosan, 2010.01.11; forrás (2012.11.08.): *www*.

²⁵ 2000. XLIII. 3. § j) meghatározásában: „A hulladéknak vagy valamely összetevőjének a termelésben vagy a szolgáltatásban – a 4. számú mellékletben felsorolt eljárások valamelyikének alkalmazásával – történő felhasználása.”

²⁶ 2000. XLIII. 3. § k) meghatározásában „A hulladék okozta környezetterhelés csökkentése, környezetet veszélyeztető, szennyező, károsító hatásának megszüntetése, kizárása – a környezet elemeitől történő elszigeteléssel vagy anyagi minőségének megváltoztatásával –, a 3. számú mellékletben felsorolt eljárások valamelyikének alkalmazásával.”

²⁷ Az egyik legnagyobb elektromos és elektronikai berendezésekkel foglalkozó gyártó, a Dell honlapján a következőképp tesz eleget tájékoztatási kötelezettségének (2012.11.11.): *www*.

²⁸ 264/2004. (XI.23.) Korm. rendelet 17. § a) értelmében „a gyártó, illetve átvevő által nyújtott biztosíték terhére, vagy a koordináló szervezet költségére, az arra feljogosított hulladékkezelő útján gondoskodik.”

mean the use of the waste or any of its components in production or service applying one of the processes listed in Annex 4.

²¹ Article 3 h) of Act XLIII of 2000 disposal shall mean the reduction of the impact of the waste on the environment, the abolition or elimination of its effects being hazardous, polluting or harmful to the environment by isolation from environmental media or by modification of its material character through the application of methods listed in Annex 3.

²² One of the most prominent manufacturers of electronic equipment, Dell meets these obligations on its website the following way (2012.11.11.): *www*.

²³ Article 15 of 96/2002/EC Directive: „Member States shall determine penalties applicable to breaches of the national provisions adopted pursuant to this Directive. The penalties thus provided for shall be effective, proportionate and dissuasive.”

²⁴ Article 17 a) of Gov Decree No. 264/2004 the authority sees to the execution of the management of waste at the expenses of the assurance (provided by the manufacturer or the receiver) or the coordinating organization through an authorized waste attendant.

²⁵ Its extent is laid down by Gov. Decree 271/2001 (XII.21.).

²⁶ Article 2 2 and 13 of Bill T/5538.



²⁹ Mértékét a 271/2001. (XII.21.) Korm. rendelet
szabja meg.

³⁰ T/5538. 2. § 2. és 13.



KISS Parik
joghallgató
Miskolci Egyetem

Patrik KISS
law student
University of Miskolc

**A környezetvédelmi büntetőjog aktuális
problémái a nemzetközi instrumentumok és
sztenderdek tükrében**

**Topical problems of environmental criminal
law in the light of international instruments
and standards**

Jelen tanulmány a TÁMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 jelű projekt részeként az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

This research was carried out as part of the TAMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 project with support by the European Union, co-financed by the European Social Fund.

Bevezetés

A környezetvédelem kérdésköre az elmúlt évtizedekben rendkívül felértékelődött. Az egyes jogrendszerek számos jogágon keresztül kívánják védelmezni a környezet épségét, és ezáltal az emberi egészséget. A magyar jog fellép a magánjog, (polgári jog, munkajog), a közigazgatási jog és a büntetőjog eszköztárával a környezetvédelem területén. Ez a 'több nyomú szabályozás' más államok jogában is megtalálható. Így például a lengyel jogban: „*A legfontosabb rendelkezések ezen a területen a jog különböző területein találhatók meg, beleértve a magánjogot, a közigazgatási jogot, a büntetőjogot és a munkajogot is*”.¹ Jelen tanulmány szempontjából azonban csupán egy jogág, a büntetőjog rendelkezései bírnak relevanciával.

Introduction

The topic of environmental protection became really important in the past decades. The legal systems protect the integrity of the environment, and thus the people's health through several branches of law. Hungarian Law stands up in the area of environmental protection through the use of the instruments of private law (civil law, labour law), administrative law and criminal law. This kind of parallel regulation can be found in the legal system of other nations, too, such as in the Polish Law: „*Relevant regulations in this area can be found in various areas of law, including civil, administrative, criminal and labour law*.”¹ In the aspect of this paper only the provisions of one legal branch has relevance, and it is Criminal Law.

A büntetőjogon belül is három problémát vizsgálunk. Egyrészt arra térek ki, hogy az környezeti bűncselekmények számának drasztikus növekedése, amelyek határon átnyúló jelleggel bírnak, milyen kihívást jelentettek az egyes államok számára. Másrészt, egy érdekes kérdést az autonóm környezeti bűncselekmények problémáját mutatom be. Harmadrészt pedig, a környezeti bűncselekmények és más bűncselekmény csoportok kapcsolódási pontjára világítok rá.

I focus on three problems of Criminal Law. First of all, I write about the challenges the nations have to face with the drastic increase in the number of environmental crimes, having a transnational character. Secondly, I will show an interesting question, that is the problems of independent environmental crimes. Finally, I will examine the connection between environmental crimes and other groups of crimes.

1. A nemzetközi dokumentumok

1. International documents

1.1. A nemzetközi konvenciókról általában

1.1. International conventions in general

Amint az a bevezetésben már kifejtésre került, a

As already stated in the introduction, the number



határon átnyúló, transznacionális környezeti bűncselekmények száma nagy mértékben megnövekedett, mely kihívásra az államoknak reagálniuk kellett. A reakció pedig a nemzetközi dokumentumokban, illetve a különböző akcióprogramokban keresendő. A nemzetközi dokumentumok² a jogharmonizáció eszközét jelentik, ami az egyes jogrendszerek büntetőjogi rendelkezéseinek különbségeit csökkenti a hatékonyabb büntetőjogi fellépést lehetővé téve. „A tradicionális alap eszköz a környezetjog harmonizációjára Európában hagyományosan az irányelvek alkalmazása.”³ Az egyes államok büntetőjogi rendelkezései eltérőek, a nemzetközi dokumentumok minimum szabályok és sztenderdek megfogalmazásával közelítik a különböző büntetőjogok szabályanyagát, ez pedig a határon átnyúló bűncselekmények elleni fellépést teszi hatékonyabbá. Az akcióprogramok pedig különböző stratégiai célokat fogalmaznak meg.

Európai szintén már 1977-ben az Európa Tanács által elkészített, a büntetőjognak a környezet védelmében betöltött szerepéről szóló határozat⁴ jelentette az első lépést.

A mai hatályos magyar szabályozás vonatkozásában azonban a következő dokumentumok bírnak jelentőséggel: (a) Európa Tanácsnak a környezet büntetőjogi védelméről szóló egyezménye.⁵ (b) Európai Unió Tanácsának a környezet büntetőjog általi védelméről szóló 2003/80/IB kerethatározat.⁶ (c) Európai Parlament és a Tanács 2008/99/EK irányelve a környezet büntetőjog általi védelméről (valamint az azt megelőző első és második irányelv tervezet).⁷

1.2. Az Európa Tanács környezet büntetőjogi védelméről szóló egyezménye

A környezet büntetőjogi védelméről szóló Európa Tanácsi egyezmény elfogadására 1998. november 4 – én került sor. A legtöbb tagállam – valamilyen okból kifolyólag⁸ – nem érezte a magáénak ezt a konvenciót és az esetek többségében a ratifikációk és aláírások elmaradtak. A nem ratifikálók és nem aláírók sorából Magyarország sem maradt ki.

of the over the border extending, transnational environmental crimes widely increased, upon which challenge the states had to react. This reaction is to be found in international conventions² and different action programs. These documents mean the instrument of the judicial harmonisation, which decreases the differences between the criminal law provisions of the several legal systems to make the criminal law appearance more efficient. „The traditional basis for the harmonisation of environmental law in Europe was traditionally the use of the Directive.”³ Criminal law provisions of the States are different and the international documents approximate the regulations of the different countries through formulating minimum rules and standards, and this makes the fight of criminal law against transnational environmental crimes more effective. The action programs formulate different strategic goals.

On the European level, the first step was in 1977 through Resolution (77) 28 on the contribution of criminal law to the protection of the environment presented by European Council.

The most important international conventions – having an effect on today's effective criminal law – are the following: (a) Council of Europe Convention on the protection of the environment through criminal law. (b) European Union 2003/80/JHA on the protection of the environment through criminal law. (c) Directive of the European Parliament and of the Council on the protection of the environment through criminal law (and the first and second proposal for the directive).

1.2. Council of Europe Convention on the protection of the environment through criminal law

The Council of Europe convention on the protection of the environment through criminal law was adopted on November 4, 1998. The majority of the States – for some reasons – did not feel like this document was their own, so in most cases no ratifications and signatures followed. „Hungary did not ratify and sign the document



„Magyarország nem írta alá, nem ratifikálta, ilyen formában tehát az nem vált a hazai jog részévé.”⁹ Az egyezményről a következőket érdemes kiemelni. Mivel Magyarország azt nem írta alá és nem ratifikálta, így közvetlenül nem is válhatott a magyar jogrendszer részévé. Ugyanakkor valamennyi Európai Unió tagállam – így Magyarország is – az Európa Tanács részese, az európai uniós jogforrások pedig kötelezőek a tagállamokra, a 2003/80/IB kerethatározat pedig utal a szóban forgó egyezmény rendelkezéseinek elismerésére, így az közvetett mégis csak a magyar jogrend részévé válik. A kerethatározat preambulumának 10. pontja a következőképpen rendelkezik: „1998. november 4-én az Európa Tanács elfogadta a környezet büntetőjog általi védelméről szóló egyezményt, amelyet figyelembe vettek e jogi eszköz rendelkezéseinek megfogalmazásakor.”¹⁰ Az európai egyezmény a környezet elleni bűncselekmények öt csoportját különböztet meg.

Az első csoportba azok a kiemelkedően súlyos bűncselekmények tartoznak, amelyek az emberi életre, testi épségre, egészségre vonatkozóan konkrét veszélyt jelentenek, vagy közveszély idéznek elő.

A második csoportba azok a környezet elleni bűncselekmények tartoznak, amelyek a különféle védett emlékművekre, védett tárgyakra, állatokra és növényekre irányulnak.

A harmadik csoportba azok a cselekmények tartoznak, amelyek a veszélyes hulladékok jogellenes használatával kapcsolatosak. A rendelkezések kiemelkedően fontosak, hiszen „a veszélyes hulladékok elhelyezése különösen nagy problémát jelent.”¹¹

A negyedik csoportba növényekkel kapcsolatos környezetkárosító illetve szennyező cselekmények tartoznak.

Míg az ötödik csoportba a nukleáris és veszélyes radioaktív anyagokkal összefüggő környezet elleni bűncselekmények tartoznak.

Valamennyi csoport vonatkozásában a szándékos és főszabály szerint a gondatlan elkövetést is

and this way it has not become part of the Hungarian law.”⁴ It is worth mentioning the afterlife of the convention. As I stated, Hungary did not ratify and did not sign this convention and this way it has not become part of the Hungarian law directly. Nevertheless, all member states of the European Union – and therefore Hungary – are members of the Council of Europe, and the European Union legislation is obligatory (with some restrictions) for the member states, and Council Framework decision 2003/80/JHA refers to the preamble of the convention and, this way the document is base for the Hungarian legislation. Point No. 10 of the preamble of Council Framework decision 2003/80/JHA has the following provision: “On 4 November 1998 the Council of Europe adopted a Convention on the protection of the environment through criminal law, which has been taken into account in the provisions of the present instrument.” The European Convention distinguishes five groups of environmental crimes.

Those preferential grievous crimes belong to the first group, which mean concrete danger of human life, physical integrity or crimes that cause public danger.

The second group includes environmental crimes involving attacks on protected memorials, defended objects, fauna and flora.

In the third group we can find those crimes that are concerned with the unlawful usage of hazardous waste. The provisions are extremely important because „The illegal disposal of hazardous waste is particularly troubling”.⁵

The fourth group contains the plots of the environmental danger and environmental pollution concerning the flora.

And finally we can talk about the environmental crimes related to the nuclear and dangerous radioactive substances.

In the aspect of all groups, the premeditated crimes and negligent crimes are criminalised. The



büntetni rendeli az egyezmény. A főszabály alóli kivétel azt az esetet jelenti, amikor a tagállam rögzíti, hogy gondatlanság esetén csak a súlyos gondatlanságot rendeli büntetni.

1.3. Az Európai Unió Tanácsának a környezet büntetőjog általi védelméről szóló 2003/80/IB kerethatározat

A kerethatározatot az Európai Unió Tanácsa 2003. január 27 – én fogadta el. A kerethatározat szövegét a Európa Tanács fent említett egyezményének rendelkezéseire figyelemmel fogadták el. A konvenció mindösszesen 12 cikkből áll. A dokumentum a preambulum első mondatában utal a transznacionális környezeti bűncselekmények számának elszaporodására és az átfogó szabályozás szükségességére. „Az Uniót aggasztja a környezettel kapcsolatos bűncselekmények szaporodása és azok hatásai, amelyek növekvő mértékben terjednek át azokon az államokon a határain, amelyekben a bűncselekményeket elkövetik.”¹² A kerethatározat összesen hét bűncselekmény¹³ elkövetését rendeli büntetni szándékos elkövetés és súlyos gondatlanságból történő elkövetés esetén. „A dokumentum 2. cikke kötelezi a tagállamokat, hogy büntetni rendeljének számos súlyos környezeti bűncselekményt.”¹⁴ A dokumentum felveti és sürgeti a tagállamokat, hogy teremtsék meg a jogi személyek büntető jogi felelősségre vonásának alapját és a megfelelő szankciókat. A kerethatározat sorsát illetően azt mondhatjuk, hogy formai és hatásköri okok miatt az Európai Unió Bírósága 2005. szeptember 13-i hatállyal megsemmisítette.¹⁵ „A környezetvédelmi büntetőjog alakítását illetően az irányelv versus kerethatározat, az Európai Közösség kontra Európai Unió, azaz a párhuzamosan kialakult két jogalak összeütközése, és vitája”¹⁶ eredményezte a kerethatározat megsemmisítését.

1.4. Az Európai Parlament és a Tanács 2008/99/EK irányelve a környezet büntetőjog általi védelméről

A dokumentum előzményeként kell megemlíteni két irányelv tervezetet, az első tervezet 2001-ben,¹⁷ (Az Európai Bizottság 2001. március 13-án mutatta be a tervezet.¹⁸) a második tervezet 2007-ben született,¹⁹ azonban azok elfogadására különböző okok miatt nem került sor, hanem 2008-ban

member state – as an exception – can declare that gross negligence would be punishable only.

1.3. European Union 2003/80/JHA on the protection of the environment through criminal law

The Council of the European Union adopted the framework decision on January 27, 2003. The convention of the European Council was taken into account in the provisions of the present instrument. The convention consists of a total of 12 articles. In the first sentence of the preamble, the document refers to the drastic increase of the number of transnational environmental crimes and the necessity of detailed regulations. „The Union is concerned at the rise in environmental offences and their effects, which are increasingly extending beyond the borders of the States in which the offences are committed.”¹⁶ The framework decision criminalises altogether seven crimes, both the form of intentional and negligent crimes. „Article 2 of the Convention requires signatories to criminalise a number of serious environmental offences.”¹⁷ The document brings up and urges the member states to create the base of the criminal liability of legal persons and suitable sanctions. We can say about the history of the framework that the Court of the European Union eliminated the framework decision because of formal reasons and the lack of competence with an effect of September 15, 2005. „Concerning the shaping of the Environmental penal law, that directive contra framework decision, the European Community contra European Union, that is the collision and debate of the parallel created two shapes of law”¹⁸ caused the annulment of the framework decision.

1.4. Directive of the European Parliament and of the Council on the protection of the environment through criminal law

We need to mention as the antecedents of the document two directive proposals, the first one from 2001,⁹ (The European Commission presented it on March 13, 2003¹⁰) the second proposal was created in 2007,¹¹ but these documents for some reasons were not adopted,



született meg a hatályos irányelv. Az irányelv elfogadására 2008. november 18-án, Strasbourgban került sor. A dokumentum összesen tíz cikkből áll. Az irányelv – hasonlóan a kerethatározathoz – a preambulum legeleji felhívja a figyelmet, hogy a transznacionális környezeti bűncselekmények ellen kíván fellépni. „A Közösséget aggasztja a környezettel kapcsolatos bűncselekmények számának növekedése és azok hatásai, amelyek növekvő mértékben terjednek át azokon az államokon a határain, amelyekben a bűncselekményeket elkövetik. Az ilyen bűncselekmények fenyegetik a környezetet, és ennek megfelelő válaszintézkedést tesznek szükségessé.”²⁰ Az irányelv célul tűzi ki a környezet hatékonyabb védelme céljából büntetőjogi vonatkozású intézkedések megállapítását. A dokumentum kilenc bűncselekményt kriminalizál,²¹ szándékos és legalább súlyos gondatlanságból történő elkövetés esetén. Az irányelv hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókat sürget. Ez a konvenció szintén kiemelt hangsúlyt fektet a jogi személyek felelősségre vonására és a velük szemben alkalmazható megfelelő szankciók alkalmazására. A jogi személyek büntetőjogi felelősségre vonásának egységesítése sürgető volt, hiszen „az egyik terület, ahol a tagállamok joga jelentősen eltér az a társaságok büntetőjogi felelősségre vonásával kapcsolatos környezeti cselekmények.”²² Az irányelv a tagállamok számára minimum szabályokat állapít meg, amiből az következik, hogy a tagállamok ettől szigorúbb szabályokat is megállapíthatnak mérlegelési jogkörükben. Az irányelv rendelkezéseit a belső nemzeti jogba a tagállamoknak 2010. december 26-ig kellett beépíteniük. Az irányelv kritikájaként fogalmazható meg az a visszalépés, hogy az irányelvben nem szerepel az autonóm környezeti bűncselekmény kategória. Az autonóm bűncselekmények alatt azokat a környezet elleni cselekményeket értjük, amelyek abszolút függetlenek a közigazgatási jogtól, vagyis amikor a közigazgatási engedély megléte nem zárja ki a büntetőjogi felelősséget. Erre akkor kerülhet sor, ha a környezetet károsító vagy szennyező tevékenység az emberi életre, testi épségre, egészségre közvetlenül veszélyt jelent, illetve közveszélyt okoznak. „A kiadott engedély irreleváns azokban az esetekben, amikor a környezet igénybevétele halált, vagy bárkinek súlyos testi sérülést okoz avagy azok konkrét veszélye áll fenn.”²³

however in 2008 a new effective directive was born. The directive was signed in Strasbourg, on November 18, 2008. The document consists of a total of 10 articles. At the beginning of the preamble, the directive, which is similar to the Framework decision, declares that the main goal of the document is to fight against environmental criminal offences. „The Community is concerned at the rise in environmental offences and at their effects, which are increasingly extending beyond the borders of the States in which the offences are committed. Such offences pose a threat to the environment and therefore call for an appropriate response.”¹² The directive formulates it as an aim to establish criminal law sanctions in order to protect the environment more efficiently. The document criminalizes nine criminal conducts,¹³ in the case of premeditated and gross negligent committal. The directive urges effective proportionate and dissuasive criminal penalties. This convention also emphasizes the criminal liability of legal persons, and suitable applicable sanctions. The approximation of the criminal liability of the legal persons was really urgent because „One of the areas in which Member States have significantly divergent approaches is in regard to the possibility of holding corporations themselves criminally liable.”¹⁴ The directive lays down minimum rules for the Member States, which leads us to the conclusion that the Member States can establish stricter rules in their discretion authority. The Member States had to implement the provisions of the directive until December 26, 2010. We can formulate the criticism that as a step-back the directive does not regulate the independent environmental criminal offences. When talking about independent crimes, we mean those environmental offences, which are absolutely independent from administrative law that is the existing of an administrative licence does not automatically exclude the criminal liability. It can happen when the environmental danger or damaging activity means a concrete danger for the human life, human integrity and health or these conducts cause public endangerment. „The issued licences are irrelevant in those cases when the use of the environment causes death, or any serious injuries to anyone or the concrete danger of any of these exist.”¹⁵



1.5. A nemzetközi instrumentumok és a magyar Büntető Törvénykönyv kapcsolata

A hatályos Büntető Kódexünk a nemzetközi szttenderdek figyelembe vételével alakította ki a környezeti bűncselekményekkel kapcsolatos tényállásait. A Büntető Törvénykönyvet módosító 2005. évi XCI. törvény 2005. szeptember elsejével, a 2010. évi CLXI. törvény 2011. január elsejével újrakodifikálta a tényállásokat, ezzel a nemzetközi kívánalmaknak megfelelően. A Büntető Törvénykönyv három klasszikus tényállást tartalmaz a XVI. fejezetben a Közrend elleni bűncselekményeknél, a IV. címben, a közegészség elleni bűncselekményeknél. A tényállások a környezetkárosítás,²⁴ a természetkárosítás,²⁵ és a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése.²⁶

A várhatóan 2013. július elsején hatályba lépő új Büntető Törvénykönyv egy új, önálló fejezetet hoz létre a környezet és a természet elleni bűncselekmények elnevezéssel. A fejezet a következő tényállásokat fogja tartalmazni: környezetkárosítás, természetkárosítás, állatkínzás, orvvadászat, orvhalászat, tiltott állatviadal szervezése, a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése, ózonréteget lebontó anyaggal visszaélés, radioaktív anyaggal visszaélés, nukleáris létesítmény üzemeltetésével visszaélés, atomenergia alkalmazásával visszaélés. Véleményem szerint üdvözlendő az új Büntető Törvénykönyv azon megoldása, hogy a környezeti bűncselekményeket egy önálló fejezetben szabályozza, és nem a Büntető Törvénykönyvben elszórtan, mint azt a jelenleg hatályos Btk. teszi, hiszen most is van például Állatkínzás tényállás, de az a közbiztonság elleni bűncselekményeknél található meg.

Összességében tehát megállapítható, hogy mind a jelenleg hatályos, mint az új Büntető Törvénykönyv környezeti bűncselekményekkel kapcsolatos rendelkezései a nemzetközi követelményekre tekintettel

1.5. The connection between the international conventions and the Hungarian Criminal Code

The Hungarian Penal Code took into consideration the international standards when creating the factums of environmental criminal conducts. The amendment of Act XCI of 2005 of the Hungarian Penal Code with the effect of September 1, 2005, and the amendment of Act CLXI of 2010 with the effect January 1, 2011, re-codified the factums of environmental crimes to satisfy the international requirements. The Hungarian Penal Code contains three classic factums of the environmental crimes in the chapter of XVI crimes against law and order, in the title of IV crimes against public health. These crimes are the following: damaging of the environment,¹⁶ and damaging of the nature,¹⁷ unlawful deposition of hazardous waste to the environment.¹⁸

The new Hungarian Criminal Law which is expected to enter into force on July 1, 2013, creates a new independent chapter called criminal offences against environment and nature. The chapter consists of the following factums of crimes: damaging of the environment, damaging of the nature, cruelty to animals, poaching, organisation of prohibited animal fights, unlawful deposition of hazardous waste to the environment, misuse of ozone layer demolishing substance, misuse of radioactive substance, misuse of the operation of nuclear facilities, misuse of application of nuclear energy. In my opinion, the new construction solution of the new Hungarian Penal Code is welcomed, which solution regulates the environmental crimes in a new, independent chapter, and these kinds of crimes cannot be found scattered in the Code, as it is in the currently effective Criminal Code, which means we know the crime of cruelty to animal now, but it can be found in the title of crimes against public order.

As a conclusion, I establish that both the current and the new Criminal Code take into consideration the international requirements when regulating the crimes against the environment.



kerültek megfogalmazásra. „Az utóbbi törvény a környezet elleni bűncselekmények tényállásait újrakodifikálta az Európai Unió jogának való megfelelés érdekében.”²⁷

2. A környezeti bűncselekmények és más bűncselekmények kapcsolata

A tanulmány utolsó részében néhány szót szólnék arról, hogy milyen egyéb bűncselekményekkel függnek össze a környezeti bűncselekmények. Ezek a cselekmények gyakran hordozzák magukon a transznacionális, országhatárokat átlépő jelleget, ami a szervezett bűnözés egyik gyakori jellemzője, így ebből következik, hogy a szervezett bűnözéssel kapcsolódási pont mutatható ki.

Másik fontos kapcsolódási terület a gazdasági bűncselekmények. Gyakran a gazdasági bűncselekmények részeként követik el ezeket a cselekményeket, különösen igaz ez akkor, ha jogi személy társaságok követik el a környezeti bűncselekményeket. „A környezeti bűncselekmények igen gyakran a gazdasági tevékenységekkel, valamilyen termelési eljárással összefüggésben, adott technológiai megoldás eredményeként valósulnak meg. A hazai ERÜBS is a gazdálkodással összefüggő bűncselekmények közé sorolta be a környezetkárosítást és a természetkárosítást.”²⁸

„The last statute re-codified the factums of environmental crimes in order to satisfy the requirements of the European Union Law”.¹⁹

2. The relationship between environmental crimes and other crimes

At the end of this study, I would like to talk about the connection between environmental crimes and other major crimes, which often meet and happen together. These crimes have a transnational character, which is also a character of organised crimes, thus we can say there is a connection point between environmental crimes and organised crimes.

The other connection point is economic crimes. Environmental crimes are often committed as a part of an economic crime, and this is especially true if the offender is a legal person. „The environmental crimes are often committed correlated with economic activities, producing procedure, or as the result of the technological solution. The Hungarian ERÜBS labels the damaging of the environment and damaging of the nature as crimes related to economy.”²⁰

Lábjegyzet

¹ FITZMAURICE, Malgosia: Civil law approaches to environmental damage: a case study of Poland. *Saint Louis-Warsaw Transatlantic Law Journal*, vol. 1999, 123. p: Relevant regulations in this area can be found in various areas of law, including civil, administrative, criminal and labor law.

² Számos nemzetközi dokumentum született ebben a témában különböző univerzális és regionális szinten. Ebben a tanulmányban kizárólag az európai büntetőjog fejlődésére hatást gyakorló legfontosabb instrumentumok kerülnek megemlítsékre.

³ FAURE, Michael: European Environmental Criminal Law: Do we really need it? *European Environmental Law Review*, January 2004, 19. p: The traditional basis for the harmonisation of environmental law in Europe was traditionally the

Footnotes

¹ FITZMAURICE, Malgosia: Civil law approaches to environmental damage: a case study of Poland. *Saint Louis-Warsaw Transatlantic Law Journal*, vol. 1999, p 123: Relevant regulations in this area can be found in various areas of law, including civil, administrative, criminal and labor law.

² Several universal and regional international documents were created in this topic. In this paper only the most important international conventions will be mentioned, which have an impact on the development of the European Criminal Law.

³ FAURE, Michael: European Environmental Criminal Law: Do we really need it? *European Environmental Law Review*, January 2004, p 19: The traditional basis for the harmonisation of environmental law in Europe was traditionally the



use of the Directive.

⁴ Resolution (77) 28 on the contribution of criminal law to the protection of the environment.

⁵ Convention on the protection of the environment through criminal law.

⁶ 2003/80/JHA on the protection of the environment through criminal law.

⁷ Directive of the European Parliament and of the Council on the protection of the environment through criminal law (and the first and second proposal for the directive).

⁸ A szerző valószínűsíti, hogy az ok abban keresendő, hogy az államok nem szívesen mondanak le a szuverenitásukról és nem szívesen vállalnak kötelezettséget.

⁹ GÖRGÉNYI Ilona: A környezetvédelmi büntetőjog megújulása az új évezredben. *Miskolc Jogi Szemle*, 2011/ különszám, 98. p.

¹⁰ 2003/80/JHA preambulum (10): On 4 November 1998 the Council of Europe adopted a Convention on the protection of the environment through criminal law, which has been taken account of in the provisions of the present instrument.

¹¹ WATSON, Michael: Environmental Crime in the United Kingdom. *European Environmental Review*, July 2005, 192. p.: The illegal disposal of hazardous waste is particularly troubling.

¹² A 2003/80/IB kerethatározat preambulum (1).

¹³ A 2003/80/IB kerethatározat 2. cikk a-g) pontok.

¹⁴ COMTE, Françoise: Criminal Environmental Law and Community Competence. *European Environmental Law Review*, May 2003, 148. p.: Art 2. of the Convention requires signatories to criminalise a number of serious environmental offences.

¹⁵ Lásd az Európai Unió Bíróságának C-76/03. sz. ítéletét.

¹⁶ GÖRGÉNYI: Op. cit. 2011, 95-96. p.

¹⁷ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the Protection of the Environment through Criminal Law, 2001/0076 (COD).

¹⁸ COMTE: Op. cit. 148. p.: On 13 March 2001, the European Commission presented a proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the Protection of the Environment through Criminal Law.

use of the Directive.

⁴ GÖRGÉNYI Ilona: A környezetvédelmi büntetőjog megújulása az új évezredben. *Miskolc Jogi Szemle*, 2011/ special edition, p 98.

⁵ WATSON, Michael: Environmental Crime in the United Kingdom. *European Environmental Review*, July 2005, p 192.

⁶ Preamble (1) of 2003/80/JHA.

⁷ COMTE, Françoise: Criminal Environmental Law and Community Competence. *European Environmental Law Review*, May 2003, p 148.

⁸ GÖRGÉNYI: Op. cit. 2011, pp 95-96.

⁹ Proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on the Protection of the Environment through Criminal Law, 2001/0076 (COD).

¹⁰ COMTE: Op. cit. p 148: On 13 March 2001 The European Commission presented a proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the Protection of the Environment through Criminal Law.

¹¹ Proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on the Protection of the Environment through Criminal Law 2007/0022 (COD).

¹² Preamble (2) of Directive 2008/99/EC.

¹³ See Article 3 a-i of directive 2008/99 EC.

¹⁴ PEREIRA, Ricardo: Environmental Criminal Law in the First Pillar: A Positive Development for Environmental Protection in the European Union? *European Environmental Law Review*, October 2007, p 261.

¹⁵ GÖRGÉNYI: A környezetvédelmi büntetőjog aktuális fejleményei Európában. *Belső Szemle*, 2002/10, p 42.

¹⁶ Section 280 of Hungarian Criminal Code.

¹⁷ Section 281 of Hungarian Criminal Code.

¹⁸ Section 281/A of Hungarian Criminal Code.

¹⁹ FEHÉR Lenke – GÖRGÉNYI Ilona – GULA József – HORVÁTH Tibor – LÉVAY Miklós – SÁNTHA Ferenc – VÁRADI Erika: *Magyar büntetőjog. Különös rész*. Budapest, 2009, Complex Kiadó, p 405. See furthermore ROMÁN Róbert: Crimes against the Environment and the Nature in the New Criminal Code. *Journal of Agricultural and Environmental Law*, 2013/14, to appear.

²⁰ GÖRGÉNYI: Op. cit. 2002, p 40.



¹⁹ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the Protection of the Environment through Criminal Law, 2007/0022 (COD).

²⁰ 2008/99 EK irányelv preambulum (2).

²¹ Lásd 2008/99 EK irányelv 3. cikk a-i pontok.

²² PEREIRA, Ricardo: Enviromental Criminal Law in the First Pillar: A Positive Development for Environmental Protection in the European Union? *European Environmental Law Review*, October 2007, 261. p.: One of the areas in which Member States have significantly divergent approaches is in regard to the possibility of holding corporations themselves criminally liable.

²³ GÖRGÉNYI: A környezetvédelmi büntetőjog aktuális fejleményei Európában. *Belügyi Szemle*, 2002/10, 42. p.

²⁴ Btk. 280. §.

²⁵ Btk. 281. §.

²⁶ Btk. 281/A. §.

²⁷ FEHÉR Lenke – GÖRGÉNYI Ilona – GULA József – HORVÁTH Tibor – LÉVAY Miklós – SÁNTHA Ferenc – VÁRADI Erika: *Magyar büntetőjog. Különös rész*. Budapest, 2009, Complex Kiadó, 405. p. Lásd még ROMÁN Róbert: Crimes against the Environment and the Nature in the New Criminal Code. *Journal of Agricultural and Environmental Law*, 2013/14, megjelenés alatt.

²⁸ GÖRGÉNYI: Op. cit. 2002, 40. p.



RÓNAI Orsolya
joghallgató
Miskolci Egyetem

Orsolya RÓNAI
law student
University of Miskolc

Az Európai Unió energiaadó rendszere

The Energy Taxation Regime in the EU

Jelen tanulmány a TÁMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 jelű projekt részeként az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg. A tanulmány Dr. Nagy Zoltán konzulensem koordinációjával készült.

This research was carried out as part of the TAMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 project with support by the European Union, co-financed by the European Social Fund. This study has been elaborated under the coordination of Dr. Zoltán Nagy.

A tanulmány alapvetően az Európai Unió energiaadó rendszeréről szól, vagyis hogyan szabályozzák ezt az adónemet az EU és a tagállamok szintjén. Ahhoz, hogy a szabályozás lényege átlátható legyen elengedhetetlen annak ismerete, hogy tulajdonképpen mi is az energiaadózás, hogyan fejlődött az elmúlt évtizedben. Alapvetően a munka elkészítése során arra fókuszáltam, hogyan sikerült a különféle érdekeknek végül egy megállapodás formájában, az energiaadó irányelv formájában az egyetértést megalkotni. Ez az irányelv jelenti a tagállamok közötti végső egyetértést az energiapolitika területén. Ezután kitérek arra, hogyan képes az EU szintjén az irányelv az energiaadót szabályozni. Majd az utolsó fejezetben bemutatom, hogyan fejti ki az irányelv a hatását a tagállami szabályozásra; ennek keretében a különféle adózási rendszereket mutatom be (röviden): Dániában, Németországban, az Egyesült Királyságban és Magyarországon.

This essay is about basically the energy taxation regime in the EU, how the energy taxation is regulated in the EU level and in the Member State level. To understand the regulation it is necessary to know what is the energy taxation, how it was developed during the past decade. In my paper I put emphasis on the time before the agreement was reached, how the negotiations have conducted the EU's different positions into a directive, which means the ultimate agreement between the Member States in the field of energy policy. Then I will mention how this energy directive regulates the taxation system in the EU level. In the last chapter I will present the directive's effect on the regulation at the Member State level. I will describe different types of regimes: the one in Denmark, in Germany, in UK and in Hungary.

1. Bevezetés

Az Európai Unióban a környezetvédelmi szakpolitika kiemelt szerepet élvez. A szennyező fizet alapelvre tekintettel az egyes országok mind inkább arra kezdtek törekedni, hogy az akkor érvényes előállítási és fogyasztási mintáikat, mint külső költségeiket internalizálják. Az energiaadók az energiapolitika gazdasági eszközei. A környezetvédelmi politikai keretein belül drasztikusan megnőtt a gazdasági eszközök használata az utóbbi egy évtizedben.¹ Az 1990-es évektől kezdve jelentősen elterjedt tendenciát kezdtek jelteni Európában.

1. Introduction

The environmental policy plays an important role in the European Union. Focusing on the polluter pays principle; countries have increasingly sought to internalize the external costs of current production and consumption patterns. The environmental taxes are economic instruments in the field of environmental policy. Over the past decade or so, the use of economic instruments within the environmental policy has increased drastically.¹ They have become an increasingly widespread trend in Europe since the



A skandináv országok voltak az elsők, ahol először megjelent a politika. Pár éven belül azonban a többi európai ország is átvette ezeknek az eszközöknek az alkalmazását. A második fejezet az EU-n belüli környezetvédelmi adónemekkel foglalkozik. A következő, harmadik fejezet központi témája az energiaadó kialakulása és fejlődéstörténete, hogyan volt képes ilyen erőteljesen fejlődni a kérdéskör. A fejezeten belül kitérek továbbá arra is, hogy a végső megállapodást jelentő Irányelv az energiatermékek és a villamos energia vonatkozásában miért is kiemelten fontos. Végül pedig a negyedik fejezet bemutat az energiaadó rendszerek közül párat Európából.

2. Az európai környezetvédelmi adók

A környezetvédelmi adók egyes környezetvédelmi célok elérése érdekében történő alkalmazása *Pigou*, *Baumol* és *Oates*² tudósokhoz vezethetőek vissza. Pigou volt az első 1932-ben, aki kifejlesztette a környezetvédelmi adózás indokát, majd 1971-ben Baumol és Oates³ elemezte azt, hogyan képesek a környezetvédelmi adók költségghatékony megvalósítani a környezetvédelmi előírásokat. A magyarázataik és indokaik azonban kicsit különbözhetnek egymástól, de azonban mindhárman egyetértettek abban, hogy szükség van egy egységes adómértékre a szennyezők és az energiatermékek vonatkozásában egyaránt, így a határköltségek kiegyenlítése által az összköltségek minimalizálhatóak lennének.⁴ A környezetvédelmi adók továbbá kiemelkedően alkalmasak arra, hogy végrehajtsák a *szennyező fizet elve* (PPP) által támasztott követelményeket, amely az elővigyázatosság elvén kívül az európai környezetvédelmi politika megalapozásának részét jelenti.⁵ A PPP indoka a környezeti költségek – externáliák – internalizálása, amelyek a környezet-szennyezéssel keletkeznek.⁶

Az Európai Unió rendszerében *három félé*⁷ energiaadót különböztethetünk meg. Ezek: (a) *energiaadók*, (b) *közlekedési adók*, (c) *környezet-szennyezési adók*. A szabályozás jelenleg is hatályban van. A szabályozás jellegét tekintve keretjellegű, amely tulajdonképpen azt jelenti, hogy az EU szintjén határozzák meg a szabályozás legfőbb alapelveit, majd a tagállamoknak elsődleges kötelezettsége az implementáció, majd a részletszabályozás kidolgozása.

early 1990s. The Scandinavian states were the first, where these policies were appeared. After a few years the instruments moved to the other European countries. The second chapter focuses on the different types of the environmental related taxes in the EU. Then in the third chapter the main topic is the history and the development of the energy taxation, how the energy taxation could grow significantly over the past decade and also shows the importance of the Directive on the taxation of energy products and electricity. Finally the forth chapter presents the energy taxation regimes in some countries.

2. Environmental related taxes in Europe

The application of environmental taxes as a means aimed to achieve environmental protection can be traced to the scholars *Pigou*, *Baumol* and *Oates*.² In 1932, Pigou developed the rationale for environmental taxation, and in 1971 Baumol and Oates³ analyzed how taxes could be applied to reach environmental standards cost effectively. Although their approaches and promoted rationales differ slightly, all three scholars postulate a uniform tax rate for both polluters and energy products, thereby equalizing marginal costs so that the total cost of abatement would be minimized.⁴ Furthermore, environmental taxes would be an appropriate tool for implementing the *polluter pays principle* (PPP) which, in addition to the precautionary principle, is a foundation of European environmental policies.⁵ The rationale behind the PPP is to internalise environmental costs – externalities – which accrue through environmental pollution.⁶

We can find *three types*⁷ of the environmental taxes in the EU system. These are: (a) *energy taxes*, (b) *transport taxes*, (c) *pollution taxes*. The regulation is still in force. It is a regulatory framework, which means that the EU defines the main principles of the taxation and the Member States have to firstly implement it and secondly define its detailed rules.



A *környezetszennyezési adók* körébe sorolható a becsült és mért levegő- és vízszennyezés, a szilárd hulladék és a zajszennyezés kezelése. Nagyon fontos azt látni, hogy nem tartoznak ide a CO₂ adók, hiszen ez az adónem az energiaadók részterületét képezi.

A *közlekedési adók* (beleértve a regisztrációs és a forgalmi adót is) a gépjárművekhez kapcsolhatóak, különösen azok használatához és tulajdonlásukhoz. Az egyéb közlekedési eszközök (mint például a repülő) és közlekedési szolgáltatások (mint például a charter járatok és a menetrend szerinti járatok adója) szintén ide sorolhatóak, amennyiben összhangban állnak a környezetvédelmi adók általánosságban vett fogalmával. A közlekedési adók egyszeri adók lehetnek, amennyiben azok a jármű eladásához, vagy importjához kapcsolhatóak, mint az éves úthasználati adó. Ezeket az adókat egyszer kell egy évben megfizetni.

Könnyen beláthatjuk azt, hogy ebben a rendszerben az energiaadóknak van kiemelten fontos szerepük. Ezt alátámasztja az a hosszú idő is, amelyet a közös szabályozás kidolgozásával töltöttek el, a számos tárgyalás arról, hogy végre közös nevezőre jöhessenek a tagállamok. A környezetvédelmi adók közel 75% fizeti meg az energiaszektor, így ez az egyik oka annak, hogy miért tekinthetjük az energiaadót a környezetvédelmi politika és az adórendszer egyik legfontosabb eszközének. Az energiaadók közé sorolható az energiatermékek használata után fizetendő adók egészen a közlekedési termékektől az állandó használatú termékekig. A közlekedési célzatú termékek között a legfontosabb energiatermékek a benzin és a dízel. Az állandó használatú energiatermékek pedig a gázolaj, földgáz, szén és a villamos energia. A CO₂ adókat inkább sorolhatjuk be, mint a szennyezési adók csoportjába.

3. Az Európai Unió energiaadó rendszerének kialakulása és fejlődéstörténete

Az energiaadók Európában nem tekinthetőek új keletűnek. Az európai országok csaknem 90 éve alkalmazzák ezeket a pénzügyi eszközöket. Például *Dánia* és *Svédország* a közlekedési üzemanyagokra,

The *pollution/resource taxes* include taxes on measured or estimated emissions to air and water, management of solid waste and noise. It is important to see that the CO₂ taxes are exemptions, because the CO₂ taxes are in the group of the energy taxes.

The *transport taxes* (including registration and circulation taxes) related to motor vehicles, especially to its ownership and use. Taxes on other transport equipment (e.g. planes), and related transport services (e.g. duties on charter or schedule flights) are also included here, when they conform to the general definition of environmental taxes. The transport taxes may be 'one-off' taxes related to imports or sales of the equipment or recurrent taxes such as an annual road-tax. These taxes must be paid once.

It can be seen clearly that in the taxation system the *energy tax* is the most important. Its importance is proved by the long time period negotiating about the common regulation, and the long time harmonisation by the Member States. Approximately the 75% of the environmental taxes comes from the energy sector; this is one of the reasons that the tax of energy is the most important instrument in the environmental policy and in the taxation system. Energy taxes include taxes on energy products used for both transport and stationary purposes. In the field of energy products we have to make a distinction between using them for transport purposes and for stationary use. The most important energy products for transport purposes are petrol and diesel. Energy products for stationary use include fuel oil, natural gas, coal and electricity. The CO₂ taxes are included under energy taxes rather than under pollution taxes.

3. The history and the development of the energy taxation regime in the EU

Energy taxes in Europe are not a recent development. European countries have utilized energy taxes for nearly ninety years. For instance, *Denmark* and *Sweden* levied taxes on transport



mint a benzinre 1917-ben, illetőleg 1924-ben vetett ki adókat.⁸ Később Svédország intézményesítette az adónemet már a nem közlekedési célzatú energia-termékekre, így az ásványi olajokra és a szénre 1957-től kezdve.⁹ Kezdetben az energiaadók bevezetésnek indoka inkább *pénzügyi* volt, mint környezetvédelmi.¹⁰ Az adókra úgy tekintettek, mint az adókból származó állami bevételek gyarapításának eszközeire, valamint az olaj import irányításainak az eszközeire.¹¹

Azonban az 1980-as években kezdődött meg a változás az energiaadó használatával kapcsolatban, amikor az európai kormányok a benzin adókat környezetvédelmi célkitűzések megvalósítása érdekében alkalmazták.¹² A benzinadók az ólommentes benzin használatot részesítették előnyben, így lehetőség nyílt az adó visszaigénylésére is, hiszen, aki ilyen benzint használ, az kevésbé károsítja magát a környezetet is.¹³

A következő évtizedben egyre szélesebb körben terjedtek el az energia- és szénadók, hiszen alkalmasak voltak egyrészt a környezetvédelmi szempontok érvényre juttatására, és az állami bevételeket is növelték. Az élenjáró országok, mint Dánia és Svédország a már meglévő energiaadó rendszereik felülvizsgálatait kezdték meg az 1990-es évek elején, és bevezették a CO₂ adót arra válaszul, hogy az *éghajlatváltozás* körüli figyelem egyre csak fokozódott.¹⁴ Később a németek, a hollandok és az angolok is követték az északiak példáját és az energiaadókat az éghajlatváltozás elleni politika jegyében alkalmazni kezdték.

Az *első energiaadó*, amely tulajdonképpen energia- és szénadó volt, 1992-ben lépett hatályba.¹⁵ Ez volt az első olyan jelentés, amely az egész EU területét érintette. Miközben a tagállamok azon dolgoztak, hogy elfogadják az adózás alapelveként a klímaváltozás elleni harcot, aközben az egyes tárgyalások sosem végződtek egy nagy horderejű egyezséggel.¹⁶ Az Európai Bizottság által előterjesztett végleges, módosított változatát a javaslatnak számos tagállam elutasította 1994-ben.¹⁷ Kicsivel később a Bizottság újabb próbát tett azzal, hogy 1997-ben benyújtották az energiatermékek adójára vonatkozó javaslatot.¹⁸ Ezt a javaslatot később, röviden csak Monti javaslatként is emlegették, hiszen akkoriban az adóügyi biztos Prof. Marion

fuels, such as gasoline, as early as 1917 and 1924 respectively.⁸ Sweden later instituted energy taxes on other non-transport energy products like mineral oils and coal beginning in 1957.⁹ The rationale behind these energy taxes was not based on environmental issues, rather on *fiscal issues*.¹⁰ The taxes were seen as a means to raise revenues for the national budget and to control oil imports.¹¹

However during the 1980s, a change in the underlying principle for energy taxation emerged when European governments began using *gasoline taxes* to achieve environmental objectives.¹² Gasoline taxes were designed in a way that favoured unleaded gasoline, which received a tax rebate based on environmental considerations and the recognition of lead's harmful effects.¹³

The following decade saw even more widespread application of energy and carbon taxes driven by environmental policy objectives and by their revenue raising potential. The forerunner countries, Denmark and Sweden, started to revise their overall energy taxation schemes in the early 1990s and implemented carbon dioxide (CO₂) taxes in response to the increased attention towards *climate change*.¹⁴ Other countries, including the Netherlands, Germany, and the UK, soon followed by using energy and carbon taxes as policy instruments for climate change action.

The *first energy tax*, which was an energy and carbon tax, was promoted in 1992.¹⁵ This was the first EU-wide proposal. But while all Member States agreed on the principle of taxation as an instrument to combat climate change, the negotiations never resulted in a substantial agreement.¹⁶ However this proposal and its amended version presented by the European Commission in 1994 were rejected by several Member States.¹⁷ Shortly after, the EC made another attempt for energy taxation by submitting the 1997 energy products taxation proposal.¹⁸ The proposal was later dubbed as the 'Monti-proposal' after Prof. Mario Monti, was the Commissioner for Taxation then. The



Monti volt. A Monti-javaslat közel sem volt annyira ambiciózus, mint az 1992-es energia-és szénadó javaslat, de továbbra is számos tagállam merev ellenállásával találta szemben magát, különösen a spanyol ellenállással.¹⁹

A javaslat *első módosítását* a német elnökség alatt végezték 1999-ben. A módosított változat hosszabb átmeneti időszakokat, és nagyobb rugalmasságot biztosított a tagállamok számára, de még ennek ellenére is csak kevés előrehaladás történt. A kérdést ezután viszonylag hosszú időre félretették egészen addig, amíg újra elő nem vették 2001-ben a svéd elnökség alatt, hiszen a svéd elnökség kiemelt szerepet tulajdonított a környezetvédelmi témájú kérdéseknek, így az energiaadónak is. Ismételten megvívózták az egyezséget, szintén a spanyolok annak ellenére, hogy a kérdést már csak a liberalizált energiapiac köré összpontosították, amelyet Spanyolország támogatott, hiszen erre a liberalizációs irányelvre hivatkozva akarták rávenni a franciákat arra, hogy nyissák meg az energiapiacukat a spanyolok részére.²⁰ A svédek elindított folyamatot a belga elnökség idején is folytatták 2001 második félévében. Később 2002 első félévében a spanyolok következtek a soros elnökség betöltésében. Annak ellenére, hogy elvetették a Monti javaslatot, mégis a spanyol elnökség idején figyelemre méltó előrelépés történt, amelynek az eredménye: új adóminimum értékek és egy javaslat, amelyet a Barcelonai Csúcson elő is adtak. Így az év végére Koppenhágában sikerült megegyezni. Ennek a pálfordulásnak *három oka* volt:²¹ az első ok pénzügyi, hiszen az energiatermékek spanyol adómértékei már időközben növekedtek. A második ok az volt, hogy a javasolt adóminimum értékek már oly annyira alacsonyak voltak, hogy az 1992-es fogyasztói árindex értékei magasabbak voltak. És végül a harmadik indok az volt, hogy a spanyolok a Monti javaslatot akarták felhasználni arra, hogy a franciák megnyissák előttük az energiapiacukat és az átvételi hálózataikat, amelynek értelemszerűen az észak spanyol régiók lettek a nagy győztesei.

A megkezdett munkát a dánok folytatták annak érdekében, hogy végre egy olyan végleges javaslat születhessen, amellyel mindegyik tagállam egyetért. Nagyon fontos volt, hogy a dán elnökség alatt megszülethessen az egyezés, részben azért, mert a

Monti-proposal was less ambitious than the 1992 CO₂/energy taxation proposal, but was still met with the stiff opposition of from several Member States, most notably Spain.¹⁹

The *first modifications* of the proposal were made under the German Presidency in 1999, introducing longer transition periods and more flexibility for Member States, but little progress was made. The issue was then largely untouched until it was reopened by the Swedish Presidency in 2001, because the Swedes put an emphasis on the environmental related questions such as energy taxation. Once again an agreement was vetoed by the Spain, even though the issues was now being linked explicitly to the liberalization of the energy market, which Spain was very much in favour of, seeking to make France open their energy markets according to the liberalization directive.²⁰ The work initiated by the Swedish Presidency was continued by the Belgian Presidency in the second half of 2001. The presidency was then handed over to Spain for the first half of 2002. In spite of their previous opposition to the Monti-proposal, the Spaniards made considerable progress, resulting in new proposed minimum rates of taxation and a proposal presented at the Barcelona Summit that was to be agreed upon in Copenhagen before the end of the year. In essence, there were *three reasons* for this turn-around:²¹ firstly due to fiscal reasons the Spanish rates of taxation on energy products had already been increased. Secondly the proposed minimum rates of taxation were now so low that the consumer price indexed 1992 rates were higher. And thirdly, Spain saw the opportunity to use the Monti-proposal as a lever to make France open their energy markets and transmission networks for the benefit of the Spanish northern regions.

The Danes then continued the work to present a final proposal that could be agreed upon by all Member States. It was seen as quintessential that an agreement was reached during the Danish Presidency, partly since



soron következő görög, olasz és ír elnökségek ennek a kérdéskörnek nem szenteltek figyelmet, részben pedig a rohamosan közeledő nagy bővülés miatt is. A bővülés kérdése azért volt problematikus gondoljunk csak bele, hiszen ha 15 tagállam között a végső egyezség megkötése rémálomba illő, akkor mi történt volna, ha 25 állam között kell kialakítani egy egységes álláspontot, könnyen beláthatjuk, hogy ennek az esélye közel nulla.

2003-ban fogadta el a Miniszterek Tanács az *Energiaadó Irányelvet*, amely egy hosszú tárgyalásokkal és egyeztetésekkel tarkított folyamat végét, és egyben a tagállamok és az Európai Tanács közötti egyezséget is jelentette.²² A javaslat keretei között 2003. március 20-án született meg az energiaadó irányelv, amely 10 évre határozza meg az energiatermékek adóminimum értékeit.²³ A *közös* energiaadó rendszer kialakításának lassú folyamatát az EU egyik döntéshozó mechanizmusa is megakasztotta: ez pedig az adózási kérdésekben a döntéshozatalhoz *egyhangúság* szükséges.²⁴ Az adózás tekintetében elegendő egy tagállam is ahhoz, hogy a döntéshozatalt akadályozza. A nehézség megoldása érdekében 2001-ben terjesztettek elő egy javaslatot, amely eltörölte az adózási kérdésekben az egyhangúság követelményét és egy új fogalmat a minősített többség fogalmát vezette be a megerősített együttműködés mechanizmusában.²⁵ Az Amszterdami Szerződésben jelent meg a korábbi felülvizsgált szabálynak az új, megváltoztatott rendszere, amelyet később a Nizzai Szerződés fejlesztett tovább és 2003. február 1-én lépett hatályba.²⁶ 2005-ben az Európai Kibocsátási Kereskedelmi Rendszer (EU ETS) bevezetésével az EU-n és a tagállamokon belül is elveszítette jelentőségét az energia- és szénadó.²⁷ Az EU ETS az éghajlatváltozás elleni küzdelem mérföldkövét jelenti az Európai Unióban, hiszen a tagállamoknak ez segítségül szolgál a Kyotói kötelezettség betartására. A program kiterjed az energiaigényes létesítményekre, beleértve a tüzelőberendezéseket, az olajfinomítókat, a koksizoló kemencéket, a vas- és acélipari üzemeket, a cementet, üveget és egyéb nyersanyagokat előállító gyárakat.²⁸ Ezek a létesítmény az EU teljes CO₂ kibocsátásának közel 50%-át teszik ki, bocsátják ki tevékenységeik során, és ezekre az energiaadó Irányelvben megfogalmazottak vonatkoznak.²⁹

little attention to the subject was expected from the coming Greek, Italian and Irish Presidencies, but also because the date of EU enlargement was looming closer. Reaching an agreement between 15 countries has proven nightmarish, and the chances of reaching a unanimous agreement between 25 states were as slim to none.

The adoption of the *Energy Taxation Directive* by the Council of Ministers in 2003, a watered down version of the 1997 proposal, marked the end of lengthy discussions and negotiations between the EU Member States at the European Council.²² Finally on 20 March 2003, the agreement was reached on the proposed framework for energy taxation, resulting in the directive setting out minimum levels of taxation for energy products for the next ten years.²³ One of the reasons behind the slow progress in establishing *common EU structure* of energy taxation is the EC's unanimity requirement on taxation issues.²⁴ A single EU Member State can block any decision with respect to taxation. In 2001, a proposal was brought forward to revise the unanimity rule for certain tax issues and replace it with a qualified majority vote based on the enhanced cooperation mechanism.²⁵ The revised rule was introduced by the Amsterdam Treaty, developed further by the Nice Treaty, and entered into effect on 1 February, 2003.²⁶ In 2005, the interest in energy and carbon taxes lost its momentum at the EU level and within EU Member States with the adoption of the EU Emission Trading Scheme (EU ETS).²⁷ The EU ETS can be described as the cornerstone in the fight against climate change at the EU level, because it helps EU Member States comply with their emission reduction commitments under the Kyoto Protocol. The scheme covers energy-intensive installations including combustion plants, oil refineries, coke ovens, iron and steel plants, and factories producing cement, glass, and other commodities.²⁸ These installations are emitting around fifty percent of the EU's CO₂ and are subject to energy taxation articulated in the Directive.²⁹



Az EU ETS rendszer kiépítése és végrehajtása a jelenleg is erősen emelkedő olajárak mellett felveti az energiaadó szintek jövőbeli emelésének a kérdését, ad absurdum azóta, mióta a fogyasztók és az előállítók a magasabb energiaárakkal találkoznak. 2008 tavaszán és nyarán számos európai országban ez odavezetett, hogy az energiaadó mértékét csökkentették.³⁰ Maga a változás folyamata azóta sem állt meg.

3.1. Az irányelvek

Az Európai Unióban két irányelv szabályozza az energiaadót. Az első irányelv³¹ jelenti a tagállamok energiaadó rendszereinek az alapját. A második irányelvet³² 2004-ben fogadták el.

Az irányelv tovább bővítette az Unió keretszabályozást, amely korábban csak az ásványolajokra vonatkozott az már ettől jóval többre kiterjed, mint például: a földgázra, a szénre és a villamos energiára. Az adórendszer *széles alapokon nyugszik*, az adóalapját pedig a termékből nyerhető energiamennyiség jelenti. E mellett az ásványolajok adómértékét emelte, míg a többi energiatermék vonatkozásában új minimális mértékeket vezetett be. Ezek az értékeket az adott energiatermék *üzleti és nem üzleti* felhasználása között eltérnek, hiszen az üzleti felhasználás kapcsán az adómérték alacsonyabb, mint az nem üzletinél. Minden tagállam kötelezettségvállalása részeként vállalta azt, hogy az Irányelvben foglaltakat nemzeti szintre ülteti át, törvényt alkot és egyéb jogszabályokat a megszabott implementálási határidőben.

Az irányelv preambuluma 34 szakaszt tartalmaz. Itt található továbbá az is, hogy az EU a környezetvédelmet annyira fontosnak találja, hogy külön szakpolitikát kell létrehozni ennek a területének az ápolása érdekében, valamint a már meglévő szakpolitikákat is a környezetvédelmi szempontokkal kell összhangba hozni. Ugyanakkor fontosnak tartja azt is, hogy a tagállamok különféle energiaadó rendszerei közötti különbségeket megszüntesse, így egységesítse az energiaadóztatást, hiszen ha ez nem történik meg a piac működése, a verseny tisztasága, és a gazdasági szereplők jogi biztonsága kerül

The adoption and implementation of the EU ETS, in combination with the recent sharp increase in world oil prices, lead any discussion of further increases in energy tax level ad absurdum since consumers and producers are facing higher energy prices. This has led to calls for the reduction of energy tax rates in many European countries during the spring and summer of 2008.³⁰ And the changing process has not been stopped during the next periods.

3.1. The directives

Two directives regulate the energy taxation systems in the European Union. The first directive³¹ is the basis of the taxation regimes in the Member States. The second directive³² was accepted in 2004.

The Directive widened the coverage of the EU framework, which had previously been limited to mineral oil products, to other energy products such as natural gas, coal, and electricity. The taxation scheme can be described as a *broad-based energy tax* and the tax base is defined in terms of the volume of the energy. In addition, it increased the minimum rates of taxation for mineral oils and introduced new minimum rates for other energy products. These new rates differentiated between *business* and *non-business uses*, and set the minimum rate for business use lower than the rate for non-business use. All EU Member States are legally obligated to set national tax rates in accordance with the requirements of the Directive, which has to be transposed into national law.

The preamble of the directive contains of 34 paragraphs. It also states that the requirements of environmental protection have to incorporate to the EU policies and their execution. At the same time it is necessary to eliminate the differences of the energy taxation regimes in the Member States, because it can lead us to the malfunction of the internal market, the distortion of the competition, and the loss of the economic actors' legal certainty. The preamble in its last paragraphs defines that there is an opportunity to request different types of exemptions or various lengths of transitional



veszélybe. A bevezetés az utolsó szakaszai egyikében tartalmazza, hogy természetesen lehetőség van hosszú átültetési időszakok megállapítására, és a piacok függvényeként különféle mentességek/kedvezmények biztosítására, így a tagállamok ebből a szempontból különbözni fognak.

Az energiaadó tárgyai a különféle energiatermékek, így: a földgáz, a szén, a villamos energia, az üzemanyag, a fűtőanyagok. Az irányelv egy speciális nomenklatúra szerint határozza meg az egyes termékeket.³³

4. Az egyes energiaadó rendszerek

Habár az irányelvben meghatározták a különféle adóminimum szinteket és az adórendszer szerkezetét mégis a tagállamokban végrehajtott energiaadó-rendszerek eltérnek egymástól, különösen a különféle iparra kivetett energia-és szénadók miatt. A különbözőségek okai sokrétűek, de alapvetően az eltérés oka a nemzeti kormányok által a nemzeti ipar védelme érdekében bevezetett különféle adószintek.³⁴

4.1. Dánia

Svédország mellett Dánia a másik élenjárója az energiaadózásnak. A dán energia-szénadó rendszer *három önálló adónemet* foglal magába: (a) energiaadó, (b) a CO₂ adó és (c) a kénadót. Az *energiaadó*, amelynek a mértéke az üzemanyag/fűtőanyag energiatartalma függvényében változik a szerves üzemanyagokra, az olajtermékekre és a szénre kivetett adót jelent. A földgáz jelenti a kivételt, hiszen itt az energiatartalmát nem veszik figyelembe. A *szén-dioxid adót* 1992-ben vezették be 13 euró/tonna CO₂ értéken. 2005-ben ezt az értéket enyhén 12 euróra csökkentették. Ez a csökkentés tulajdonképpen energiaadó emelésnek felelt meg, hiszen így a teljes adóteher változatlan maradt.

A *kénadót* 1996-ban vezették be először minden olyan szerves üzemanyagra, amelyben a kén tartalom a 0,05% (súlyban kifejezve) meghaladta. A bevezetése óta változatlan az adó mértéke,

periods.

The subjects of the energy taxation are the energy products, especially: natural gas, coal, electricity, motor fuel, heating fuel. The directive specifies the products with using the codes of the nomenclature.³³

4. Different types of the energy taxation systems

Although the structure and the minimum tax levels were laid down in the Directive, the actual design of the energy/carbon taxation regimes implemented by the EU Member States are quite different, particularly with regard to energy and carbon taxes levied on industry. The reasons for these differences were manifold, but were generally introduced by national governments in order to protect the competitiveness of their domestic industries.³⁴

4.1. Denmark

Denmark is one of the forerunners in energy taxation next to Sweden. The Danish energy/carbon tax regime consists of *three individual taxes*: (a) the energy tax, (b) the CO₂ tax, (c) and the sulfur tax. The *energy tax*, which is based on the energy content of the fuel, is levied on fossil fuels, oil products, and coal. Natural gas is the exception, because the energy content is not taken into account. The *carbon dioxide tax* was introduced in 1992 at a rate of approximately 13 Euros per ton of CO₂. In 2005, the CO₂ tax rate was slightly reduced to 12 Euros per ton of CO₂. This reduction corresponded with an energy tax increase so that the overall tax burden remained constant.

The *sulfur tax* was introduced in 1996 and is levied on all fossil fuels with sulfur content exceeding 0.05% (based on weight). Since its introduction, the rate has been set at 2.7 Euros



amely az energiatermékekben 2,7 euró/ kén kilógrammja, vagy pedig a kén-dioxid (SO₂) kibocsátás mértékében határozzák meg, amely 1,3 euró/ SO₂ kilógrammja. Az tulajdonképpen arra szolgál, hogy a kevesebb kéntartalmú energiafogyasztást és az SO₂ kibocsátás megszüntetését szolgáló technológiák alkalmazását ösztönözze.

Különböző adózási rendszer vonatkozik a villamos energia-fogyasztáshoz, amely két alkotóelemből áll:³⁵ (a) *energiaadó* és (b) *szén-dioxidadó*. 1977-óta vették ki a villamosenergia-fogyasztásra az energiaadót tekintet nélkül arra, hogy hol és hogyan állították elő a villamos energiát. Az 1996-os adóreformtól kezdve létezik az az energia-és szénadó rendszer, amely kiemeli az egységes szerkezet alól az ipart. Jelenleg is életben van az a rendelkezés, amely értelmében az ipar területe jogosult a teljes energiaadó-visszatérítésre az előállítás folyamatában felhasznált energiamennyiség után. 1998-óta azonban az ipari szektornak is meg kell fizetni a teljes energiaadót a helyiségfűtésre felhasznált energiamennyiség után. A reform az ipari szektor különleges előírásának kidolgozásához vezetett. Innentől kezdve az ipari szektor a különféle felhasználás szerint fizeti a CO₂ adót. A teljes CO₂ adót megfizetik a helyiségfűtés esetén, miközben a nehéz- és könnyűipari folyamatok között különbséget tesznek azért, hogy igazságosan és hatékonyan osszák el az adóterheket. A vállalatoknak azonban lehetősége van az adóterhek jövőben történő csökkentésére abban az esetben, ha a kormánnyal önkéntes megállapodásokat kötnek.

4.2. Németország

1950-óta létezik Németországban az energiaadó-rendszer, így az irányelv által előírtak nem minősülnek forradalminak a németeknél, hiszen ettől az időponttól kezdve megadóztatják az ásványolaj fogyasztást, különösen a közlekedésben használt üzemanyagokét. Az energiaadók skálája 1989-ben bővült, amikor bevezették a földgázadót. Azonban a földgáz egészen 2007-ig nem volt az energiaadózás tárgya az Európai Unió szintjén. Ez a villamos energiaadózás 1995-ben történt eltörlése miatt alakult így, hiszen a német szénipar erőteljesen támogatott. Ez az adó értékarányos adónem volt, a mértéke eltérően alakult a

per kilogram of sulfur in energy products, or at about 1.3 Euros per kilogram of sulfur dioxide (SO₂) emissions. The tax design provides an incentive to consume energy products with low sulfur content or to abate SO₂ emissions by using pollution reducing technologies.

A different taxation regime applies to *electricity consumption* and consists of two components:³⁵ (a) *energy tax* and (b) *carbon dioxide tax*. Since 1977, the energy tax has been levied on electricity consumption regardless of where or how electricity is generated. A rather complex system of energy and carbon tax differentiation for industry has been in place since the 1996 tax reform. Industries are eligible for a full energy tax refund for the energy used process purposes and which still applies nowadays. However, since 1998, industries have had to pay the full energy tax for the energy used for space heating purposes. The reform led the change in the special tax provisions granted to industry. Since then, industry has been paying CO₂ taxes according to different types of usage. The full CO₂ tax rate applies to space heating while differentiation between heavy and light processes has been established to determine the effective tax burden. Companies can further reduce the CO₂ tax burden for these processes if they enter into voluntary agreements with the government.

4.2. Germany

The energy tax regime is not a new development and taxes have been levied on the consumption of mineral oils, particularly transport fuels, since 1950s. The scope of energy taxes broadened in 1989 with the introduction of a tax on natural gas. Nevertheless, coal was not a subject to energy taxes until 2007. This is because prior to the abolishment of the electricity taxation scheme in 1995, the coal industry in Germany had been heavily subsidized. This tax was an ad-valorem tax, its rates differentiating between industries and households.



háztartások és az ipari szektor között.

Az ETR³⁶ rendszer bevezetése miatt a német energiaadó rendszer, jelentős változásokon ment keresztül 1999 és 2003 között.³⁷ Mivel ennek a „rendszerátalakításnak” köszönhetően jelentős különbségek alakultak ki az 1999 előtti és az utáni időszak között, így a német energiaadó bemutatása kapcsán ezt a két időszakot külön kell szemlélni. E szerint a közlekedési használt ásványi olaj fokozatosan 154 euró/ 1000 liter árra nőtt, amely növekedés a benzin esetében 31%-os, a dízel esetében 48% növekedést jelentett.³⁸ A könnyű fűtőolajok adója a fent említett időszakban 50%-kal nőtt és a földgáz adója pedig a kétszeresére emelkedett. A nehéz fűtőolajok adója először 2000-ben, utána pedig 2003-ban ismét emelkedett. Érdekes azt kiemelni, hogy Németországban a villamos energia előállításra használt nehéz fűtőolajok adókötelesek, míg Dánia esetében minden olyan energiatermék, amelyet villamos energia előállításra használnak fel, adómentességet élvez. Ráadásul 1999-ben új energiaadót vezettek be, amellyel az éves intézkedések számát 5-re növelték.

Az energiaadó rendszerében a változások között ki kell emelni, hogy bizonyos energiatermékekre eltérő szabályozást vezettek be, mint a közlekedési üzemanyagokra. Ez a szabályozás vonatkozik a feldolgozóipari, mezőgazdasági, erdészeti és halászati vállalatokra. Ezekbe a szektorokba sorolható vállalatok „40%-os adókedvezményt kapnak a villamos energia, a fűtőolaj és a földgáz adójából; ... az általános adómérték 60%-át.”³⁹ A teljes adómértéket évente kell megfizetni egészen addig, amíg az adóteher át nem lépi az 512,4 eurós összeghatárt.

4.3. Az Egyesült Királyság

A skandináv országokban hatályos rendszerhez képest az angol energiaadó-rendszer jóval egyszerűbb. Az angol rendszer adóbevételei nagymértékben az üzemanyagokra kivetett energiaadó bevételekre támaszkodnak. A skandináv országokkal ellentétben az Egyesült Királyságban nem találhatunk egységes adórendszert az

The energy tax regime experienced some major changes during the implementation of the ETR³⁶ between 1999 and 2003.³⁷ Thanks to the change in the energy taxation regime it is important to distinguish between pre-1999 tax rates and the post – 1999 tax rates. Accordingly, mineral oil taxes on transport fuels were gradually increased by 154 Euros per 1000 liters for gasoline and diesel, amounting to a 31% increase on gasoline and 48% increase on diesel.³⁸ The taxes on light heating fuels were increased by 50% and the tax on natural gas was increased twofold during the same time period. Taxes on heavy fuel oil increased in 2000 and again in 2003. Also it is interesting to mention that heavy fuel oil used for electricity generation in Germany is still subject to an energy tax, unlike in Denmark where all energy products used for electricity generation are tax exempt. Furthermore an electricity tax was introduced in 1999, increasing gradually five annual steps.

These changes in the energy taxation regime were also accompanied by a special energy tax provision for energy products other than transport fuels. The industries included in this provision were manufacturing, agriculture, forestry, and fishing. All companies in manufacturing, agriculture, fishing and forestry are granted a tax relief of “40% of the standard energy tax rates for electricity, heating oil and natural gas; ... an effective tax rate of sixty percent of the standard rate.”³⁹ The full energy tax rates have to be paid annually, until the energy tax burden exceeds 512.5 Euros.

4.3. The United Kingdom

The UK energy tax regime is simpler than those in the Scandinavian countries. The UK scheme relies heavily on revenues granted by energy taxes levied on transport fuels. Unlike the Scandinavian countries, the UK does not have a general scheme of energy taxes for energy products, such as natural gas, coal, and electricity.



energiatermékek szerint differenciáltan, mint például a villamos energia, a szén és a földgáz.

Az angol kormányzat 1990-ben egységes adót vezetett be minden fogyasztó vonatkozásában: ez volt a *Fossilis Üzemanyag Adó* (FFL, amelynek a mértékét a vásárolt energiamennyiség határozta meg.) Értékarányos adóként dolgozták ki, hasonlóan, mint a német villamos energia adót az 1990-es évek elején. Kezdetben az FFL-ből származó adóbevételek nagy részét az atomenergia támogatására használták fel és csak igen kis részét a megújuló energiák támogatására.⁴⁰ 2001 áprilisában vezette be az angol kormányzat, mint új gazdasági eszközt az *Égbajlat Változási Adót* (CCL). Ez az adónem csakis a háztartásokon kívüli energiahasználatra – kereskedelmi és ipari felhasználás – és a mentesített háztartási használatra vonatkozott. 2001-óta a PB-gáz fogyasztás az azóta létező energiaadó-rendszernek és a CCL-nek is tárgya. A CCL-ből származó adóbevételeket jelenleg egy adózásváltóztatási programra használják fel, az ETR-re.

4.4. Magyarország

A magyar energiaadózási rendszer teljes összhangban van az EU szintjén meglévő rendszerrel. Ezen adónemek között különbséget tehetünk. Magyarországon három fajta környezetvédelmi adót különböztethetünk meg: (a) *energiaadó*, (b) *környezetvédelmi termékadó*, (c) *környezetterhelési díj* (beleértve a levegőterhelést, a vízterhelést és a földterhelést).

Amikor csatlakoztunk az Európai Unióhoz az energiaadóról szóló irányelv már a közösségi vívmányok részét képezte. Ez tulajdonképpen azt jelenti, hogy amikor a csatlakozási szerződés aláírtuk az Unió jogforrásait, így az irányelvet magunkra nézve kötelezőnek ismertük el. A magyar kormányzat jogforrási szinten 2003-ban alkotott egy törvényt, amely az adóról szól, ez a 2003. évi LXXXVIII. törvényünk. A törvény teljesen összhangban van a 2003-as Uniósi irányelvvel. Ugyanazokat a kifejezéseket, adóminimum értékeket, mentességeket alkalmazza. Először is az energiaadózás tárgyai az energiatermékek voltak az irányelvben: a villamos energia és a földgáz. A szén szintén tárgyát képezi az adózási tehernek, de

The UK government introduced a tax for all consumers in 1990; this was the *Fossil Fuel Levy* (FFL, which was imposed of the purchase of the taxable electricity). The tax was designed as an ad valorem tax, similar to Germany's electricity taxation scheme of the early 1990s. Initially, the majority of the revenues raised by the FFL were used to subsidise nuclear power with only a small fraction earmarked to support renewable energy.⁴⁰ In April 2001, the UK government introduced a new economic instrument, the *Climate Change Levy* (CCL). It applied only to non-domestic energy use – commercial and industrial use – and exempted household use. Since 2001, the consumption of LPG is subject to both the CCL and the existing energy tax. The revenues generated by the CCL are used for a tax shifting program, the ETR.

4.4. Hungary

The environmental taxation regime is fully harmonized with the one in the EU level. We can make a distinction between these taxes. There are 3 types of environmental related taxes in Hungary: (a) *energy tax*, (b) *environmental product tax*, (c) *environmental load tax* (include air load, water load, and ground load).

When we joined to the European Union the Directive on the energy taxation has already been a part of the *acquis communautaire*. This means that with joining to the EU we accepted the sources of the EU as obligatory for our country. The Hungarian Government created a statute in 2003, which is the 88th statute from that year. The statute is fully harmonized with the Directive on the energy taxation. It operates with the same terms, minimum rates, exemptions. Firstly the objectives of the energy taxation were the energy products: electricity and natural gas. The coal is also an objective from 1 January 2009, because we had got a temporary tax exemption for this product. The Directive



Magyarország kezdetben mentességet kapott, amely 2009. január 1-én járt le, így összességében megállapítható, hogy itthon 3 termék tartozik az energiaadó tárgyi hatálya alá: a szén, a villamos energia, és a földgáz. Az irányelv ezen kívül az üzemanyagot említi még, mint energiaterméket, amely adózás tárgya lehet, de itthon az egy másik adó, nevezetesen a jövedéki adó hatálya alá tartozik, amely szintén a fogyasztását és az előállítását adóztatja meg. Ez az adónem tartozik az energiaadó-rendszerébe. Ennek egyike oka, hogy az már a 2003-as irányelv előtt is létező adónemet jelent.

5. Következtetések

Annak ellenére, hogy az energiaadó-rendszerét az Unió szintjén meghatározták, mégis milyen különbözőek a tagállamok ezen a területen. Így azt mondhatjuk, hogy ahány tagállam (27 darab) tulajdonképpen annyi féle adórendszert is különböztethetünk meg egyszerre.

Fontos kiemelni azt is, hogy a rendszer kialakulásában mindvégig más és más hajtóerők munkálkodtak, amelyek meghatározták a rendszer fejlődését és a végső kimenetét az európai energiaadó-rendszernek. Az elmúlt egy évtizedben ezek az erők minden időben más és más szerepet töltek be. Például a 1990-es évek elején az, hogy bevezessék a szénadót nagyon fontosnak látszott, de ahogy az EU kibővülésének lehetősége felmerült az került az előtérbe. Öt ilyen fontos erő nevezhetünk meg: (a) a belső piac szerepe és szabályozása, (b) az energiapiac liberalizációja és deregulációja, (c) energiabiztonság, (d) környezetvédelmi szakpolitika és (e) egyéb szakpolitikák, mint a bővülés kérdésköre 2004-ben és 2007-ben. Ahogy fentebb már említettem az energiaszektor és az energia-intenzív szektorok az EU ETS hatálya alá tartoznak. Ez ellentétben áll a 2003-as energia irányelv hatályával, mivel ez nem terjed ki minden energiatermék mindkét szektorban történő elfogyasztására. Az energiaadó irányelv nem vonatkozik a bizonyos célokra felhasznált energiatermékekre, kivéve a motorolajat, vagy a fűtőolajat. Így például az irányelv hatálya nem terjed ki a kémiai redukciós, az elektrolitikus, a kohászati, vagy az ásványtani eljárásban felhasznált energiatermékekre. Minda-zonáltal létezik kettős szabályozás, hiszen

has got another energy product, which is taxable, this is the mineral oil. In Hungary the mineral oil products are also taxable, but there is another tax, which regulates their consumption and production. This tax is called as the excise duty. This type of tax is not in the energy taxation regime, it is earlier in the Hungarian taxation system than the energy taxation, because it was already existed before 2003.

5. Conclusions

However the energy taxation system is defined in the EU level we can see that in the level of the Member States are very varied. We can say that as there are 27 Member States, there are also as different types of energy taxation regimes.

It is also important to mention that in the field of energy taxation different types of driving forces influence and have influenced the development and the final outcome of the energy system in Europe. These driving forces have played different roles at different times throughout the past decade. For example, the effort to introduce a carbon tax was important in the early 1990s, while the issue of an enlarged EU has played an important role in later years. We can specify five driving forces: (a) the internal market role and its regulation, (b) the energy liberalisation and deregulation, (c) energy security, (d) environmental policy, and (e) other policies such as enlargement at 2004 and 2007. As highlighted above, the energy sector, as well as energy-intensive sectors is covered by the EU ETS. This is in contrast to the coverage of the 2003 Energy Taxation Directive, as it does not extend to all energy products consumed in both sectors. The Energy Taxation Directive does not apply to energy products used for purposes other than motor fuels and heating fuel. For example, energy products used for chemical reduction and electrolytic and metallurgical processes and the ones used in mineralogical processes are not covered in



önmagában az energiatermékek elfogyasztása egyaránt lehet a tárgya a szén-és energiaadónak, vagy pedig az EU ETS rendszerének is. Ez pedig azt eredményezi, hogy a vállalatok olyan megoldásokat választanak, mint az üzemanyagok teljes adómentessége, azaz nulla adómérték, amely az EU ETS rendszerének hatálya alá tartozik.

the Energy Taxation Directive. Nevertheless, double regulations do exist, meaning that the consumption of energy products can be subject to energy and carbon taxes as well as covered by the EU ETS resulting in calls by industries for a complete tax exemption of fuels, i.e., a zero level of taxation, covered by the EU ETS.

Lábjegyzet

- ¹ OECD: *Environmentally Related Taxes in OECD Countries. Issues and Strategies*. Párizs, 2001, OECD.
- ² Lásd továbbá PIGOU, Arthur: *The economics of welfare*. London, 1932, Macmillan, 113-114. p. Lásd továbbá a 236. oldalt (adósapkák és nyersanyagok kérdéskörét a szén esetében is).
- ³ Lásd BAUMOL, William J. – OATES, Wallace E.: The Use of Standards and Prices for Protection of the Environment. *Swedish Journal of Economics*, 1971/1, 42-54. p.
- ⁴ Európai Környezetvédelmi Ügynökség [EEA]: Market-based Instruments for Environmental Policy in Europe in Europe. *EEA Technical Report*, 2005/8, 45. p.; forrás (2012.12.20.): *www*; lásd még ANDERSEN, Mikael Skou et al: *Competitiveness Effects of Environmental Tax Reforms*. 2007, National Environmental Research Institute; forrás (2012.12.20.): *www*.
- ⁵ Lásd továbbá az Európai Közösséget Létrehozó Szerződés egységes szerkezetbe foglalt változatát, 2006. december 29, 2006 O.J. (C 321) 174.
- ⁶ SPECK, Stefan: The design of carbon and broad-based energy taxes in European Countries. *Vermont Journal of Environmental Law*, 2008, vol. 10, 37. p.
- ⁷ Forrás (2012.02.6.): *www*.
- ⁸ Lásd SPECK, Stefan et al: *The use of economic instruments in Nordic and Baltic Environmental Policy 2001-2005*. Copenhagen, 2006, Norden; forrás (2012.12.20.): *www*.
- ⁹ Lásd az előbbi munka 192. oldalán.
- ¹⁰ Lásd SPECK, Stefan et al: Op. cit. 2006. 66-67. p. (a pénzügyi helyzet ismertetéséről).
- ¹¹ Lásd a fent említett jegyzetet.
- ¹² Lásd a környezetvédelmi adókról és díjakról EEA: Op. cit. *EEA Technical Report*, 2005/8, 40. p.
- ¹³ Lásd a fent említett hivatkozást arról, hogyan részesítik előnyben az ólommentes benzint az ólmozott benzinnel szemben.
- ¹⁴ Lásd SPECK et al: Op. cit. 2006, 62. p.

Footnotes

- ¹ OECD: *Environmentally Related Taxes in OECD Countries. Issues and Strategies*. Paris, 2001, OECD.
- ² See PIGOU, Arthur: *The economics of welfare*. London, 1932, Macmillan, pp 113-114. (noting that environmental prudence from sound education can produce lasting effects because future generations inherit these new ideas and build upon them for further, generational, environmental advancements). See also id. at 236 (discussing price caps on commodities including coal).
- ³ See generally BAUMOL, William J. – OATES, Wallace E.: The Use of Standards and Prices for Protection of the Environment. *Swedish Journal of Economics*, 1971/1, pp 42-54 (discussing the cost effectiveness of the pricing and standards approach to energy taxation).
- ⁴ See European Environmental Agency [EEA]: Market-based Instruments for Environmental Policy in Europe in Europe. *EEA Technical Report*, 2005/8, p 45; source (20.12.2012): *www* (explaining that taxes should be set at a level that internalizes environmental damage); see also ANDERSEN, Mikael Skou et al: *Competitiveness Effects of Environmental Tax Reforms*. 2007, National Environmental Research Institute; source (20.12.2012): *www* (discussing that while the scholars disagree in approach, all three agree that the cheapest way to achieve political environmental objectives is through a uniform tax).
- ⁵ See Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community, 29 December 2006, 2006 O.J. (C 321) 174 (stating that the community policy on the environment shall be based on the precautionary principle and as such polluters should pay).
- ⁶ SPECK, Stefan: The design of carbon and broad-based energy taxes in European Countries.



- ¹⁵ Európai Közösségek Bizottsága: Proposal for a Council Directive Introducing a Tax on Carbon Dioxide Emissions and Energy. COM (92)226 végleges (1992. június 30.).
- ¹⁶ KLOK, Jacob: *Negotiating EU CO₂/energy taxation. Political economic driving forces and barriers.* [-], 2002. február, AKF Forlaget, 17. p.
- ¹⁷ KLOK, Jacob: *Energy Taxation in the European Union. Past Negotiations and Future Perspective.* 2005, Working Document No. 21/05, Instituto de Estudios Fiscales, 10-11. p.
- ¹⁸ Európai Közösségek Bizottsága: Restructuring the Community Framework for the Taxation of Energy Products. COM (97)30 végleges (1997. december 3.).
- ¹⁹ HASSELKNIPPE, Henrik – CHRISTIANSEN, Atle Christer: *Energy Taxation in Europe: Current Status – Drivers and Barriers – Future Prospects.* Lysaker, 2003, The Fridtjof Nansen Institute, 6. p.
- ²⁰ 96/92/EK irányelv, az Európai Parlament és a Tanács közös irányelve a villamos energiapiac közös szabályairól (1996. december 19.).
- ²¹ HASSELKNIPPE – CHRISTIANSEN: Op. cit. 7. p.
- ²² Id. 14. Lásd általánosságok tekintetében a 2003/96 irányelvet. 2003 O.J. (L 283) (EC).
- ²³ HASSELKNIPPE – CHRISTIANSEN: Op. cit. 7. p.
- ²⁴ SPECK: Op. cit. 2008, 34. p.
- ²⁵ EEA: Op. cit. *EEA Technical Report*, 2005/8, 69. p.
- ²⁶ EEA: Op. cit. *EEA Technical Report*, 2005/8, 40., 45. p.
- ²⁷ Lásd általánosságban a Tanács irányelvet: 2003/87, 2003. O.J. (L 275) (EC); lásd még (2012.08.02.): *www*.
- ²⁸ Id. 42. p.
- ²⁹ PARKER, Larry: *Climate Change: The European Union's Emissions Trading System.* Washington D.C., 31 July 2006, Congressional Research Service; forrás (2012.08.02.): *www*. Lásd még EEA: Op. cit. *EEA Technical Report*, 2005/8, 83. p.
- ³⁰ Európai Bizottság: *Oil Bulletin*, No. 1414, 2008. július 1.; forrás (2012.12.20.): *www*.
- ³¹ 2003/96/EK tanácsi irányelv az energiatermékek és a villamos energia adózási keretének újraszabályozásáról.
- ³² 2004/74/EK irányelv, amely tulajdonképpen a 2003-as irányelv módosítása.
- ³³ Bizottsági rendelet 2031/2001/EK 2001. augusztus 6.
- ³⁴ Lásd EKINS, Paul – SPECK, Stefan: *The Impacts Vermont Journal of Environmental Law*, 2008, vol. 10, 37. p.
- ⁷ Source (06.02.2012): *www*.
- ⁸ See SPECK, Stefan et al: *The use of economic instruments in Nordic and Baltic Environmental Policy 2001-2005.* Copenhagen, 2006, Norden; source (20.12.2012): *www* (discussing the introduction of taxes on transport fuels in Denmark and Sweden).
- ⁹ See id. at 192 (discussing the implementation of energy taxes on fossil fuels beginning in the late 1950s).
- ¹⁰ See SPECK, Stefan et al: Op. cit. 2006. pp 66-67 (discussing the fiscal basis for the introduction of taxes on transport fuel).
- ¹¹ See id. supra note.
- ¹² See EEA: Op. cit. *EEA Technical Report*, 2005/8, p 40 (discussing that these taxes began to emerge as market-based instruments associated with the 'polluter pays' principle).
- ¹³ See id. (discussing how unleaded gasoline was preferred over leaded gasoline for its lessened environmental impact).
- ¹⁴ See SPECK et al: Op. cit. 2006, p 62 (noting that the Danish Parliament passed the carbon tax bill as a reaction to the increased attention on climate change).
- ¹⁵ Proposal for a Council Directive Introducing a Tax on Carbon Dioxide Emissions and Energy, COM (92) 226 final (30 June 1992).
- ¹⁶ KLOK, Jacob: *Negotiating EU CO₂/energy taxation. Political economic driving forces and barriers.* [-], February 2002, AKF Forlaget, p 17.
- ¹⁷ KLOK, Jacob: *Energy Taxation in the European Union. Past Negotiations and Future Perspective.* 2005, Working Document No. 21/05, Instituto de Estudios Fiscales, pp 10-11.
- ¹⁸ Commission of the European Communities, Restructuring the Community Framework for the Taxation of Energy Products, COM (97) 30 final (3 December 1997).
- ¹⁹ HASSELKNIPPE, Henrik – CHRISTIANSEN, Atle Christer: *Energy Taxation in Europe: Current Status – Drivers and Barriers – Future Prospects.* Lysaker, 2003, The Fridtjof Nansen Institute, p 6.
- ²⁰ Directive 96/92/EC of the European Parliament and of the Council of 19 December 1996 concerning common rules for the internal market in electricity.
- ²¹ HASSELKNIPPE – CHRISTIANSEN: Op. cit. p 7.
- ²² Id.14. See generally Council Directive 2003/96,



of Environmental Policy on Competitiveness: Theory and Evidence. In: BARKER, Terry – KÖHLER, Jonathan (szerk.): *International competitiveness and environmental policies*. 1998, Edward Elgar, 33., 34., 48. p.; EKINS, Paul – SPECK, Stefan: Environmental Tax Reform in Europe: Energy Tax Rates and Competitiveness. In: CHALIFOUR, Nathalie J. et al (szerk.): *Critical issues in environmental taxation*. New York, 2008, Oxford University Press, 77., 78. p.

³⁵ SPECK: Op. cit. 2008, 46. p.

³⁶ Energy Tax Reforms: energiaadó reformok, amely egy európai adóreform stratégia.

³⁷ ANDERSEN: Op. cit. 41. p.

³⁸ ANDERSEN: Op. cit. 41. p.

³⁹ SPECK: Op. cit. 2008, 49. p.

⁴⁰ Lásd ANDERSEN: Op. cit. 49. p.

2003 O.J. (L 283) (EC).

²³ HASSELKNIPPE – CHRISTIANSEN: Op. cit. p 7.

²⁴ SPECK: Op. cit. 2008, p 34.

²⁵ EEA: Op. cit. *EEA Technical Report*, 2005/8, p 69 (explaining that the European Commission proposed that environmental taxation should in the future be decided under qualified majority rules as a fix to the slow progress resulting from the unanimity requirement).

²⁶ EEA: Op. cit. *EEA Technical Report*, 2005/8, p 40, 45.

²⁷ See generally Council Directive 2003/87, 2003 O.J. (L 275) (EC); see also (02.08.2012): *www* (establishing a scheme for greenhouse gas emission allowance trading).

²⁸ See id. at 42 (listing categories of activities covered by the EU ETS).

²⁹ PARKER, Larry: *Climate Change: The European Union's Emissions Trading System*. Washington D.C., 31 July 2006, Congressional Research Service; source (02.08.2012): *www*. See also EEA: Op. cit. *EEA Technical Report*, 2005/8, p 83.

³⁰ European Commission: *Oil Bulletin*, No. 1414, 1 July 2008; source (20.12.2012): *www*.

³¹ This directive is the: Council Directive 2003/96/EC of 27 October 2003 restructuring the Community framework for the taxation of energy products and electricity.

³² This directive is the 2004/74/EC directive, which is an amendment of the one from 2003.

³³ Commission Regulation (EC) No 2031/2001 of 6 August 2001, amending Annex I to Council Regulation (EEC) No 2658/87 on the tariff and statistical nomenclature and on the Common Customs Tariff.

³⁴ See EKINS, Paul – SPECK, Stefan: The Impacts of Environmental Policy on Competitiveness: Theory and Evidence. In: BARKER, Terry – KÖHLER, Jonathan (ed.): *International competitiveness and environmental policies*. 1998, Edward Elgar, p 33, 34, 48; EKINS, Paul – SPECK, Stefan: Environmental Tax Reform in Europe: Energy Tax Rates and Competitiveness. In: CHALIFOUR, Nathalie J. et al (ed.): *Critical issues in environmental taxation*. New York, 2008, Oxford University Press, p 77, 78.

³⁵ SPECK: Op. cit. 2008, p 46.

³⁶ Means: Energy Tax Reform. It is a European tax reform strategy.



³⁷ ANDERSEN: Op. cit. p 41.

³⁸ ANDERSEN: Op. cit. p 41.

³⁹ SPECK: Op. cit. 2008, p 49.

⁴⁰ Lásd ANDERSEN: Op. cit. p 49.



SÁHÓ Anna
joghallgató
Miskolci Egyetem

Anna SÁHÓ
law student
University of Miskolc

A nemzetközi tőkeáramlás megítélése az Európai Unióban

The international movement of capital in the European Union

Jelen tanulmány a TÁMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 jelű projekt részeként az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

This research was carried out as part of the TAMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 project with support by the European Union, co-financed by the European Social Fund.

1. Bevezetés

A tőke szabad mozgásának megteremtése érdekében már 1960-tól, az egységes piac létrehozása előtt, beszélhetünk olyan intézkedésekről, amelyeket a tagállamok kezdeményeztek. A 88/361/EGK irányelv megteremtette az uniós tagállamok közötti általános liberalizációt.¹ Az irányelv 1. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy: „A következő rendelkezések sérelme nélkül a tagállamok eltörlik a tagállamokban honos személyek közötti tőkemozgásokra vonatkozó korlátozásokat.” Az EK Szerződés 43. cikkében találhatunk rendelkezéseket a tőkeáramlással szorosan összefüggő szabad letelepedéssel kapcsolatban: „Az alábbiakban megállapított rendelkezéseknek megfelelően tilos a valamely tagállam állampolgárainak egy másik tagállam területén történő szabad letelepedésére vonatkozó minden korlátozás.” Továbbá, a 48. cikk is tartalmaz erre vonatkozó rendelkezést: „Valamely tagállam jogszabályai alapján létrehozott olyan társaság, amelynek létesítő okirat szerinti székhelye, központi ügyvezetése vagy üzleti tevékenységének fő helye a Közösség területén van, e fejezet alkalmazása szempontjából ugyanolyan elbánásban részesül, mint azok a természetes személyek, akik a tagállamok állampolgárai.” A Szerződés 56. cikk (1) bekezdése leszögezi, hogy: „Tilos a tagállamok, valamint a tagállamok és harmadik országok közötti tőkemozgásra vonatkozó minden korlátozás.” Ahogy ebből kiderül, a cikkben szerepel a tőke szabad áramlása a „tagállamok és harmadik országok között”, így nem meglepő tehát, hogy az adófizetők erre hivatkozva megpróbálnak mentesülni az adófizetési kötelezettségük alól. Ez a magyarázata annak is, hogy az Európai Unió Bírósága ilyen tárgyú keresetekben sok esetben

1. Introduction

From 1960, before the single market, Member States started to make arrangements in order to establish the free movement of capital. Council Directive 88/361/EEC created the general deregulation¹ between the Member States of the European Union. Article 1 (1) includes the following: „Without prejudice to the following provisions, Member States shall abolish restrictions on movements of capital taking place between persons resident in Member States”. We can find provision for the freedom of establishment in Article 43 of the Treaty establishing the European Community which is in connection with the free movement of capital: “Within the framework of the provisions set out below, restrictions on the freedom of establishment of nationals of a Member State in the territory of another Member State shall be prohibited.” Furthermore, Article 48 comprehends a commission which also deals with the freedom of establishment: “Companies or firms formed in accordance with the law of a Member State and having their registered office, central administration or principal place of business within the Community shall, for the purposes of this Chapter, be treated in the same way as natural persons who are nationals of Member States”. Article 56 (1) of the EC Treaty says that: “Within the framework of the provisions set out in this chapter, all restrictions on the movement of capital between Member States and between Member States and third countries shall be prohibited”. As we can see the Article contains the free movement of capital between Member States and non-member countries, so it is not astonishing that taxpayers refer to this because they want to acquit themselves of paying taxes. It



állást foglalt már, illetőleg a jövőben fog is még.

could be an explanation for the fact that a considerable number of these cases have already been and will be decided by the European Court of Justice (ECJ).

2. A tőke fogalma és csoportosítása

De ahhoz, hogy ezeket megértsük, először nem árt tisztáznunk a tőke fogalmát.

Tőkének tekinthető minden felhalmozott érték, amelynek segítségével a tulajdonosa rendszeres jövedelemforráshoz jut. A pénztőke a tőke piacgazdaságra jellemző formája. A pénz akkor válik tőkévé, ha a tulajdonosa a felhasználása során pénztöbbletbe jut, tehát önmagában a pénz még nem tőke. Nemzetközi tőkeáramlásnak tekinthetők az olyan értékek, amelyek átlépik az országhatárt, és amelyek tulajdonosai profitot, illetve kamatot várnak.

A tőkeáramlásnak két formáját különböztethetjük meg egymástól: a működőtőke-beruházásokat és a pénzügyi átutalásokat. A működőtőke-beruházásokon belül két ország típust különíthetünk el: a működőtőke-exportáló, illetve a működőtőke-importáló országokat. Ezeken kívül beszélhetünk még rekonstrukciós illetve zöldmezős beruházásról. A pénzügyi átutalásoknak három alcsoportja van: a hitel; az értékpapír és a portfólió befektetések; valamint a rövid lejáratú/ spekulációs ügyletek.

3. A szabad tőkeáramlás és a letelepedési jog közötti összefüggés

Ha a szabad tőkeáramlásról beszélünk, nem szabad elfelejtenünk arról, hogy megemlítsük a letelepedési joggal való összefüggését.

Különböző okokból, de legfőképp a viszonyosság nélküli helyzet miatt több javaslat is született az EK Szerződés 56. cikkének, a harmadik országokra vonatkozó közvetlen alkalmazásának behatárolására.² Az Európai Unió Bírósága (ECJ) úgy határozott, hogy a Szerződés 56. cikk (1) bekezdésének hatáskörét lecsökkenti, még hozzá úgy, hogy megadja a tőke szabad mozgásának lehetőségét különböző esetekben. Olyan esetekben,

2. Definition and alignment of capital

If we would like to understand the above described, first we have to lay down the definition of capital.

Capital is accumulated value, and with the help of this its owner obtains regular income. Money capital is one of the forms of capital which is typical in market economy. Money becomes capital when its owner gets aggregation of money, so money itself is not yet capital. International movement of capital is the value which crosses the frontier, and its owner expects profit or interest.

We can distinguish two forms of the movement of capital: functioning capital investments and monetary transfers. We can aggregate the functioning capital investments as well: countries that export functioning capital and countries that import functioning capital. In addition, we can speak about reconstructive and greenfield investments. Monetary transfers have three groups: credit; stock and portfolio investments; and short-term/ speculative transactions.

3. The relationship between free movement of capital and freedom of establishment

If we talk about free movement of capital we mustn't forget to mention its coherence with the freedom of establishment.

Because of various reasons, relating to non-reciprocity, several suggestions have been made to delimitate the direct applicability of Article 56 of the EC Treaty in third country settings.² The ECJ has decided to limit the competence of Art. 56 (1) of the EC Treaty by surrendering the possibility of free movement of capital in several cases. In cases primarily affecting another fundamental freedom because if a fundamental freedom damages, it has



amikor az más alapvető szabadságjogot is érint, hiszen ha egy ilyen szabadságjog sérül, annak elkerülhetetlen következménye, hogy a tőke szabad mozgása is korlátozódik. Az ECJ ezen szemléletmódja egyfajta reakciónak is tekinthető *Alber* főtanácsnok *Baars* ügy kapcsán kifejtett álláspontjára: „Abban az esetben, ha a tőke szabad mozgása közvetlen korlátozódik, a letelepedés viszont csak közvetetten korlátozódik, csak a tőke mozgására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni... (ugyanakkor)... ha a letelepedés jogát korlátozzák közvetlenül, és amennyiben ez a korlátozás közvetetten vezet a tagországok közötti tőke mozgás korlátozásához, akkor a letelepedés szabadságára vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.”³

Az adófizető csak olyan esetekben hivatkozhat az EK Szerződés 56. cikkének (1) bekezdésére, amelyben a tőke szabad mozgásának korlátozása nem „elkerülhetetlen következménye” egy másik alapvető szabadságjog korlátozásának.⁴

Tehát először is azt kell megállapítanunk, hogy melyik tekinthető az „első sorban” érintett szabadságjognak, ami nem mindig egyszerű. Ugyanis ha két szabadságjog is érintett, az ECJ csak az egyik szabadságjogot vizsgálja, ha úgy tűnik, hogy „az ügy körülményeinek tekintetében az egyik teljesen másodlagos a másikhoz képest”.⁵

Fontos leszögezünk, hogy a nemzeti jogszabály csak akkor alkalmazható, amikor például a szabad szolgáltatásra és a letelepedésre vonatkozó szabadságjog alanyi hatálya (is) érvényesül, hiszen ekkor az adófizető nem hivatkozhat a tőke mozgás szabadságjogára. Viszont ha a nemzeti jogszabály vonatkozik olyan esetekre, amelyek elsősorban nem tartoznak egy másik szabadságjog hatásköre alá, az adófizető egyéni tárgyilagosságtól függetlenül⁶ az EK Szerződés 56. cikk (1) bekezdése alkalmazható.⁷ Ez rendkívül fontos a határokon átnyúló tőkebefektetések esetén. Ha ilyen jogvita merül fel az EK Szerződés 43. és 48. cikke alkalmazható amennyiben a részvényesnek lehetősége nyílik arra, hogy a részesedés révén meghatározó hatást gyakoroljon a vállalat döntéseire, továbbá meghatározza annak tevékenységét. Azonban más, egyéb részesedések, mint például a portfólióberuházások, az 56. cikk alá tartoznak, tehát ezekben az esetekben e cikket kell alkalmazni. Ezeket

“an unavoidable consequence” which leads to the restriction of free movement of capital. The approach of the ECJ can be a reaction to the policy of Advocate General *Alber* in the *Baars* case: “Where the free movement of capital is directly restricted such that only an indirect obstacle to establishment is created, only the rules on capital movements apply, ... (while) ... where the right of establishment is directly restricted such that the ensuing obstacle to establishment leads indirectly to a reduction of capital flows between Member States, only the rules on the right of establishment apply.”³

Taxpayers can refer Art. 56 (1) of the EC Treaty only in situations in which the limitation of free movement of capital is not an “unavoidable consequence” of the restriction of another fundamental freedom.⁴

So first we have to determine which can be “primarily” affected fundamental freedom and this may not be easy. When two fundamental freedoms are affected, the ECJ only examines one of these if it looks like “in the circumstances of the case, that one of them is entirely secondary in relation to the other”.⁵

We have to note that the national legislation can only be used in situations that are (also) covered by for example the substantive scope of the freedom of establishment and the freedom to provide services, because in these cases taxpayers cannot rely on the free movement of capital. However, the national legislation also applies to situations that are not covered by any other freedom, Art. 56 (1) of the EC Treaty may be invoked⁶ without taking into consideration the taxpayer’s individual situation.⁷ This is extremely important in cases which concern cross-border equity investments. In such cases, Art. 43 and 48 of the EC Treaty are at issue if a shareholder has the opportunity to have a definite influence on a company’s decisions and to determine its activities if a shareholding enables it. But other shareholdings like portfolio holdings belong to Art. 56. All in all, „the application of Art. 56 of the EC Treaty in a third country situation depends on whether or not the



figyelembe véve megállapítható, hogy az 56. cikk akkor kerülhet alkalmazásra harmadik országokra vonatkozó esetekben, ha a kérdéses szabályozás „célját tekintve kizárólag olyan részesedésekre alkalmazandó, amelyek lehetővé teszik, hogy irányítást biztosító befolyást gyakoroljanak a társaság döntéseire, és meghatározzák annak tevékenységét”.⁸

Ebben a megközelítésben nem elhanyagolható kérdés az, hogy miként határozhatjuk meg a társaságra gyakorolt meghatározó hatást. Az Európai Unió Bírósága úgy döntött, hogy közvetlen hatás létezik 100%, 75%, 66%, illetve 50%-os részesedések esetén, ugyanakkor a 10%-os részesedés már nem elegendő. Az ECJ a *Lasertec*-ügyben hozott ítéletében úgy határozott, hogy már a 25%-os részesedés is feltételezhet ilyen hatást, és elfogadják, hogy ettől kevesebb részesedés is elegendő, ha a 25%-os küszöböt eléri az egymással kapcsolatban lévő részvényesek részesedése, vagy ha részesedéstől függetlenül tényleges befolyást gyakorolnak.

4. A Cartesio-, a Lasertec-, az A és B, valamint a Holböck-ügy bemutatása

A szabad tőkeáramlással és a letelepedési joggal kapcsolatban számos érdekes ügy került az Európai Bíróság elé. Ezek közül érdemes kiemelni a *Cartesio*-ügyet,⁹ amely több szempontból is fontos jelentőséggel bír.

Elsősorban azért, mert a *Cartesio*-ügyet megelőzően két évtizeddel a *Daily Mail*-ügy teremtett először lehetőséget arra, hogy az Európai Bíróság állást foglaljon egy, a tagállamot elhagyó társaság székhelyátthelyezésével kapcsolatban, a *Cartesio*-ügyben pedig fellelhetjük ezen ügy tényállási elemeit.¹⁰

Másodsorban, pont az előző ok miatt, a *Cartesio*-ügyet feszült figyelem kísérte végig Európa szerte, hiszen nem lehetett határozott álláspontra jutni abban, hogy az Európai Bíróság helybenhagyja-e régi döntését, vagy épp ellenkezőleg: új precedenst teremt.

A *Cartesio* társaság a magyar jog szerint alapult, amelynek tevékenységi körébe tartozik a kutatás,

*legislation at issue is intended to apply only to those shareholdings which enable the holder to have a definite influence on a company's decisions and to determine its activities”.*⁸

In this approach, we have to deal with the question how can we determine the definite influence over a company. The ECJ laid down that there is direct influence if the holdings are 100%, 75%, 66% or 50%, however, 10% holdings are usually not enough. The ECJ's decision in the *Lasertec* case was that 25% holding has already been enough and the ECJ accepted that even lesser holdings are enough if the shareholders' holdings gain the 25% limit or they have effective influence.

4. The Cartesio, Lasertec, A and B and Holböck cases

The ECJ has lots of cases which are in connection with free movement of capital and freedom of establishment. One of these is the *Cartesio* case⁹ which has a very important role in many ways.

Firstly, two decades before the *Cartesio* case the *Daily Mail* case opened the door for the ECJ in order to take sides in connection with a company's transference of seat, and in the *Cartesio* case we can find the elements of the *Daily Mail* case.¹⁰

Secondly, absorbed attention saw the *Cartesio* case through across Europe because there wasn't a determined standpoint in that the ECJ approved its past verdict or made a new precedent.

The *Cartesio* company came into existence by the Hungarian law. This company deals with research,



fejlesztés, oktatás, képzés, illetőleg különböző fordítói tevékenységek. Székhelye Baján található. 2005. november 11-én a társaság változásbejegyzési kérelmet terjesztett elő. Ebben kérte, hogy a Bács-Kiskun Megyei Bíróság, mint Cégbíróság a társaság székhelyének Gallaratéba (Olaszország) történő áthelyezése miatt módosítsa a társaság székhelyét a cégnyilvántartásban. Azonban a Cégbíróság elutasította ezt. Döntését azzal indokolta, hogy a magyar jog szerint nincs lehetőség arra, hogy egy Magyarországon megalapított társaság székhelyének külföldre való áthelyezését követően továbbra is a magyar jog maradjon a társaság személyes joga. Ilyen esetben a társaságnak először meg kell szűnnie, majd újra megalakulnia, még hozzá annak a tagállamnak a joga szerint, ahova az új székhelyét kívánja létrehozni.¹¹ A Cartesio társaság a Szegedi Ítéltáblához nyújtotta be fellebbezését. Az Ítéltábla az Európai Bírósághoz fordult azzal a kérdéssel, hogy „összeegyeztethető-e a közösségi joggal a magyar jog azon rendelkezése, amely megakadályozza a magyar társaságot abban, hogy székhelyét úgy helyezze át másik tagállamba, hogy eközben megtartsa a magyar jog szerinti társasági minőségét”.¹²

A Bíróság a kérdésre adott válaszában többek között leszögezi azt, hogy egy tagállam élhet azon jogával, hogy ne engedje meg egy társaságnak, – amely a nemzeti joga hatálya alá tartozik – hogy ha más tagállamban újra kíván szerveződni, megtartsa az előző tagállambeli minőségét. Összefoglalva tehát, a Bíróság álláspontja az, hogy a „letelepedés szabadságával nem összeegyeztethetetlen, hogy a tagállam megakadályozza a belső joga szerint létrejött társaságot abban, hogy székhelyét úgy helyezze át egy másik tagállamba, hogy mindeközben megtartsa az előbbi tagállam joga szerinti társasági minőségét”.¹³

Ettől az esettől azonban el kell határolnunk azt a helyzetet, amikor a letelepedés szabadsága lehetővé teszi egy tagállamban már létező társaság számára, hogy úgy helyezze át a székhelyét egy másik tagállamba, hogy megváltoztatja személyes jogát. Ez csak akkor következhet be, ha a letelepedés szabadságának korlátozását nyomós közérdek nem indokolja, illetve, ha a fogadó tagállam joga szerint nem tiltott az ilyen fajta átalakulás.

A Cartesio-ügy mellett még három másik ügyben

expansion, education, training and various translating activity. The company based in Baja. The company sent in a petition in order to change the seat of the Cartesio. In this, the company asked the registry court to transpose the company's seat into Gallarate (Italy). The court refused it because the Hungarian law doesn't allow to change the company's seat when it is established in Hungary. In these cases, first the company has to break off and reestablish.¹¹ The Cartesio company sent in its appeal to the Court of Szeged. The Court turned to the ECJ with the question: „is it comply with the Community law that the Hungarian Law obstructs the Hungarian company in order to change its seat into another Member State”.¹²

The ECJ lays down that a Member State has the right to prohibit the company to keep its previous quality if it wants to reestablish in the new Member State.

We have to distinguish the situation when a Member State has the right to change its seat into another Member State with changing its personal status as well. It can only be materialized in two cases: if powerful common weal doesn't justify the limitation of free establishment or the host Member State's law doesn't prohibit this kind of transformation.

We have to mention three more cases next to the



hozott határozatot is érdemes megemlítenünk. A 2007 májusában született határozatok alapvető kérdésekre világítottak rá.

A Lasertec-ügy¹⁴ ismét a német alultőkésítési szabályokról szólt, – amelyet a *Lankhorst-Hohorst* ügyben¹⁵ már korábban egyszer vitattak – ezúttal arról, hogy az alultőkésítési szabályok miként alkalmazhatók a svájci anyavállalat által a német leányvállalat részére meghosszabbított hitelekre.

Ezzel szemben a másik két ügy – az *A és B és Holböck* – is kifelé irányuló befektetésekkel foglalkozott. Az *A és B* ügy¹⁶ esetében az ECJ azzal a kérdéssel szembesült, hogy egy svéd vállalat oroszországi telephelyének körülményeit részvényesi szinten figyelembe kell-e venni az osztalékadómentesség megítélésében. A *Holböck*-ügy¹⁷ az osztrák osztalékadó törvények alá tartozó svájci vállalat osztalékára vonatkozott, amely szerint az osztrák törvények a Közösségen belüli tőke szabad mozgását akadályoztatták a *Lenz*-ügyben,¹⁸ hiszen az csak országon belüli osztalékot adóztatott csökkentett adókulccsal.

Az ECJ mindhárom esetben a tagországok jogszabályait alkalmazta, de eltérő okok miatt. A *Lasertec* és az *A és B* ügyekben az ECJ megállapította, hogy a vita tárgyát képező jogszabály elsősorban a letelepedés szabadságára vonatkozott, ugyanakkor a tőke szabad mozgását érintő korlátozás csupán elkerülhetetlen velejárója az ilyenfajta korlátozásoknak. Éppen ezért a két ügyben csakis az EK Szerződés 43. és 48. cikke alkalmazandó. De mivel az említett két cikknek a hatásköre nem érvényesül harmadik országbeli ügyekre, így az érintett adófizetők nem élvezhették az EK törvények védelmét. Ezzel szemben a *Holböck*-ügyben az ECJ egyetértett az adófizetővel abban, hogy a kérdéses osztrák jogszabályt, amely mind a portfóliókra, mind a közvetlen befektetésekre vonatkozott, össze kell vetni a szabad tőke mozgással és a letelepedési joggal. Ennek ellenére az ECJ megállapította, hogy az osztrák jogszabály „réginek” minősül, mivel már 1993. december 31-én létezett, ezért az EK Szerződés 57. cikk (1) bekezdésének értelmében az hatályos meglévő jogszabálynak számított, habár az 56. cikk (1) bekezdése védelmet biztosított az adófizető

Cartesio case. The verdicts of May 2007 revealed significant coherences.

The *Lasertec* case¹³ was about the rule of the German capitalization – which was previously dealt in the *Lankhorst-Hohorst* case¹⁴ – this time concerning their application to loans extended by a Swiss parent company to its German subsidiary.

The *A and B* and *Holböck* cases were dealt with outbound investments. The *A and B* cases¹⁵ the ECJ dealt with the question of the circumstances in a Russian permanent establishment of a Swedish company must be taken into account in determining the dividend tax exemption on the shareholder level.¹⁶ The *Holböck* case¹⁷ concerned dividends from a Swiss company under Austrian dividend taxation rules, which were held to infringe the free movement of capital in intra-Community settings in the *Lenz* case¹⁸ because only domestic source dividends were taxed at a reduced rate.¹⁹

The ECJ applies the Member States' law in these three cases because of different reasons. In the *Lasertec* and *A and B* cases the ECJ appointed that the controversial law has reference to the free establishment, but at the same time the limitation of the free movement of capital is only an „unavoidable consequence” of these kind of limitations. That is why the Art. 43 and 48 of the EC Treaty can be used in these two cases. But because the competence of these two articles don't prevail in third country situations, the affected taxpayers didn't luxuriate the protection of the EC laws. In contrast, in the *Holböck* case the ECJ agreed with the taxpayer that the Austrian legislation at issue, which covered portfolio as well as direct investments, was to be measured against both the free movement of capital and the freedom of establishment.²⁰ But the ECJ allocated the Austrian legislation was „old” because it has already existed on 31 December 1993, that is why it was operative in pursuance of the Article 57 (1) of the EC Treaty. However, Art. 56 (1) of the EC Treaty guaranteed protection for the taxpayer.



részére, nem kérelmezhetette a védelem hatályba helyezését.

Jóllehet az ECJ elfogadta azt az álláspontot, hogy harmadik országokra vonatkozó esetekben az adófizetők elvben közvetlenül hivatkozhatnak az EK Szerződés 56. cikkére, – amikor a szabadságjogot nem előlegezi meg egy másik szabadságjog, vagy az emiatt alkalmazandó korlátozás az 57. cikk (1) bekezdése alapján nem tekintendő már meglévő jogszabálynak – a Bíróság figyelmen kívül hagyta a *Test Claimants in the FII Group Litigation-ügy*¹⁹ példáját, és az összehasonlítási mérce, az elfogadható indoklások és a vonatkozó arányossági normák megállapítása tekintetében az 56. cikk harmadik országokra vonatkozó jelentését sem fejtette ki. Ennek ellenére bizonyos elsődleges következtetéseket le lehet vonni az A és B, a *Lasertec* és a *Holböck-ügyek* kapcsán. Elsősorban a tőke szabad mozgása és egyéb alapvető szabadságjogok közti összefüggésre vonatkozóan, másodsorban az EK Szerződés 57. cikk (1) bekezdésében hivatkozott meglévő jog alkalmazásának értelmezését illetően.

5. Következtetések

Az A és B, a *Holböck* és a *Lasertec-ügyek* nem semmisítik meg a harmadik országokra vonatkozó tőke mozgás szabadságjogát, azonban rámutatnak arra, hogy két fontos tényezőt tisztázni kell mielőtt a tagállamok és harmadik országok között alkalmaznánk az EK Szerződés 56. cikkének (1) bekezdésében foglalt külföldi tőke mozgások korlátozásának tilalmát. Ez azt jelenti tehát, hogy az EK Szerződés 56. cikk (1) bekezdésének alkalmazását nem zárhatja ki más alapvető szabadságjog, valamint az EK Szerződés 57. cikk (1) bekezdése értelmében a korlátozás nem tekinthető úgy, mintha már meglévő jogszabály lenne. Miután ezek a feltételek beteljesülnek, harmadik országokat érintő ügyekben az adófizető hivatkozhat az EK Szerződés 56. cikkére annak érdekében, hogy megakadályozza a külföldről és a külföldre irányuló tőke mozgások korlátozását.

A tagállamok a saját jogszabályaik védelme érdekében hivatkozhatnak az EK Szerződés 58. cikkére. Az ECJ már korábban rámutatott arra,

The ECJ accepted that in third country situations the taxpayers can refer to Art. 56 of the EC Treaty, – when one fundamental freedom doesn't come before another fundamental freedom, or the limitation can't be an existed legislation according to Art. 57 (1) of the EC Treaty – the Court missed the opportunity to follow the path set in *Test Claimants in the FII Group Litigation*,²¹ and hence to explore and delimitate the meaning of Art. 56 in third country relationships by defining the standard of comparability, the acceptable justifications and the related proportionality standards.²² But we can draw the conclusion from the A and B and *Holböck* and *Lasertec* cases. Firstly, in connection with the relationship between the free movement of capital and other fundamental freedoms; secondly, the interpretation of Art. 57 (1) of the EC Treaty.

5. Conclusions

The A and B, *Holböck* and *Lasertec* cases don't constitute a deathblow for the free movement of capital in third country relationships, but they can point out that two important hurdles must be mentioned before the prohibition of restriction of cross-border capital movements in Art. 56 (1) of the EC Treaty applies to situations between Member States and third countries.²³ This means that Art. 56 (1) of the EC Treaty cannot be excluded by another fundamental freedom, moreover, according to Art. 57 (1) of the EC Treaty the limitation cannot be treated like an already existed legislation. In third country relationships, taxpayer can refer to Art. 56 (1) of the EC Treaty in order to prohibit the limitation of the movement of capital to and from abroad.

Member States rely on Art. 58 of the EC Treaty because they want to protect their own legislations. The ECJ pointed out that in third



hogy a harmadik országokkal kapcsolatos ügyekben sem az összehasonlítási, sem az igazolási kritériumoknak vagy az azokhoz kapcsolódó arányossági mértéknek nem kell megfelelni a Bíróság által alkalmazott normákkal.²⁰ Ily módon a jövőbeli ítélkezési gyakorlat feladata lesz, hogy harmadik országokra vonatkozó ügyekben feltérképezze és meghatározza a tőkemozgás szabadságjogának hatáskörét. Az egyre sokasodó és a már Bíróság előtt lévő ügyek elegendő lehetőséget biztosítanak az ECJ-nek, hogy megbízható irányvonalakat határozzanak meg mind a tagállami bíróságok, mind az adófizetők számára.

country relationships neither the standards for comparability nor for justification and the related proportionality test must necessarily coincide with the standards usually applied by the Court to intra-community situations.²⁴ So it will be for future case law to explore and determine the authority of free movement of capital in third country relationships. The cases which are already before the Court and also the increasing number of cases should give the ECJ the opportunity establish guidance for national courts and taxpayers, too.

Lábjegyzet

- ¹ KAMERLING, J.: *A tőke szabad mozgása*. 2006. szeptember; forrás (2012.12.20.): *www*.
- ² CORDEWENER, Axel – KOFLER, Georg W. – SCHINDLER, Clemens Philipp: Free Movement of Capital and Third Countries: Exploring the Outer Boundaries with Lasertec, A and B and Holböck. *European Taxation*, 2007/8-9, 372. p.; forrás (2012.12.20.): *www*.
- ³ CORDEWENER – KOFLER – SCHINDLER: Op. cit. 372. p.
- ⁴ CORDEWENER – KOFLER – SCHINDLER: Op. cit. 373. p.; Európai Unió Bírósága, 2007. május 24., C-157/05, Winfried L. Holböck v. Finanzamt Salzburg-Land, 24. paragrafus.
- ⁵ CORDEWENER – KOFLER – SCHINDLER: Op. cit. 373. p.; Európai Unió Bírósága, 2006. október 3., C-452/04, Fidium Finanz AG v. Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht (2006) ECR I-9521, 34. paragrafus.
- ⁶ CORDEWENER – KOFLER – SCHINDLER: Op. cit. 373. p.; Európai Unió Bírósága, 2007. május 24., C-157/05, Winfried L. Holböck v. Finanzamt Salzburg-Land, 31. paragrafus.
- ⁷ CORDEWENER – KOFLER – SCHINDLER: Free Movement of Capital, Third Country Relationships and National Tax Law: An Emerging Issue before the ECJ. *European Taxation*, 2007/3, 107. p.; CORDEWENER – KOFLER – SCHINDLER: Op. cit. 2007/8-9, 373. p.
- ⁸ CORDEWENER – KOFLER – SCHINDLER: Op. cit. 2007/8-9, 373. p.; Európai Unió Bírósága, 2007. május 24., C-157/05, Winfried L. Holböck v.

Footnotes

- ¹ KAMERLING, J.: *A tőke szabad mozgása*. September 2006; source (20.12.2012): *www*.
- ² CORDEWENER, Axel – KOFLER, Georg W. – SCHINDLER, Clemens Philipp: Free Movement of Capital and Third Countries: Exploring the Outer Boundaries with Lasertec, A and B and Holböck. *European Taxation*, 2007/8-9, p 372; source (20.12.2012): *www*.
- ³ CORDEWENER – KOFLER – SCHINDLER: Op. cit. p 372.
- ⁴ CORDEWENER – KOFLER – SCHINDLER: Op. cit. p 373; ECJ, 24 May 2007, Case C-157/05, Winfried L. Holböck v. Finanzamt Salzburg-Land, para. 24.
- ⁵ CORDEWENER – KOFLER – SCHINDLER: Op. cit. p 373; ECJ, 3 October 2006, Case C-452/04, Fidium Finanz AG v. Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht (2006) ECR I-9521, para. 34.
- ⁶ CORDEWENER – KOFLER – SCHINDLER: Free Movement of Capital, Third Country Relationships and National Tax Law: An Emerging Issue before the ECJ. *European Taxation*, 2007/3, p 107; CORDEWENER – KOFLER – SCHINDLER: Op. cit. 2007/8-9, p 373.
- ⁷ CORDEWENER – KOFLER – SCHINDLER: Op. cit. p 373; ECJ, 24 May 2007, Case C-157/05, Winfried L. Holböck v. Finanzamt Salzburg-Land, para. 31.
- ⁸ CORDEWENER – KOFLER – SCHINDLER: Op. cit. 2007/8-9, p 373; ECJ, 24 May 2007, C-157/05, Winfried L. Holböck v. Finanzamt



Finanzamt Salzburg-Land, 23. paragrafus.

⁹ C-210/06. sz. Cartesio Oktató és Szolgáltató Bt. változásbejegyzési ügye.

¹⁰ GYULAI-SCHMIDT Andrea: Cartesio ante portas – avagy a társaságok Európai Unión belüli szabad költözési joga II. *Európai Tükör*, 2008/2, 63. p., 4. bekezdés.

¹¹ ECJ: 89/08. sz. Sajtóközlemény, 2008. december 16., forrás (2012.12.20.): *www*.

¹² ECJ: 89/08. sz. Sajtóközlemény, 2008. december 16.

¹³ Forrás (2012.12.20.): *www*.

¹⁴ ECJ, 2007. május 10., C-492/04, Lasertec Gesellschaft für Stanzformen mbH v. Finanzamt Emmendingen.

¹⁵ ECJ, 2002. december 12., C-324/00, Lankhorst-Hohorst GmbH v. Finanzamt Steinfurt (2002) ECR J-11779.

¹⁶ ECJ, 2007. május 10., C-102/05, Skatteverket v. A and B.

¹⁷ ECJ, 2007. május 24., C-157/05, Winfried L. Holböck v. Finanzamt Salzburg-Land.

¹⁸ ECJ, 2004. július 15., C-135/02, Anneliese Lenz v. Finanzlandesdirektion für Tirol (2004) ECR I-7063.

¹⁹ ECJ, 2006. december 12., C-446/04, Test Claimants in the FII Group Litigation v. Commissioners of Inland Revenue, 170-171. paragrafus.

²⁰ ECJ, 2006. december 12., C-446/04, Test Claimants in the FII Group Litigation v. Commissioners of Inland Revenue, 170-171. paragrafus.

Salzburg-Land, para. 23.

⁹ ECJ, 16 December 2008, C-210/06. sz. Cartesio Oktató és Szolgáltató Bt. (Reference for a preliminary ruling from the Szegedi Ítéltábla).

¹⁰ GYULAI-SCHMIDT Andrea: Cartesio ante portas – avagy a társaságok Európai Unión belüli szabad költözési joga II. *Európai Tükör*, 2008/2, p 63, paragraph 4.

¹¹ ECJ: Press release 89/08, 16 December 2008, source (20.12.2012): *www*.

¹² ECJ: Press release 89/08, 16 December 2008.

¹³ ECJ, 10 May 2007, C-492/04, Lasertec Gesellschaft für Stanzformen mbH v. Finanzamt Emmendingen.

¹⁴ ECJ, 12 December 2002, C-324/00, Lankhorst-Hohorst GmbH v. Finanzamt Steinfurt (2002) ECR J-11779.

¹⁵ ECJ, 10 May 2007, C-102/05, Skatteverket v. A and B.

¹⁶ CORDEWENER – KOFLER – SCHINDLER: Op. cit. 2007/8-9, p 371.

¹⁷ ECJ, 24 May 2007, C-157/05, Winfried L. Holböck v. Finanzamt Salzburg-Land.

¹⁸ ECJ, 15 July 2004, C-135/02, Anneliese Lenz v. Finanzlandesdirektion für Tirol (2004) ECR I-7063.

¹⁹ CORDEWENER – KOFLER – SCHINDLER: Op. cit. 2007/8-9, p 372.

²⁰ CORDEWENER – KOFLER – SCHINDLER: Op. cit. 2007/8-9, p 372.

²¹ ECJ, 12 December 2006, C-446/04, Test Claimants in the FII Group Litigation v. Commissioners of Inland Revenue, para. 170-171.

²² CORDEWENER – KOFLER – SCHINDLER: Op. cit. 2007/8-9, p 372.

²³ CORDEWENER – KOFLER – SCHINDLER: Op. cit. 2007/8-9, p 376.

²⁴ CORDEWENER – KOFLER – SCHINDLER: Op. cit. 2007/8-9, p 376; ECJ, 12 December 2006, C-446/04, Test Claimants in the FII Group Litigation v. Commissioners of Inland Revenue, para. 170-171.

